

SİVİL TOPLUM GELİŞTİRME MERKEZİ
(2005-2010) ETKİ DEĞERLENDİRME ARAŞTIRMASI

(SONUÇ RAPORU-27/1/2012)

İçindekiler

Yönetici Özeti	iii
Giriş	1
I. Türkiye’de Sivil Toplumun Genel Görünümü	2
A. Türkiye’de Rakamlarla Sivil Toplum.....	2
B. Sivil Toplumun Genel Sorunları	4
1. <i>Devlet Karşısında Özerklik:</i>	4
2. <i>Sivil Ağların Gelişmemesi:</i>	4
3. <i>Ekonomik Kaynak Yetersizliği:</i>	5
4. <i>Örgütlenmelerin Mekânsal Sıkışması:</i>	5
5. <i>Cinsiyetçi Yapının Kısıtlamaları:</i>	5
6. <i>Üye Profilinden Kaynaklı Kısıtlılıklar:</i>	6
7. <i>Görünürlük:</i>	6
II. STGM’nin Sivil Toplumdaki Rolü	7
A. STGM’nin Kuruluşu ve Amaçları	7
B. Faaliyet Türleri ve Etki Alanları.....	8
III. Yöntem ve Uygulama	11
A. Araştırma Sorusu ve Değerlendirmenin Sınırlılıkları.....	11
B. Saha Araştırmasının Aşamaları	13
1. <i>Araştırma Sorununun Yapılandırılması</i>	13
2. <i>Eğitim Faaliyetleriyle İlgili Araştırma Evreninin Oluşturulması</i>	14
3. <i>STÖ’lere Dair Profil Çalışması</i>	14
IV. Bireysel Eğitim Desteklerinin Etki Analizi	16
A. Aktivist Profili.....	16
B. Eğitim Öncesi Organizasyon Süreci	24
1. <i>Eğitimin Planlanması ve Uygulanması</i>	25
2. <i>Derslerin Teknik Organizasyonu</i>	25
3. <i>Katılımcılarla Etkileşim</i>	26
C. Eğitimin Bireyler Üzerindeki Etkileri	27
1. <i>Farkındalık Yaratma</i>	28
2. <i>Beceri Geliştirme</i>	29
3. <i>Bilgilendirme</i>	30
D. STGM Hakkında Kanaatler	31

V. Kurumsal Desteklerin Etki Analizi	34
A. STÖ Profili	34
1. Örgüt Büyüklükleri ve Faaliyet Alanları	35
2. Örgüt Yapıları ve Etkinlikler	36
B. STGM Destekleri Hakkında Kanaatler	39
C. Kurumsal Desteklerin Etkileri	42
1. Hibe Desteği	43
2. Ağ Desteği	45
3. Kampanya Desteği	47
4. Kurumsal Koçluk Desteği	50
5. İhtiyaç Temelli Eğitim Desteği	52
Sonuçlar ve Öneriler	54
A. Genel Bulgular	54
B. Öneriler	56
1. Eğitim Desteği Bulguları Hakkında Öneriler	57
2. Örgüt Desteği Bulguları Hakkında Öneriler	58
3. Sonuç Özeti	61
Ek I: STGM Etki Analizi Araştırması (Birey Anketi)	62
Ek II: STGM Etki Analizi Araştırması (Kurum Anketi)	73

Yönetici Özeti

Bu çalışma raporu, Sivil Toplum Geliştirme Merkezi (STGM) tarafından 2005-2010 yılları arasında hak temelli sivil toplum örgütlerine yönelik destek faaliyetlerinin, Türkiye’de sivil toplum faaliyetleri üzerinde yarattığı etkiyi değerlendirecek bir temel oluşturmak üzere hazırlanmıştır. Değerlendirmemiz STGM’nin kuruluşundan bugüne kadar yürüttüğü destek çalışmalarının bu çerçevede içinde yer alan örgütlere ve sivil toplum aktivistlerine hâlihazırda katkıını ve bu katkının nasıl daha da geliştirilebileceğini, bazı tavsiyeler de geliştirerek ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Türkiye’de sivil toplumun genel görünümü: Sivil toplumu, devlet, piyasa ve aile ilişkileri dışında konumlanmış insanların toplumun ortak yararını geliştirmek amacıyla gönüllü olarak bir araya gelmeleri sonucunda ortaya çıkan örgüt veya kuruluşlardan oluşan alan olarak tanımlıyoruz. Türkiye’de bu alanda faaliyet yürüten 86.394 dernek, 4.585 vakıf, 102 işçi sendikası, 97 kamu çalışanları sendikası, 4.794 odadan oluşan 96.512 örgüt bulunmaktadır. Bu rakama 59.144 olan kooperatif sayısı da eklendiğinde, yani sivil toplumu gönüllü olarak kurulmuş ortak çıkar birliklerini de kapsayacak şekilde genişletirsek 155.656 gibi bir rakama ulaşılmaktadır. Sivil toplum alanının karşı karşıya olduğu sorunlarıysa şu şekilde sıralamak mümkün: 1) Devlet karşısında özerklik, 2) Ağ oluşturma düzeyinin düşük olması, 3) Ekonomik yetersizlikler, 4) STÖ’lerin büyük kentlere sıkışmış olması, 5) Cinsiyetçi toplum yapısından kaynaklı kısıtlamalar, 6) Üye profilinden kaynaklı kısıtlamalar, 7) Görünürlük ve tanınırlık sorunları.

STGM’nin sivil toplumdaki rolü: 2004 Mayıs’ında bir grup aktivist tarafından kurulan STGM, 2005 yılından 2011 yılına kadar, iki yıllık proje dönemlerinden oluşan üç ayrı projeyi uygulamaya koymuştur. Uygulanan projeler, genel olarak, STÖ’leri güçlendirerek ülkede katılımcı demokrasinin gelişmesini amaçlamaktadır. Bu amaca uygun olarak, hak temelli faaliyet yürüten örgütler arasından yaklaşık 2.000 civarında STÖ stratejik hedef olarak belirlenmiştir. STGM bu örgütlere, 2005 yılından itibaren kapasite geliştirme, teknik destek ve danışmanlık, iletişim, kampanya, ağ oluşturma, fon/kaynak yaratma, STÖ-STÖ ve STÖ-kamu diyalogu gibi konularda destek ve hizmet sağlamaktadır. Etki araştırması raporumuz, STGM’nin kurumsal hedefleri doğrultusunda sivil toplum alanında yaratmış olduğu etkiyi, sivil toplumun bütününe özgü sorun alanlarıyla kesiştirerek açığa çıkarmayı amaçlamaktadır.

Yöntem ve uygulama: Etki araştırması, izleme (*monitoring*) türü diğer değerlendirme çalışmalarından esas olarak neden sonuç ilişkilerine bir yanıt bulmaya çalışmalarıyla ayırt edilebilir. Bu çerçevede gerçekleştirdiğimiz etki değerlendirme çalışmasının iki temel soruya yanıt vermesi beklenmektedir: 1) STGM'nin 2005-2010 yılları arasındaki faaliyetlerinin sivil toplum üzerindeki etkisi ne olmuştur? 2) Buradan elde edilen bulgular, STGM'nin gelecekteki faaliyetleri hakkında ne gibi ipuçları vermektedir? Bir başka deyişle buradan çıkarılacak politika önerileri var mıdır? Bu sorular, i) bireysel düzeyde, ii) kurumsal düzeyde STGM'nin faaliyetlerinden yararlanmış olanların araştırma sorunumuza nispetle konumlarının incelenmesi üzerinden yanıtlanmaya çalışılacaktır.

Araştırma sorununun yayıldığı zaman dilimi, araştırmanın hazırlık çalışmaları üçüncü projenin ikinci yarısında başladığından dolayı 2005-2010 olarak belirlenmiştir. Türkiye'de farklı coğrafi bölgelerde sivil toplum faaliyetlerinin yoğunlaşması beklenen ve zaten STGM'nin önceden faaliyet yürütmüş olduğu 8 il saptanarak araştırma mekân açısından bu düzeyde sınırlanmıştır. Daha sonra eğitim desteklerinden yararlanan bireyler ve destek alan örgüt temsilcileriyle yüz yüze görüşülerek anket uygulanması yoluyla kanaat araştırması yapılmıştır.

Bireysel Eğitim Desteklerinin Etki Analizi: Eğitim desteklerinden yararlanan bireylerin eğitim standartları ve sivil toplum deneyimi açısından bir hayli yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Verilen eğitim desteği, katılımcıların görüş açısından olumlu ve katkı yapıcı bulunmaktadır. Eğitimin etkisinin açığa çıkmasını beklediğimiz üç farklı alan olan farkındalık artırma, beceri geliştirme ve bilgilendirme boyutlarından özellikle son ikisinde olumlu bir etki ortaya çıktığı görülmektedir.

Bu genel olumlu tablonun yanı sıra, bazı sorun alanları olduğu tespit edilmiştir. Farkındalık artırma konusunda bazı katılımcıların olumsuz görüşlerin bulunduğu görülmüştür. Bu durum, katılımcıların seçiminde düzey farklılıklarının gözetilmemesinden kaynaklanmaktadır. Sonra, sivil aktivistlerine sunulan eğitim desteklerinin yeterince çeşitlenmediğini düşünenlerin oranının da dikkat çekici olduğunu belirtmek gerekiyor. Öneriler kısmında tekrar ele alınan bu durum, STÖ'leri değişken ihtiyaçlarıyla uyumlu kılacak bir eğitim stratejisinin tam oturtulamamış olmasından kaynaklanıyor olabilir. Nihayet, STGM faaliyetlerinde önemli tartışma alanlarından biri olarak öne çıkan projeciliğin özendirilmesi eleştirisi konusunda katılımcıların kanaatinin olumsuz olmadığı saptanmıştır. Çoğu katılımcı projeciliğin günümüz

dünyasının bir gereği olduğunu ve gönüllülüğün bu yöntem yüzünden zedelenmeyeceğini düşünmektedir.

Kurumsal Desteklerin Etki Analizi: Verilen örgütsel desteklerin faaliyet alanları arasında nispeten dengeli dağıldığı, ancak insan hakları ve toplumsal cinsiyet ile ilgili alanlarda çalışan örgütlerin öne çıktığı görülmektedir. Destek alanların ağırlıklı bir kısmının üye sayısı itibarıyla 100'ün altındadır ve bunlar esasen mali ve kurumsal yapısı pek güçlü olmayan “küçük” örgütler durumundadır. Örgütlerin sık başvurdukları faaliyetler arasında topları düzenlemek ve görünürlük/tanınırlık etkinlikleri bulunmaktadır. En az başvuru alanı ise kampanya faaliyetidir.

Hibe, ağ, kampanya, kurumsal koçluk ve ihtiyaç temelli eğitim konularında destek sağlanan örgütler, ağırlıklı olarak destek alırken varmak istedikleri hedefleri gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Bunun yanında, verilen desteklerin faaliyetlerin kapsamı, görünürlük, devletle diyalog, STÖ'ler arası etkileşim, farkındalık gibi alanlarda olumlu etkilerinin olduğu açığa çıkmıştır. Bu olumlu tabloya rağmen iki temel sorun alanının da var olduğu saptanmıştır. İlk olarak, verilen desteklerin yeterince çeşitlenmediğinin kanaatinin hüküm sürdüğü görülmüştür. Bu durum, karmaşıklaşan ve hızla dönüşen sivil toplum alanının faaliyetleriyle uyumlu bir destek organizasyonun tam olarak yapılandırılmamış olmasından kaynaklanmaktadır. İkinci olarak, STÖ'lerin bir tür “destek bağımlılığı” içinde oldukları saptanmıştır. Söz konusu bağımlılık, sivil toplumu çevreleyen siyasi, toplumsal ve hukuki etmenlerin devindirdiği yapısal koşullardan kaynaklanmaktadır.

Sonuçlar ve Öneriler:

2005-2010 yılları arasında yürütülen faaliyetlerin etkileri, bu faaliyetleri mümkün kılmak için kullanılan kaynakları haklı kılmakta mıdır? Kapasite geliştirme ve siyasi kültürü dönüştürme amacının gerektirdiği uzun vadede soruna bakıldığında, faaliyetlerin etkileri konusunda önümüzdeki yıllarda daha kesin ölçülebilir bazı etkilerin ortaya çıkmasını bekleyebiliriz. Ancak bu aşama için elde ettiğimiz bulgular, STGM'nin uzun vade için olumlu bir başlangıç hamlesi teşkil ettiğini göstermektedir. Dolayısıyla bu soruya yanıtımız olumludur. Öte yandan etki analizi ile ilgili elde ettiğimiz bazı bulgular aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır:

- STGM, bazı alanlarda STÖ üyelerinin kapasitelerini geliştirebilecek bir iyi eğitim desteği sağlamış ve bu eğitim faaliyetlerinin farkındalık artırma, beceri kazandırma ve bilgilendirme boyutları hakkındaki kanaatlerinin esas olarak olumlu olduğu

görülmüştür. Öte yandan, katılımcıların azımsanmayacak bir kısmının eğitim konularının çeşitliliği ve yeterliliği konusunda olumsuz bir kanaat taşıdığı gözlenmiştir.

- STGM, örgütlere verdiği destek açısından etkin bir hibe organizasyonu geliştirmeyi başarabilmiş, sürdürdüğü diğer destek faaliyetlerinin sonuçları hakkında genel olarak olumlu bir kanaat oluşturmayı başarabilmiştir. Bu faaliyetlerin destekten yararlananların beklentileriyle büyük oranda uyumlu sonuçlar doğurduğu da ayrıca kaydedilmelidir. Ancak desteklerin STÖ'lerin kapsamlı ve çok boyutlu sorunlarını karşılayacak şekilde zenginleştirilmesi, desteklerin adil ve etkin dağılımı konusunda bazı iyileştirmeler beklendiği de saptanmıştır.
- STGM'nin proje destekleri konusunda katılımcıların olumsuz bir kanaat içinde olmadıkları, hatta proje faaliyetlerini çağdaş dünyanın bir zorunluluğu olarak gördükleri sonucu ortaya çıkmıştır.
- STGM'nin kendini, hak temelli STÖ'ler arasında iletişim, ortaklık ve deneyim aktarımı konusunda bir zemin olarak sunma konusundaki çabalarının olumlu sonuçlar vermiş olduğu görülmektedir. Ayrıca, siyasal ve toplumsal yapıdan kaynaklanan etnik, sınıfsal ve cinsiyetçi bölünmelerin ötesine geçmeye çalışan katılımcı bir demokrasi kültürünü geliştirme çabasının da katılımcılar tarafından olumlu karşılandığı gözlemlenmiştir.

Bu bulgulardan hareketle geliştirilen toplam yedi öneri, iki başlık altında toplanmıştır.

Bunlardan ilk üçü eğitim destekleriyle ilgili olup aşağıdaki gibidir:

- Kapasite geliştirme ve eğitim stratejisinin daha uzmanlaşması ve STÖ'lerin çeşitlenen ihtiyaçlarının karşılanmasını hedeflemek.
- Farkındalık artırma konusunda katılımcıların düzeylerini gözetmek ve buna uygun eğitim programları hazırlanmak.
- Eğitimlerin planlanması ve organizasyonu sürecini daha etkin kılmak.

Örgüt desteği hakkındaki bulgulardan hareketle geliştirilen öneriler ise dört başlık altında toplanmıştır:

- Örgütlere verilen destekleri çeşitlendirilmek ve yerel destek merkezlerinin etkinliğini bu çerçevede artırmak.
- Örgüt desteklerinin varmayı amaçladığı hedeflerin istikrar ve sürekliliğini sağlanmak.
- Hak temelli örgütlerin desteklenmesi yoluyla katılım kültürünü geliştirmeye devam etmek.
- Ülke siyasetinde barış ve uzlaşmanın hâkim olmasında STÖ'lerin etkinliğini artıracak müdahalelerde bulunmak.

STGM'nin bir yandan verdiği mali ve teknik desteklerle öbür yandan verdiği eğitim destekleriyle sivil toplumun gelişimine katkıda bulunduğunu söyleyebiliriz. Ulaşılan dört

sonuç ve sunulan yedi öneri, bu katkıların uzun vadede ülkenin siyasal ve toplumsal ortamını demokratik katılım kültürü ve özgürlüklerin güçlenmesi yararına dönüştürülmesine katkı yapacak şekilde geliştirilmiştir.

Söz konusu önerilerin bir kısmının tek başına ya da sadece ait olduğu öneri grubuna bağlı olarak ele alınması mümkün olsa da, esasen bu önerilere bir bütün olarak bakılmalıdır. Hepsi bir arada ve tamamlayıcı değerlendirmeler olarak ele alındığında bu önerilerin katılımcı bir demokrasi kültürünün oluşmasına etkisi mutlaka daha olumlu olacaktır. STGM, sivil toplum ve devlet etkileşimini hibe, eğitim, danışmanlık gibi zaten yürütüyor olduğu destek faaliyetlerinin yanı sıra, yeni ve yaratıcı yöntemler de geliştirerek Türkiye’de hak savunuculuğu ve demokratik yurttaşlık bilincinin artmak yoluyla dönüştürme sürecindeki rolünü oynamaya devam etmelidir.

Giriş

Bu çalışma raporu, Sivil Toplum Geliştirme Merkezi (STGM) tarafından 2005-2010 yılları arasında hak temelli sivil toplum örgütlerine yönelik destek faaliyetlerinin, Türkiye’de sivil toplum faaliyetleri üzerinde yarattığı etkiyi değerlendirecek bir temel oluşturmak üzere hazırlanmıştır. Bu çerçevede Türkiye’de genel olarak sivil toplumun içinde bulunduğu durum, hak temelli örgütlerin sivil alandaki faaliyetlerinin Türkiye’de özgürlük ve demokrasi kültürünün gelişimine katkılarının ne olduğu veya yakın bir gelecekte nasıl bir etkide bulunabileceği öne çıkmaktadır. Değerlendirmemiz STGM’nin kuruluşundan bugüne kadar yürüttüğü destek çalışmalarının bu çerçeve içinde yer alan örgütlere ve sivil toplum aktivistlerine hâlihazırdaki katkısını ve bu katkının nasıl daha da geliştirilebileceğini, bazı tavsiyeler de geliştirerek ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Değerlendirmemize öncelikle Türkiye’nin sosyal ve siyasal koşullarında demokrasinin gelişmesinde genel olarak sivil toplum faaliyetlerinin örgütlerinin yerini çözümleyen bir giriş yaparak başlayacağız. Daha sonra STGM’nin kuruluşu, gerçekleştirdiği destek faaliyetleri ve bu desteklerin içeriğindeki dönüşümlerin sivil toplum çalışmaları içindeki yeri ve önemine dair bir dizi başlangıç saptaması yapılacaktır. Bu bölümü bir yandan çalışmanın kapsam ve sınırlılıklarını, diğer yandan izlenen metodolojinin ele alındığı bir kısım izleyecektir. Sonraki kısımda, STGM’nin son beş yıllık deneyimini, yapmış olduğumuz saha araştırması üzerinden analiz etmeye çalışacağız. Bu analizde, sivil toplum aktivistlerine verilen ve STGM faaliyetleri içinde önemli bir yeri olan eğitim desteklerinin bireysel sonuçları ve genel olarak sivil toplum örgütlerine verilen farklı destek türlerinin etkileri önce ayrı ayrı ele alınacak ve daha sonra bunların bileşik etkisi açığa çıkarılmaya çalışılacaktır. Buradan ele edilen sonuçlar, bu bölümü izleyen değerlendirmemizi ve kimi tavsiyeleri temellendirmek amacıyla kullanılacaktır. Son olarak, genel bir değerlendirme yapılarak STGM’nin etkisinin sivil toplumun gelişimini ne yönde etkileyeceği üzerinde durularak değerlendirme çalışmamız tamamlanacaktır.

I. Türkiye’de Sivil Toplumun Genel Görünümü

Sivil toplumun bazıları birbiriyle çelişen birçok tanımı mevcuttur. Bunlar arasından bizim için en uygun olanını, onu genel olarak aile ilişkilerinin tanımladığı çerçeve, mübadele ilişkilerinin kurumsallaştığı alan ve devleti oluşturan düzey arasında yerleştirmemizi mümkün kılacak olan yaklaşımdan hareketle elde edebiliriz. Böylelikle siyasete katılımın demokrasi kültürüyle ilgili olan üç farklı boyutu öne çıkabilecektir. İlk olarak, aile ve akrabalık ilişkilerinin, bir başka deyişle özel yaşam ilişkilerinin dışarıda bırakılması siyasete katılmanın yurttaşlık ile ilgili olan boyutunu yakalamamızı sağlayacaktır. İkinci olarak, kamu hayatının menfaat ve yarar ilkelerine tabi olmayan, amacı siyasal olarak tanımlanmış ortak yararın sağlanması olan ilişkiler bu sayede öne çıkabilecektir. Son olarak, devlet dışı alana bakılması, demokrasi kültürünün söz konusu kamu hayatının zorlayıcı ilişkilere dayanmayan boyutu üzerinden kavranmasını mümkün kılacak ve böylelikle toplumsal özgürlükler ve hakların gelişkinlik düzeyi görünür hale gelecektir.

Bu çerçeveden bakıldığında *sivil toplum, devlet, piyasa ve aile ilişkileri dışında konumlanmış insanların toplumun ortak yararını geliştirmek amacıyla gönüllü olarak bir araya gelmeleri sonucunda ortaya çıkan örgüt veya kuruluşlardan oluşan alan* olarak tanımlanabilir. Böylesi bir tanımın sivil toplumu son derece geniş bir alana yayacağı ortada olmakla beraber, faaliyetlerin kapsamı bakımından işlevsel olabilecek bazı ölçütler de sunduğu ortadadır. Örneğin, kazanç amaçlı örgütler (şirket vb) veya gönüllük esasına dayanmayan girişimler bu tanıma göre daha en başından sivil alanın dışına düşecektir. O halde, bu çalışmanın amaçları açısından bakıldığında sivil toplumun bir özgürlükler alanı olarak öne çıkması söz konusu olacaktır. Özgür yurttaşların gönüllü olarak oluşturdukları kolektif yapılanmalar sivil toplum anlayışının da çekirdeğini teşkil edecektir.

A. Türkiye’de Rakamlarla Sivil Toplum

Böylesi bir sivil toplum anlayışına uygun bir kolektif varoluşun ortaya çıkması, Türkiye’nin siyasal tarihinin uzun ve karmaşık evriminin bir sonucunda gerçekleşebilmiştir. Devlet ve toplum ilişkilerinin ülkenin demokrasi tarihi içindeki seyri, ancak yakın dönemlerde sivil toplum için bir yaşam alanı açılmasını mümkün kılmıştır. Özellikle 12 Eylül 1980 askeri darbesinin devlet ve toplum ilişkilerini radikal bir şekilde dönüştürülmesi, sivil toplumun 1980’lerdeki canlanışında önemli bir etkiye bulunmuştur. Fakat hak temelli sivil toplum

faaliyetlerinin ilk kıpırdanışlarını, özellikle 1990'lı yıllarda hak temelli faaliyet alanını aşan genel bir sivil toplum patlaması izlemiştir. Özellikle 17 Ağustos depremi sürecinde yaşanan “devlet başarısızlığının” etkisi, sivil toplumu siyasal dünyamızda özerk ve etkin bir faaliyet alanı olarak öne çıkarmıştır.

Sivil toplum örgütlerinin 2011 yılına gelindiğinde içinde bulunduğu durumun genel tablosunu rakamlarla şu şekilde özetleyebiliriz: Türkiye’de 86.394 dernek, 4.585 vakıf, 102 işçi sendikası, 97 kamu çalışanları sendikası, 4.794 odadan oluşan 96.512 örgüt bulunmaktadır. Bu rakama 59.144 olan kooperatif sayısı da eklendiğinde, yani sivil toplumu gönüllü olarak kurulmuş ortak çıkar birliklerini de kapsayacak şekilde genişletirsek 155.656 gibi bir rakama ulaşılmaktadır. Sadece derneklerin sayısı, 2000 yılında 60.931 iken 11 yılda yaklaşık % 42 oranında artarak 86.394 gibi bir rakama ulaşmıştır.¹

Sivil toplumun gelişimine üye rakamları açısından bakıldığında durumun halen sivil toplumun gelişkin olduğu ülkelere kıyasla yeterince anlamlı bir noktaya gelemediği görülmektedir. Toplam 8.148.783 dernek üyesinin 1.366.386’sı kadın ve 6.782.397’si erkeklerden oluşmaktadır. Dernek üyelerinin nüfusa oranı %11,1 gibi düşük bir oran teşkil etmektedir. Örgüt yapısı açısından bakıldığında Türkiye’de faaliyet gösteren kuruluşların ağırlıklı olarak dernekler olduğu dikkati çekmektedir. Derneklerin en çok dini hizmetler (15.700), spor (15.395) ve yardımlaşma (14.964) gibi faaliyet alanlarında yoğunlaştığı, çevre (1.602), sivil haklar (851), gençlik (721) gibi hak temelli yaklaşımları olan sivil toplum örgütlerinin ağırlığının ise çok az olduğu dikkati çekmektedir.

Öte yandan bu derneklerin bölgelere dağılımında büyük bir eşitsizlik olduğu dikkati çekmektedir. Derneklerin ağırlıklı bir kısmı Marmara Bölgesi’nde (% 34.9) çok az bir oranının Doğu Anadolu Bölgesi (% 5.2) ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde (% 4.8) toplandığı görülmektedir. Kullanabildikleri imkânlar ve erişebildikleri insanlar açısından da bakıldığında derneklerin bölgesel dağılımı açısından dikkat çekici bir eşitsizlik olduğunu vurgulamakta yarar bulunmaktadır.

¹ İstatistik veri ilgili kurumların internet sitelerinden toplanmış olup, erişim adresleri ve tarihleri şu şekildedir: Dernekler: <http://www.dernekler.gov.tr> (2/1/2012); Vakıflar: <http://www.vgm.gov.tr> (2/1/2012); Kooperatifler: <http://www.koopkur.org.tr> (2/1/2012); Sendikalar: <http://www.csgb.gov.tr> (2/1/2012); Kamu Emekçileri Sendikaları: Resmi Gazete :07.07.2011 - 27987; Odalar: <http://www.tobb.org.tr> (2/1/2012).

B. *Sivil Toplumun Genel Sorunları*

Bu genel tablo çerçevesinde bakıldığında Türkiye’de sivil toplum alanının karşı karşıya kaldığı sorunlar da daha net görülebilmektedir. Dernekleşme oranının düşüklüğü, kaynakların eşitsiz dağılımı, hak temelli faaliyet alanının kısıtlılığı gibi yapısal engeller çerçevesinde sivil toplum alanının karşı karşıya olduğu sorunları şu başlıklar altında toplamamız mümkün gibi gözüküyor:

1. *Devlet Karşısında Özerklik:*

Türkiye’de devlet ile toplum ilişkilerinin tarihsel seyrinin siyaset sürecine özerk aktörlerin katılımı üzerindeki etkisine önceden değinilmişti. Bu yaklaşım, özeldede hak aramayı, genel olarak örgütlenmeyi “devlet düşmanı” ve sakıncalı olarak bir faaliyet olarak gören bir bakış açısının yerleşmesine yol açmıştır. Bu bakış açısı, uzun süre Türkiye’de ifade özgürlüğü ve örgütlenme hakkı gibi temel haklar da dâhil, siyasete katılım süreçlerini düzenleyen yasal çerçevenin engellemeleri tarafından da desteklenmişti. Sivil toplum faaliyetlerinin içinde gerçekleştiği alanı düzenleyen yasal çerçevede son dönemlerde kısmi iyileşmeler yapılmıştır. Ancak halen bu konuda bazı engeller bulunmaktadır ve bu engeller söz konusu bakış açısının siyasal kültüre yerleşik olması gerçeğiyle de birleşince sivil toplumun gelişmesi açısından önemli sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu durum, özgürlük ve hakların savunucusu olan özerk sivil toplum örgütlerinin eylemlerinin, örgütlenmelerinin ve gelişmelerinin önünde önemli bir engel teşkil etmektedir.

2. *Sivil Ağların Gelişmemesi:*

Sivil toplum örgütleri, esasen ortak bir amaç veya sorun temelinde bir araya gelmiş gönüllü insanların faaliyetleri üzerinde temellendiği için, en azından başlangıçta bu örgütlerin işleyişinde yüz yüze temas, yakınlık, arkadaşlık gibi “birincil ilişkilerin” rol oynaması normal karşılanabilir. Ancak Türkiye’de sivil toplum örgütleri için temel bir eksiklik, bu durumun süreklilik kazanması ve örgütlerin “kurumlaşmaması” şeklinde kendini ortaya koymaktadır. Kurumsal çerçevenin zayıf olan böylesi bir ortamda, farklı örgütler arasındaki etkileşim de, bu örgütlerdeki bireyler arasındaki birincil ilişkilere bağlı olmaktadır. Örgütler arasındaki iletişim ve etkileşimin geçici ve anlık sorunlar temelinde ortaya çıkan dayanışma ihtiyaçlarına bağlı olması, sivil toplumda işbirliği kültürünün yerleşmesini engellemektedir. İşbirliği ve dayanışma kültürünün olmayışının en somut sonucu, Türkiye’de yerel, ulusal veya uluslararası düzeyde ağların veya çatı örgütü gibi örgütlerin varlığına pek rastlanamamasında görülmektedir.

3. Ekonomik Kaynak Yetersizliği:

Sivil toplum örgütlerinin maddi kaynakları esas olarak üye aidatları, bağışlar ve devlet veya devlet dışı kurumlardan gelen yardımlardan oluşur. Türkiye’de örgüt üyelerinin aidat ödeme kültürünün çok zayıf olduğu dikkati çekmektedir. Dernekleşme oranlarının düşük olması, zaten nispeten dar bir toplumsal tabana dayanan örgütlerin üyelerini aidat ödemeye konusunda fazla zorlayamamaları sonucunu vermektedir. Bağışlara bakıldığında burda daha çok inanç temelli ve hayır amaçlı kurulmuş örgütlerin öne çıktığı görölmektedir. Bu çerçevede, bağış kaynaklarının hem dağılımının eşitsiz olduğu hem de aidatlar gibi sınırlı ve yetersiz kaldığını saptayabiliriz. Yerel yönetimlerden veya merkezi devlet kurumlarından alınan destekler seçici bir şekilde dağıtılmanın yanı sıra çoğu zaman yetersiz kalmaktadır.

4. Örgütlenmelerin Mekânsal Sıkışması:

Türkiye’de esas olarak dernekleşme faaliyetlerinin büyük kent merkezlerinde yoğunlaştığını ve toplumsal hayatın yayılmış olduğu geniş uzamı kapsayacak yaygınlık ve derinlikte olmadığı gözlemlenmektedir. Nüfusun yoğunlaştığı büyük kentlerde sosyal entegrasyonun ve iletişim olanaklarının yüksek oluşu, insanların bir araya gelme ve hak arama bilinci üzerinde de yapıcı bir etkide bulunmaktadır. Bu çerçevede büyük kentlerin sivil toplum faaliyetlerinin odağı olarak işlev görmesinde şaşılacak bir yan yoktur. Ne var ki siyasal ve sosyal sorunların çoğu zaman ülke sathında bütünleşmiş olan devlet veya piyasanın etkisi altında ortaya çıktığını düşündüğümüzde, sivil toplumun böylesi bir bütünleşmeden uzak, dar bir alanda sıkışmasının bir sorun teşkil edeceği rahatlıkla kabul edilebilir. Bu sorunun iki farklı görünümü mevcuttur. Sorun, ilk olarak, derneklerin çoğunun şubeleşme oranlarının düşük olmasında kendini göstermektedir. Böylelikle, faaliyet amacı ve hedef kitlesi gerektirdiğinde bile yaygın bir örgütlülük ağına sahip olamamak gibi durum yaratmaktadır. İkinci olarak, derneklerin var olan şubeleriyle merkezleri arasında büyük iletişim kopukluklarının olmasında kendini göstermektedir. Bu ise hem örgütsel kapasiteyi hem de örgütün toplumsal tabanını daraltmaktadır.

5. Cinsiyetçi Yapının Kısıtlamaları:

Cinsiyetçi toplum yapısının sivil toplum oluşumundaki etkilerinin özgür ve özerk bireyler topluluğu olarak sivil toplum anlayışına getirdiğı kısıtlamaları görmemek mümkün değildir. Bu kısıtlamalar ilk olarak örgütlerin yapısında, faaliyetlerinde ve hedef kitlelerinde kadın ve erkek oranlarının dağılımında etkisini göstermektedir. Örneğin toplam dernek üyelerinin sadece % 16,8’i kadınlardan oluşmaktadır. Cinsiyetçiliğin alandaki bir başka tezahürü kendini

cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği konusunda göstermektedir. Özellikle LBTT bireylerin sivil toplum örgütlenmesi sürecinde hem örgüt üyeliği hem de hedef kitle içersindeki oluşturuu öğelerin teşkili bakımından maruz kaldıkları ayrımcılık uygulamalarını vurgulamak bu çerçevede önem taşımaktadır. Nihayetinde yurttaşlık kültürü ve siyasal katılımın ayrımcılık pratiklerine karşı geliştirilmesi için alan sunması gereken sivil toplumun bu engelleri içermesini bir sorun olarak saptamak yerinde olacaktır.

6. Üye Profilinden Kaynaklı Kısıtlılıklar:

Sivil toplum alanı, insanların gönüllülük temelinde bir araya geldikleri bir alan olduğu için, burada gönüllüler tarafından icra edilen işin değeriinin önemli bir yer tutması beklenir. Gönüllülerin yetişkin nüfusa oranının Türkiye’de olması gerekenin çok altında olduğu tahmin edilmektedir. Öte yandan her ne kadar, gönüllülerin genel nüfusa oranının çok yüksek olması beklenmese de, Türkiye’deki örgütlerin gönüllülük ve özveri temelinde çalışan üyeler sayesinde uzun süre varlığını koruduğu görülmektedir. Bunun olumlu etkilerinin yanı sıra, uzmanlık gerektiren konularda, sivil toplum örgütlerinin gerekli teknik becerilere sahip nitelikli işgücünü istihdam edememesi gibi bir zorluğun belirtisi olduğunu da kabul etmek yerinde olur. Bu gibi kurumlaşmamış yapılarda hızlı ve yüksek oranlarda üye değışkenliği de ayrı bir sorun alanı teşkil etmektedir. Burada bir süre faaliyet yürütüp belli beceriler kazanmış olan kişilerin başka örgütlere ve faaliyet alanlarına yönelmesi, örgüt faaliyetlerinin etkinliği kadar üyelerin örgütün amaçları ve hedef kitlesi hakkındaki farkındalıkları konusunda da önemli engeller yaratabilmektedir. Bu durum, sivil toplum örgütlerinin üyeleri ile ilgili sürekli olarak kapatılması gereken bir eğitim açığı ortaya çıkarmaktadır.

7. Görünürlük:

Görünürlük, yani tanınırlık ve bilinirlik, örgüt amaçlarının gerçekleştirilmesi, faaliyetlerin sonuçlarının hedef kitleye ulaştırılabilmesi ve nihayet genel kamuoyu üzerinde bir etki yaratılabilmesi bakımından sivil toplum faaliyetlerinin önemli bir bileşenini oluşturmaktadır. Dolayısıyla siyasal meşruiyetin ve yaratılmak istenen etkinin toplumsal tabanının genişletilmesi açısından belirleyici bir önemi vardır. Ancak sivil toplum örgütlerinin bu tarz bir görünürlüğün temel aracı olan medya organlarında fazla yer bulamadığını, bu konuda görünürlüğü artıracak alternatif araçları yaratma, kullanma ve geliştirme konularında gerekli imkânlardan yoksun olduğu görülmektedir. Hiç şüphe yok ki, bu durum hem sivil kültürün etkisini azaltmakta hem de örgütlerin dayanıyor olduğu toplumsal tabanı daraltmaktadır.

II. STGM'nin Sivil Toplumdaki Rolü

STGM'nin temelleri, yukarıda tanımlanan sorunların belirlediği bir sivil toplum uzamına, özellikle sivil toplum faaliyetlerinin Türkiye bakımından önemli bir atılım gerçekleştirdiği 2000'li yıllarda atılmıştır. 2004 yılında Dernekler Kanunu'nda yapılan önemli değişiklikler ve vakıflar ile ilgili yeni hukuki uygulamaların gündeme gelmesiyle birlikte sivil toplumun siyasi ve hukuki çerçevesinde dikkate değer dönüşümler olmuştur. Ancak bu dönüşümlerin etkilerini tam olarak gösterebilmeleri, sivil toplum öğelerinin kara süreçlerine daha etkin katılmaları sayesinde sağlanabilecekti. STGM, işte bu ihtiyaca bir yanıt olarak 2004 yılında gündeme geldi.

A. STGM'nin Kuruluşu ve Amaçları

2004 Mayıs'ında bir grup aktivist tarafından kurulan Sivil Toplum Geliştirme Merkezi, 2002'de beri faaliyette olan Sivil Toplum Geliştirme Programı'nın devamı olarak tasarlandı. İnsan hakları, çevre, kadın, gençlik gibi alanlarda faaliyet yürüten aktivistler tarafından kurulan STGM, faaliyetlerini ulusal düzeyde planlayacak biçimde yapılandırılmıştı. Esas olarak, katılımcı demokrasi anlayışı çerçevesinde sivil toplum örgütlerinin daha etkin bir rol oynamaları için gerekli kapasiteye ulaşmalarını sağlayacak uğraşları merkezine alması isteniyordu.

STGM, bu çerçevede 2005 yılından 2011 yılına kadar, iki yıllık proje dönemlerinden oluşan üç ayrı projeyi uygulamaya koymuştur. İlk proje, 2005-2007 yılları arasında uygulamaya konan “Sivil Toplumun Gelişimi için Örgütlenme Özgürlüğünün Güçlendirilmesi (*Strengthening Freedom of Association for further Development of Civil Society*)” isimli proje olup, onu 2007-2009 yılları arasında uygulamayan konan “Türkiye’de Sivil Toplum ve Diyalogun Desteklenmesi (*Supporting Civil Society Development and Dialogue in Turkey*)” isimli proje izlemiştir. Bu çalışmanın başladığı proje dönemi olan 2009-2011 yılları arasındaysa üçüncü proje “Etkin Katılım için Sivil Toplumun Gelişimi (*Civil Society Development for Active Participation*)” adıyla uygulamaya konmuştur.

STGM'nin uyguladığı projeler, genel olarak, STÖ'leri güçlendirerek ülkede katılımcı demokrasinin gelişmesini amaçlamaktadır. Öte yandan, özel olarak, STÖ'lerin karar alma süreçlerine daha çok katılmaları için kapasite geliştirme hizmetleri sunmayı, örgütleri birbirleriyle iletişim ve işbirliği geliştirmeleri için teşvik edici faaliyetlerde bulunmayı ve

özellikle AB'deki muadilleriyle Türkiye'deki örgütler arasında uluslararası dayanışma ve birlikteliklerin geliştirilmesini sağlamayı da STGM'nin amaçları arasında sayabiliriz.

STGM bu amaçlarını gerçekleştirirken, yukarıda sayısı şu an için (kooperatifler dâhil) 155.656 olduğu belirtilen sivil toplum örgütleri içinden kendine faaliyet amaçlarına uygun olarak tanımladığı daha sınırlı bir grubu hedef olarak seçmiştir. Bu hedef belirlenirken, kültürel haklar, kültür ve sanat, çocuk hakları, gençlik, yaşlılık, toplumsal cinsiyet, çevre ve engellilik gibi faaliyet alanlarında çalışmalar yürüten STÖ'ler kapsam içine alınmıştır. Bu gibi örgütlerin sayısı ise hâlihazırda yaklaşık olarak 5.000 civarındadır. Ancak STGM, bu 5.000 örgüt içinden de sadece sayısı 2.000 civarında olan örgütü faaliyetlerinin hedefi olarak seçmiştir.

Görüldüğü üzere hayırseverlik, dayanışma, hemşerilik, okul ve cami yaptırma gibi faaliyet alanlarındaki örgütler kapsam dışı bırakılmıştır. STGM, esas olarak, güçlü ve sağlam bir demokratik toplumun geliştirilmesi sürecinde etkin bir rol oynayabilecek, toplumsal dönüşüm yaratabilme kabiliyeti olan örgütleri hedeflemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç, STGM'nin kuruluş nedeni olan katılımcı demokrasi idealinin geliştirilmesi ve gerçekleştirilmesi ilkesiyle de uyumlu gözükmektedir. Öte yandan, bu nitelikte olan 5.000 örgüt içinden sadece 2.000 örgütün, yani tanıma uygun örgütlerin % 40'ının hedeflenmesi dikkat çekmektedir. Hedefin bu şekilde daraltılması, Türkiye'deki sivil toplumun mevcut entegrasyon düzeyini ve yapısal kısıtlılıkları dikkate aldığımızda, nispeten erişilebilir ve izlenebilir nitelikteki örgütlerle çalışma yoluyla faaliyetlerin etkinliğini artırma amacını gütmektedir.

STGM, yukarıda tanımlanan içindeki hak temelli STÖ'lere, 2005 yılından itibaren kapasite geliştirme, teknik destek ve danışmanlık, iletişim, kampanya, ağ oluşturma, fon/kaynak yaratma, STÖ-STÖ ve STÖ-kamu diyalogu gibi konularda destek ve hizmet sağlamaktadır. Ankara merkezli olarak çalışan STGM'nin, 2007 sonundan bu yana Adana, Denizli, Diyarbakır ve Eskişehir'de faaliyet gösteren birer yerel destek merkezi ve 2009 sonundan bu yana İstanbul'da faaliyet gösteren bir iletişim ofisi bulunmaktadır.

B. Faaliyet Türleri ve Etki Alanları

STGM'nin 2005 yılından bu yana örgütlere verdiği destekleri, en genel düzeyde bakıldığında beş başlık altında toplayabiliriz: Teknik destekler, kapasite geliştirme, farkındalık artırma, sivil diyalogun güçlendirilmesine yönelik destekler ve hibe programları. Aşağıdaki tabloda bu farklı destek türlerinin içerdiği bazı alt başlıklar belirtilmektedir.

Sıra	Teknik Destekler	Kapasite Geliştirme	Farkındalık Artırma	Sivil Diyalog Destekleri	Hibe Programları
1	Danışmanlık ve uzmanlık destekleri	Kapasite geliştirme eğitimleri	Web sitesi	Küçük ölçekli kampanya destekleri	Yerel STÖ'lere yönelik küçük ölçekli hibe programları
2	Hukuksal destek	İhtiyaç temelli eğitimler	Sivil toplum alanına ilişkin kitap, kitapçık vb. yayınlar	Seminer / toplantı organizasyon destekleri	Proje geliştirmeye yönelik teknik destek
3	İletişim ve duyuru hizmetleri	Eğitici eğitimleri	Siviliz bülteni	Sivil ağ oluşturma / güçlendirme destekleri	Proje izleme ve raporlama destekleri
4	Web tabanlı STÖ veritabanı	Kurumsal koçluk		"Sivil Sesler" STÖ festivali	
5	Kütüphane ve belge merkezi				

Ülke sathına yayılmış ve son derece geniş bir faaliyet alanında büyük bir hedef kitlesi bulunan STGM'nin 2005 yılından beri gerçekleştirdiği etkinlikler çok farklı alanlarda sonuç doğurmuştur. Ne var ki bu sonuçların yayılmış olduğu bütün alanlar üzerinden, bireysel ve kurumsal düzeyde takip edilebilmesi mümkün olmadığı gibi gerekli de değildir. STGM'nin hedeflediği STÖ'lerin kimi kendine özgü meseleleriyle Türkiye'de sivil toplumun genel sorunlarının kesiştiği noktadaki etkileri izlemek amaca en uygun yol olarak görünmektedir. Bu çerçevede STGM'nin faaliyetlerinin etkisini şu temalar çerçevesinde incelemeye çalışacağız:

- STÖ'ler arası etkileşim
 - Bilgi ve deneyim paylaşımı
 - İşbirliği
 - STÖ'lerin STGM'nin ve birbirlerinin faaliyetlerinden esinlenmesi
- Sivil toplum alanının içinde ve dışında sivil toplum bilincinin gelişimi
 - Farklılıkları tanıma, farklılıklara saygı ve tolerans, önyargıların azalması
 - Hak temelli bakış açısının yerleşmesi
 - Örgütlenme
 - Aktif vatandaşlık
 - Örgüt içi demokrasinin gelişimi
 - Kurumsal sosyal sorumluluk
- Sivil toplum alanının görünürlüğü / bilinirliği / dikkate alınırılığı
- Bireysel ve örgütsel kapasite
 - Çalışma alanına ilişkin bilgi ve deneyim

- ii. Kurumsallaşma kültürü ve kurumsal sürdürülebilirlik
- 5. STÖ-STÖ, STÖ-Kamu diyalogunun gelişimi
- 6. Demokratik katılım süreçlerinin gelişimi ve STÖ'lerin bu süreçlere katılım düzeyi
- 7. STÖ'lerin Türkiye sivil toplumunun bir parçası olduğu algısı, STGM desteğinden kaynaklanan yalnız olmama ve güven hissi
- 8. Projecilik yaklaşımı ve buna bağlı olarak gönüllülüğün zedelenmesi

Görüldüğü üzere, belirlediğimiz başlıklar, STGM'nin kurumsal hedefleri doğrultusunda sivil toplum alanında yaratmış olduğu etkiyi, sivil toplumun bütününe özgü sorun alanlarıyla kesiştirerek açığa çıkarmayı amaçlamaktadır. Burada etkilerin iki farklı düzeyde izlenmesi zorunluluğu kendiliğinden açığa çıkmaktadır. İlk düzey *bireysel düzey* olup, STGM'nin doğrudan sivil toplum aktörleri olan bireyleri hedef alan destek çalışmalarının etkisini izlemeyi gerektirmektedir. İkinci düzey ise *kurumsal düzey* olup, STGM'nin doğrudan kurumları hedef aldığı çalışmalarının etkileriyle ilgilidir.

III. Yöntem ve Uygulama

Etki araştırması diğer değerlendirme türlerinden esas olarak neden sonuç ilişkilerine bir yanıt bulmaya çalışmalarıyla ayırt edilebilirler. Yaygın olarak kullanılan “izleme” (*monitoring*) türü değerlendirmelerde genellikle bir programın gerçekleşen performansı, beklenen sonuçlarla kıyaslanır ve diğer programlarla yapılan karşılaştırmalar sonucunda bazı bulgular elde edilir. Bu gibi betimleyici veya normatif içerikli değerlendirme yaklaşımlarından farklı olarak etki değerlendirmesi, bir programın yarattığı sonuçların etkilerini, bir başka deyişle ortaya çıkardığı değişimleri nedensel açıklamalar çerçevesinde çözümleyen yaklaşımdır. Bu açıklamalar gözlemlenen değişimlerin doğrudan etki incelemesinin konusunu oluşturan olguya atfedilebilir olduğunu göstermeye yararlar. Böylelikle geçmiş çalışmaların değerlendirilmesinin yanı sıra faaliyetlerin gelecekteki seyri üzerinde de belirleyici olacak bazı politika önerilerinin geliştirilmesi mümkün olabilir.

A. Araştırma Sorusu ve Değerlendirmenin Sınırlılıkları

Bu çerçevede gerçekleştirdiğimiz etki değerlendirme çalışmasının iki temel soruya yanıt vermesi gerekmektedir: 1) STGM’nin 2005-2010 yılları arasındaki faaliyetlerinin sivil toplum üzerindeki etkisi ne olmuştur? Bu soru, i) bireysel düzeyde, ii) kurumsal düzeyde STGM’nin faaliyetlerinden yararlanmış olanların araştırma sorumuza nispetle konumlarının incelenmesi üzerinden yanıtlanmaya çalışılacaktır. 2) Buradan elde edilen bulgular, STGM’nin gelecekteki faaliyetleri hakkında ne gibi ipuçları vermektedir? Bir başka deyişle buradan çıkarılacak politika önerileri var mıdır?

Bu bölümden sonraki iki bölümde bu sorulara yanıt verilmeye çalışılacaktır. Ancak ilk sorunun yanıtlanması bazı yöntem sorunlarının önceden ele alınmasını gerektirdiği için burada biraz değinilmesinde yarar bulunmaktadır. Etkisi Türkiye’de sivil toplum örgütlerinin katılımcı demokrasi süreçlerindeki gücünün artırılması olacak bir programın yol açtığı sonuçların ancak uzun vadede layıkıyla değerlendirilebileceğini en baştan belirtmek gerekmektedir. Çok sayıda örgüt arasından toplumu dönüştürücü gücü olduğu için seçilmiş sınırlı sayıda örgütü hedef grubu olarak belirleyen bir faaliyetin tüm etkilerini kısa vadede görebilmenin mümkün olamayacağını kabul etmek gerekir. Nihayetinde bu hedef grubun geçirdiği dönüşümün sivil toplumun bütününe yayılması kadar, bu örgütler üzerindeki etkilerinin de tam olarak idrak edilebilmesinin zaman alması doğaldır. 2005-2010 gibi beş yıllık bir zaman aralığında bunun ancak kısmi olarak gerçekleşebileceği akılda tutulmalıdır.

Değerlendirme çalışmamızın ikinci önemli kısıtlılığıysa araştırma sürecinin organizasyonu ile ilgili olan teknik bir engelden kaynaklanmaktadır. Değerlendirmeler, sadece olumlu bir bakış açısından yaratılmış etkinin varlığını ölçmek yoluyla değil, aynı zamanda olumsuz bir bakış açısıyla eğer STGM'nin müdahalesi olmasaydı durumda ne değişirdi sorusunu da yanıtlamak yoluyla yapılmak durumundadır. “Karşı olgusalılık” (*counterfactual*) olarak adlandırılan bu yaklaşım, nedensel etkinin gerçekten STGM'nin faaliyetlerinden kaynaklanıp kaynaklanmadığını açığa çıkarmak için, araştırdığımız gruba STGM'nin faaliyetlerinden yararlanmamış olma dışındaki tüm özellikleri benzer olan bir “kontrol grubu” oluşturmayı gerekli kılar. Gerçek etki bu kontrol grubunun durumu ile araştırma konusunu oluşturan grubun durumunun kıyaslanması sonucunda açığa çıkabilecektir.

Bu kontrol grubu faaliyetlerin başlangıcından itibaren bilimsel ölçütlere uygun olarak oluşturulmadığı için böylesi bir karşılaştırma için geriye iki yol kalmaktadır. İlk olarak, araştırmanın hedeflediği grubun STGM'nin etkisinden önceki durumunu bu etkiden sonraki durumla kıyaslamak, yani “önceki durum/sonraki durum” karşılaştırması yapmak yolu akla gelebilir. Ancak elimizde araştırmamız için başlangıç noktası (*baseline*) olmadığı için geçmişe dönük olarak böylesi bir kıyaslama yapmak mümkün gözükmemektedir. İkinci yol ise STGM'nin faaliyetlerinin başladığı yıldan itibaren hiçbir şekilde STGM desteklerinden yararlanmamış olanlar arasından bir kontrol grubu oluşturmak olabilirdi. Ancak, sivil toplum örgütleri, ulusal veya uluslararası düzeyde faaliyet yürüten çok sayıda aktörün oluşturduğu karmaşık bir toplumsal ve kurumsal evrende var oldukları için öngörülmemiş bir aktörün STGM'nin boşluğunu doldurmuş olması pekâlâ mümkündür. Analiz etmek istediğimiz etkileri ayırtmak üzere sonradan tesis edilecek bir kontrol grubunun her zaman sonuçları hoş görülebilecek olandan daha fazla saptırma ihtimali olacaktır. Bu durumda değerlendirme çalışmamızın ikinci bir kısıtlılığının karşı olgusalılık sınavının yapılamamış olması olduğunu söyleyebiliriz.

Son bir kısıtlılık ise değerlendirme çalışmasına girdi sağlayan saha araştırmasının nispeten sınırlı bütçe imkânlarıyla gerçekleştirilmiş olmasıdır. Esasında STGM faaliyetleri tüm ülkeye yayılmış olmasına rağmen, bütçe sınırlılıkları örneklemin sadece temsil kapasitesi yüksek olan 8 ille sınırlandırılmasını gerekli kılmıştır. Eğitim desteklerinden faydalanan aktivistler bu illerde ikamet eden kişiler arasından seçilmiş ve kurumlar ile ilgili anket faaliyetini de yine bu illerdeki saha çalışmasıyla karşılaştırmak zorunlu olmuştur.

Burada yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular değerlendirilirken bu kısıtlılıklar mutlaka akılda tutulmalıdır. Bu kısıtlılıklara rağmen yapılmış olan araştırmanın değerinin takdir edilebilmesi için mutlaka göz önünde bulundurulması gereken iki önemli olgu vardır. Böyle bir araştırmanın yapılması her şeyden önce 5 yıllık faaliyet süresinin bütünsel ve nispeten geniş bir alana yayılmış bir çalışmaya dayanması yönünden bir değer taşıyacaktır. Böylelikle mevcut olanaklar çerçevesinde tablonun bütününe görebilmek mümkün olabilecektir. Öte yandan, böylesi bir çalışma bundan sonra yapılacak muhtemel etki değerlendirmeleri için bir karşılaştırma ölçütü, başka bir deyişle bir başlangıç noktası temin edecektir.

B. Saha Araştırmasının Aşamaları

Bu açıklamalardan sonra değerlendirme raporuna ek olarak sunulan anketlerin uygulandığı saha araştırmasının nasıl yapılandırıldığı konusuna geçebiliriz. Değerlendirme sonuçlarımıza kaynak teşkil eden araştırma üç aşamadan geçerek hazırlanmıştır. Öncelikle, araştırma sorununun yapılandırılması ve bunun için gerekli dokümanların incelemesi yapılmış, bunu eğitim çalışmalarına katılanların oluşturduğu araştırma evreninin tanımlanması ve örneklemin oluşturulması aşaması izlemiş ve son aşamada da STGM'nin verdiği değişik destek türlerinden yararlanmış olan kurumların profil çalışması yapılmıştır.

1. Araştırma Sorununun Yapılandırılması

Faaliyetler üç farklı proje döneminden oluşan 6 yıllık (2005-2011) bir süreye yayıldığı için geniş bir doküman araştırılması yapılması gerekmiştir. Bu çerçevede öncelikle etki değerlendirmesine konu olabilecek faaliyet türleri saptanmış ve bu faaliyetlerinin STGM'nin vizyon ve misyonuna uygun olarak yaratması beklenen etkilerin neler olabileceği ortaya konmuştur. Bunlar saptanırken, daha önce yapılmış olan izleme ve değerlendirme çalışmalarının sonuçlarından ve STGM uzmanlarının görüş ve önerilerinden de yararlanılmış ve böylelikle zaman içinde değişim gösteren bazı faaliyet türleri kadar, bu faaliyetler arasındaki süreklilik ilişkilerini de dikkate alan bir etki kavramlaştırması yapılmaya çalışılmıştır.

Önceki bölümde, araştırma sorununun yapılandırılması sırasında etkisi ölçülebilir olarak saptanmış olan faaliyet alanlarının sunan bir tablo ve bunların izlenebilir etkileri bir tematik çerçeve içinde ortaya konmuştu. Burada sadece araştırmanın zaman ve mekân boyutunun belirlenmesine değinilecektir. Araştırma sorununun yayıldığı zaman dilimi, araştırmanın hazırlık

alışmaları üçüncü projenin ikinci yarısında başladığından dolayı 2005-2010 olarak belirlenmiştir. Böylelikle üçüncü proje döneminin sadece ilk yarısındaki faaliyetler değerlendirmeye katılmış olacaktır. Araştırmanın mekân boyutu belirlenirken, sadece temsiliyetin değil, aynı zamanda bütçe olanaklarının da dikkate alınması gerekmiştir. Bu çerçevede Türkiye’de farklı coğrafi bölgelerde sivil toplum faaliyetlerinin yoğunlaşması beklenen ve zaten STGM’nin önceden faaliyet yürütmüş olduğu 8 il saptanarak araştırma bu düzeyde sınırlanmıştır. Bu illerin isimleri İstanbul, Ankara, İzmir, Eskişehir, Adana, Trabzon, Diyarbakır ve Van illeri olarak belirlendikten sonra aktivistlere verilen eğitim destekleriyle ilgili araştırma evreninin oluşturulması aşamasına geçilmiştir.

2. Eğitim Faaliyetleriyle İlgili Araştırma Evreninin Oluşturulması

Yapılan çalışmalar sonucunda STGM’nin dönemlere yaygın olarak 5 farklı alanda aktivistlere eğitim desteği verdiği saptanmıştır: 1) Proje döngüsü yönetimi, 2) Kapasite geliştirme eğitimi, 3) İhtiyaç temelli eğitim, 4) Kurumsal gelişim eğitimi, 5) Eğitici eğitimi. Bu farklı alanlardaki eğitimlere katılmış olan kişiler arasından erişim kayıtları mevcut olanların sayısının 3.385 kişiden oluştuğu görülmüştür. Örneklem oluşturulurken bu rakam temel alınmış % 95 güven aralığında % 5’lik sapma payıyla örneklem büyüklüğü 345 kişi olarak hesaplanmıştır. Örneklemi oluşturan şahısların bir hayli mobil olduğu ve adres telefon değişiklikleri de düşünülerek yeteri kadar yedek içeren ikame bir liste oluşturulmuştur. Bu rakamların belirlenmiş illere ağırlıklarına göre dağılım aşağıdaki tabloda yansıtılmıştır.

İLLER	BİREYSEL GÖRÜŞME
İstanbul	80
Ankara	65
İzmir	58
Diyarbakır	50
Adana	35
Trabzon	20
Van	20
Eskişehir	17
TOPLAM	345

3. STÖ’lere Dair Profil Çalışması

Yapılan çalışmalar sonucunda STGM’nin kurumlara beş farklı dalda sivil toplum örgütlerine destek verildiği saptanmıştır: 1) Hibe desteği, 2) Ağ desteği (toplantı ve seminer desteği dâhil), 3) Kampanya desteği, 4) Kurumsal koçluk desteği, 5) İhtiyaç temelli eğitim (kurumlara

özel). Bu farklı alanlarda STGM'nin çok sayıda destek verdiği saptanmış olmakla beraber, araştırmanın yürütüldüğü illerde, 119 kurumsal destek faaliyeti gerçekleştirildiği ve bunlardan mükerrer olarak yararlanan kurumlar düşüldüğünde görüşülmesi gereken kurum sayısının 100'e düştüğü gözlenmiştir. Bu kurumların tümüyle görüşülmesi kararlaştırılmış olduğundan kurumsal görüşmelerin illere dağılımı aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

İLLER	KURUMSAL GÖRÜŞME
Ankara	31
İstanbul	30
Adana	12
Diyarbakır	10
İzmir	9
Trabzon	2
Van	3
Eskişehir	3
TOPLAM	100

IV. Bireysel Eğitim Desteklerinin Etki Analizi

Etki değerlendirmesine dair yapılan çalışmanın ilk adımı sivil toplum aktörlerinin birey olarak STGM faaliyetlerinden nasıl etkilendiği meselesine odaklanan eğitim desteklerinin analizi olacaktır. Bu analiz için daha önceden belirlenen 345 kişi ile görüşülmesi kararlaştırılmış, ancak yedek liste de kullanılmış olmasına rağmen sadece 262 kişiyle görüşülebilmektedir. Bu durumda gerçekleştirilen görüşmelerin oranı % 76'dır. Oranın bu şekilde gerçekleşmesinde seçilen katılımcılarının bir kısmının zaman içinde erişim adreslerinin ulaşılamaz hale gelmiş olması kadar, bir kısmının da görüşmeyi hiçbir şekilde kabul etmemesi etkili olmuştur. Yapılan görüşmelerin illere dağılımı ve oranları aşağıdaki tabloda verildiği gibidir.

İller	Gerçekleşen	Hedeflenen	Oran
İstanbul	54	80	68%
Ankara	50	65	77%
İzmir	44	58	76%
Diyarbakır	38	50	76%
Adana	25	35	71%
Trabzon	20	20	100%
Van	15	20	75%
Eskişehir	16	17	94%
Toplam	262	345	76%

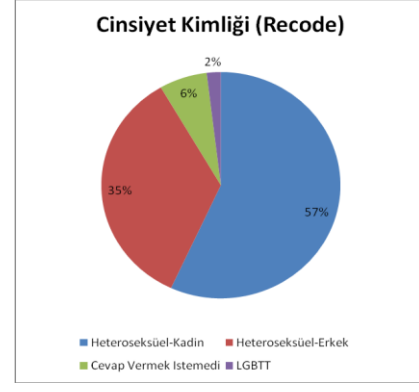
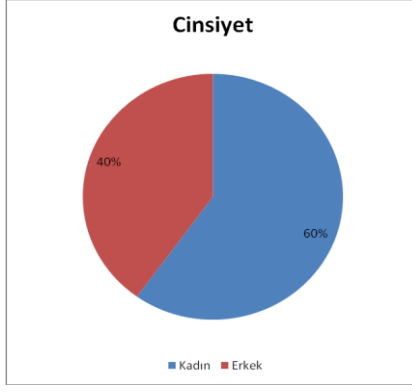
A. Aktivist Profili

Bu kısımda, katılımcıların demografik özellikleri kadar, üyesi oldukları sivil toplum örgütlerinin nitelikleri ve aktivist olarak arka plandaki bazı özellikleri açığa çıkartılmaya çalışılacaktır.

Görüşmenin yapıldığı il				
	Sıklık	yüzde	Geçerli yüzde	Toplam yüzde
İstanbul	54	20,6	20,6	20,6
Ankara	50	19,1	19,1	39,7
İzmir	44	16,8	16,8	56,5
Diyarbakır	38	14,5	14,5	71
Adana	25	9,5	9,5	80,5
Trabzon	20	7,6	7,6	88,2
Eskişehir	16	6,1	6,1	94,3
Van	15	5,7	5,7	100
Toplam	262	100	100	

Yukarıdaki tablodan açık bir şekilde görüldüğü üzere katılımcılar en çok İstanbul ağırlıklı olup (% 21), İstanbul’u Ankara (% 19) ve İzmir (% 17) izlemektedir. Esasında İstanbul’un katılımcılar açısından daha yüksek bir temsiliyet oranında olması beklenirken, bu kentte ikamet eden katılımcıların da diğer iki kentteki katılımcılar gibi belli bir oranda araştırmaya dâhil edilemedikleri görülmektedir. Bu durumla ilgili yukarıdaki değerlendirmeler yeterince açıklayıcı olup ek bir izahata gerek yok gibi görünmektedir. Öte yandan, sivil toplum faaliyetlerinin büyük kentlerde yoğunlaşmasından ötürü, katılımcıların ağırlıklı olarak bu illerde (% 57) ikamet etmesi de beklenen bir durumdur.

Aşağıdaki grafiklerde katılımcıların cinsiyete ve cinsiyet kimliğine göre yüzde dağılımları verilmektedir. Katılımcıların cinsiyete göre dağılımda kadınların % 60 oranında ağırlıklı olduğu görülmektedir. Eğitim çalışmalarının kadın ağırlıklı aktivistler üzerinden yürütülmesi, katılımcı demokrasi kültürü inşa edilirken Türkiye’de sivil toplumun cinsiyetçi yapısının yarattığı ayrımın etkisine bir tepki olarak değerlendirilebilir. Diğer yandan cinsiyet kimliği ile ilgili soruda % 2 LGBTT bireyin yanı sıra % 6 oranında da cevap vermek istemeyen olduğu görülmektedir. Bu katılımcılar, bu soruyu kendi özel hayatlarına bir müdahale olarak algıladıkları için cevap vermek istemediklerini beyan etmişlerdir. Bu durumda STGM’nin eğitim faaliyetlerine davet ettiği aktivistlerde, cinsel yönelim bakımından da mevcut cinsiyetçi yapının şartlandırmalarının ötesine geçilmesini önemseddiği söylenebilir.

Öte yandan cinsiyet yönelimi ile ilgili soruya cevap vermek istemeyenlerin oranının da % 6 oranında olduğu dikkati çekmektedir. Aşağıdaki tabloda soruyu yanıtlamak istemeyen insanlara üyesi oldukları sivil toplum örgütünün faaliyet alanı açısından bakılmaktadır. Buna göre, cevap vermek istemeyen toplam 16 kişinin 14'ü, yani % 87.5'i toplumsal cinsiyet alanında hiçbir faaliyeti olmayan örgütlerden gelmektedir. Bu katılımcıların soruyu mahremiyet gerekçesi ileri sürerek reddettikleri de dikkate alınacak olursa, esasında cinsiyet yöneliminin sivil toplum alanında, özellikle de toplumsal cinsiyet odaklı faaliyet yürütmeyen örgütlerde meşru temsil sorunuyla karşı karşıya olduğunu saptamak yanlış olmaz.

		Toplumsal Cinsiyet			
			Evet	Hayır	
Cinsiyet Kimliği	Heteroseksüel-Kadın	sayı	79	70	149
		% Cinsiyet Kimliği içinde	53,0%	47,0%	100,0%
	Heteroseksüel-Erkek	sayı	17	74	91
		% Cinsiyet Kimliği içinde	18,7%	81,3%	100,0%
	LGBTT	sayı	4	1	5
		% Cinsiyet Kimliği içinde	80,0%	20,0%	100,0%
	Cevap Vermek İstemedi	sayı	2	14	16
		% Cinsiyet Kimliği içinde	12,5%	87,5%	100,0%
Toplam		sayı	102	159	261
		% Cinsiyet Kimliği içinde	39,1%	60,9%	100,0%
Anlamlılık Testi	Chi-Squared:	36.33	df:	3	p<.000

Aşağıdaki tabloda katılımcıların anadillerine göre dağılımları görülmektedir. Türkiye’deki dil gruplarına göre katılımcıların dağılımının normal olduğu dikkati çekmektedir. Türkçe konuşanların oranı % 70,2 iken, Kürtçe konuşanların oranı % 18 olarak belirlenmiştir. Farklı dil gruplarından katılımcıların varlığının Türkiye’deki demografik dağılımla uyumlu bir şekilde gerçekleşmiştir. Bu durumda STGM faaliyetlerinin sivil toplumun güçlendirilmesi sürecinde Türkiye’nin etnik bölünme hatlarını dikkate aldığını ve bu konuda temsiliyete önem verdiğini söylemek mümkün.

Anadilinizi (konuşamıyor olsanız bile) belirtir misiniz?				
	<i>sıklık</i>	<i>yüzde</i>	<i>Geçerli yüzde</i>	<i>Toplam yüzde</i>
<i>Türkçe</i>	184	70,2	70,2	70,2
<i>Kürtçe</i>	47	17,9	17,9	88,1
<i>Zazaca</i>	8	3,1	3,1	91,2
<i>Lazca</i>	4	1,5	1,5	92,7
<i>Diğer</i>	19	7,3	7,3	100
Toplam	262	100	100	

Eğitim düzeyinin bir hayli yüksek olduğu dikkati çekiyor. Lisans ve üstü eğitim olanların oranının % 75,1 olması önemli bir gösterge olarak kabul edilmelidir. Türkiye’de yüksek öğretimden geçmiş insanların nüfusa oranının 2010 yılı için % 8,3² olduğu dikkate alındığında bu oranın çarpıcı boyutu daha da öne çıkmaktadır. Bu durum Türkiye’de sivil toplum faaliyetinin temelde yüksek eğitim almış olan insanlar tarafından yürütülüyor olduğunu göstermektedir. Sivil toplumun gelişme sürecinde olduğu dikkate alınınca, ilk önce hak bilincinin en güçlü olması beklenecek eğitilmiş kesimlerin öne çıkması normal olsa da, esasen demokratik katılım kültürünün gelişmesi açısından faaliyetlerin uzun vadede daha geniş bir taban yayılması gerektiği de açıktır.

² Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr> (2/1/2012)

Öğrenim durumunuzu belirtir misiniz?					
		sıklık	yüzde	Geçerli yüzde	Toplam yüzde
<i>geçerli</i>	<i>Lisans</i>	139	53,1	53,3	53,3
	<i>Lisansüstü</i>	57	21,8	21,8	75,1
	<i>Lise veya Meslek Okulu</i>	32	12,2	12,3	87,4
	<i>Ön Lisans</i>	22	8,4	8,4	95,8
	<i>İlk Okul</i>	6	2,3	2,3	98,1
	<i>Orta Okul</i>	5	1,9	1,9	100
	Toplam	261	99,6	100	
<i>eksik</i>	<i>sistem</i>	1	0,4		
	Toplam	262	100		

Katılımcıların çalışma durumları aşağıdaki tabloda yansıtılmıştır. Burada dikkat çeken şey sivil toplum alanında ücretli olarak çalışanların oranının % 14 civarında olmasıdır. Bunun yanında yaklaşık % 61 oranındaki katılımcının bir şekilde gelir sahibi olması da sivil aktivistlerin bu faaliyetleri bir gelir kapısı olarak görmekten çok, gönüllülük temelinde alana yöneldiklerini ortaya koyan önemli bir gösterge olarak kabul edilmelidir.

Çalışma durumunuzu belirtir misiniz?					
		sıklık	yüzde	Geçerli yüzde	Toplam yüzde
<i>geçerli</i>	<i>Kamu sektöründe ücretli/maaşlı</i>	69	26,3	26,4	26,4
	<i>Özel sektörde ücretli/maaşlı</i>	47	17,9	18	44,4
	<i>Sivil toplum kesiminde ücretli/maaşlı</i>	36	13,7	13,8	58,2
	<i>Emekli</i>	34	13	13	71,3
	<i>Kendi hesabına/serbest çalışıyor</i>	32	12,2	12,3	83,5
	<i>İşsiz</i>	25	9,5	9,6	93,1
	<i>Sadece öğrenci</i>	10	3,8	3,8	96,9
	<i>Ev kadını</i>	8	3,1	3,1	100
	Toplam	261	99,6	100	
<i>eksik</i>	<i>sistem</i>	1	0,4		
	Toplam	262	100		

Aşağıdaki tablo, dünya görüşü bakımından katılımcıların daha çok sola yatkın olduklarını göstermektedir. Kendini sosyal-demokrasiden komünizme kadar uzanan bir yelpaze üzerinde tanımlayan katılımcıların oranı % 66 gibi ağırlıklı bir rakam düzeyindedir. Türkiye siyasetinin yapısal özellikleri üzerinden ele alındığında bu durum, STGM faaliyetlerinden solun orantısız

olarak daha fazla yararlandığını göstermektedir. Örneğin kendini dindar olarak tanımlayan kişilerin oranı % 2 gibi düşük bir oranda gerçekleşmiştir. Bunun bir nedeni, Türkiye’de devlet toplum ilişkilerinin siyaset tarafından sorunlaştırılma biçimlerinden, yani “kutsal devlet”, “baba devlet” vb gibi anlayışlardan kaynaklanıyor olabilir. Genel olarak sivil toplum faaliyetlerinin devlet iktidarını sınırlandırıcı doğası, Türkiye’de bu alanın solun siyasal etkisi altında şekillenmesine yol açmış gibi duruyor. Yine de 1990’lı yılların ikinci yarısından itibaren muhafazakâr ve dindar kesimin belli bir düzeyde sivil protesto kültürünün bir parçası olmaya başladıkları dikkate alınmalıdır. Türkiye’de sivil toplum alanının 2000’li yıllardan itibaren siyasal açıdan ayrılmış ve parçalı bir arz etmeye başladığını saptayabiliriz. Bu bağlamda, katılımcıların siyasal eğilimlerinin dağılımı açısından bakıldığında STGM’nin bu yapısal ayrışmanın kısıtlamaları içinde çalıştığını söylemek yanlış olmaz.

Kendinize en yakın bulduğunuz dünya görüşü hangisidir?					
		sıklık	yüzde	Geçerli yüzde	Toplam yüzde
geçerli	Sosyal-demokrasi	73	27,9	28	28
	Devrimci-demokrasi	32	12,2	12,3	40,3
	Atatürkçülük	29	11,1	11,1	51,4
	Feminizm	19	7,3	7,3	58,7
	Komünizm	18	6,9	6,9	65,6
	Liberalizm	9	3,4	3,4	69
	Muhafazakârlık	6	2,3	2,3	71,3
	Ekolojizm	5	1,9	1,9	73,2
	Dindarlık	5	1,9	1,9	75,1
	Diğer	38	14,5	14,6	89,7
	Cevaplamak istemiyorum	27	10,3	10,3	100
	Toplam	261	99,6	100	
eksik	sistem	1	0,4		
	Toplam	262	100		

Katılımcıların sivil toplum faaliyeti içinde geçirdikleri süreye dair betimleyici istatistikler aşağıdaki tablodadır. Buna göre bir ortalama sürenin bir hayli (13,3 yıl) yüksek olduğunu söyleyebiliriz. STGM’nin eğitim faaliyetlerinden yararlanan insanların bu alandaki deneyim ve birikimlerinin yüksek olması, eğitimin verimi ve somut faaliyetlere özgü sorunların daha net tanımlanıp tartışılması bakımından önemli olduğuna dikkat edilmelidir.

Kaç yıldır sivil toplum faaliyeti içindesiniz?					
	<i>N</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maksimum</i>	<i>ortalama</i>	<i>Standart sapma</i>
<i>Katılımcının faaliyet süresi</i>	261	1	46	13,32	9,733
<i>GeçerliN (listwise)</i>	261				

Katılımcıların üye olduğu örgütlerin hangi alanlarda faaliyet yürüttüğü sorusuna verilen yanıtlar açısından bakıldığında, dağılımın hak temelli faaliyetler arasında nispeten dengeli ve adil olduğu görülmektedir. Burada insan hakları alanı % 13,6 oranıyla öne çıkarken, çevre hakları ve engelli haklarıyla ilgili faaliyetler % 8,4 oranıyla en altta gözükmemektedir. Örgütlerin birden fazla faaliyet alanı olabileceği için toplam faaliyet alanları içindeki genel dağılımı gösteren bu ilk yüzdelerin yanı sıra tek tek faaliyet alanları açısından da duruma bakmak yararlı olabilir. Bu açıdan bakıldığında katılımcıların faaliyet alanlarına dağılımın % 33-53 aralığında olduğu görülmektedir. Yine insan haklarının % 53 ile başı çektiği dikkati çekmektedir. Tek tek faaliyetlere katılımları açısından da kişilerin dağılımının dengeli olduğunu saptamak yerinde olacaktır.

Örgütün faaliyet alanı			
	<i>N</i>	<i>yüzde</i>	<i>Konu yüzdesi</i>
Toplumsal cinsiyet	102	10,00%	39,10%
Çocuk, gençlik, yaşlılık	108	10,60%	41,40%
Çevre hakları	85	8,40%	32,60%
Engelli hakları	85	8,40%	32,60%
İnsan hakları	138	13,60%	52,90%
Kültürel haklar	110	10,80%	42,10%
Yardımlaşma, dayanışma	115	11,30%	44,10%
Yerel yönelimli	109	10,70%	41,80%
Genel hak temelli	110	10,80%	42,10%
Diğer	55	5,40%	21,10%
Toplam	1017	100,00%	389,70%

Üye olma nedeni sorusuna verilen yanıtlar ise, katılımcıların örgütlülük bilincinin bir hayli yüksek olduğunu göstermektedir. Sadece “inancımın güç kazanması” ve “bir şeyleri değiştirmek” seçeneklerini işaretleyenlerin oranının % 51 dolayında olması bile bu açıdan önemli bir gösterge olarak kabul edilebilir. Yine maddeler tek başına alındığında katılımcıların % 82,4’ünün “inancımın güç kazanması” seçeneğini belirtmesi dikkate değer. Katılımcıların eğitim düzeyleri ve ortalama örgütlülük süresinin yüksekliği dikkate alındığında bu oranların şaşırtıcı olmadığını vurgulayabiliriz.

Üye Olma Nedeni?			
	<i>N</i>	<i>yüzde</i>	<i>Konu yüzdesi</i>
<i>İnsanlarla bir araya gelmek</i>	85	11,10%	32,60%
<i>İnancımın güç kazanması</i>	215	28,00%	82,40%
<i>Kariyer yapmak</i>	41	5,30%	15,70%
<i>Aktif olabilmek</i>	89	11,60%	34,10%
<i>Bir şeyleri değiştirmek</i>	181	23,50%	69,30%
<i>Kendimi geliştirmek</i>	130	16,90%	49,80%
<i>Diğer</i>	28	3,60%	10,70%
Toplam	769	100,00%	294,60%

Eğitim almaya gelenlerin % 77’si eğitim öncesinde kendi örgütünde aktif veya çok aktif olduğunu belirtmektedir. Bu durumun da seçilen üye profili açısından diğer değişkenlerle uyumlu bir durum yarattığına dikkat edilmelidir.

Eğitime gelmeden önceki süreçte kendi konumunuzu nasıl tanımladınız?					
		<i>sıklık</i>	<i>yüzde</i>	<i>Geçerli yüzde</i>	<i>Toplam yüzde</i>
<i>Valid</i>	<i>Çok Aktif</i>	77	29,4	29,5	29,5
	<i>Aktif</i>	124	47,3	47,5	77
	<i>Kısmen Aktif</i>	56	21,4	21,5	98,5
	<i>Aktif değil</i>	4	1,5	1,5	100
	Toplam	261	99,6	100	
<i>eksik</i>	<i>sistem</i>	1	0,4		
	Toplam	262	100		

Eğitim alanların % 78,5’i aldığı eğitimden sonra da burada çalışmaya devam etmiştir. Bu durumda eğitim sürecinde bireye yapılan katkıların örgüt faaliyetlerine yansımaları beklemek

makul olacaktır. Yani eğitim faaliyetlerinin uzun vadeli verimi açısından olumlu bir durum ile karşı karşıyız.

Halen aynı STÖ'de mi faaliyette bulunuyorsunuz?					
		sıklık	yüzde	Geçerli yüzde	Toplam yüzde
geçerli	Evet	205	78,2	78,5	78,5
	Hayır	56	21,4	21,5	100
	Toplam	261	99,6	100	
eksik	sistem	1	0,4		
	Toplam	262	100		

B. Eğitim Öncesi Organizasyon Süreci

Aşağıdaki tabloda katılımcıların katıldığı eğitim programlarının niteliğe göre dağılımı görülmektedir. Buna göre, 261 kişi için 353 farklı eğitim programı düzenlenmiştir. Verilen eğitim destekleri arasında proje döngüsü yönetimi % 30 oranıyla en ağırlıklı yere sahip. Tüm katılımcıların % 40,6'sı bu eğitimi almış gibi gözüküyor. Bunu ihtiyaç temelli eğitimler toplam eğitim programları içinde % 23,5 oranıyla, tüm katılımcıların içindeyse % 35,6 oranıyla izlemektedir.

STGM Eğitiminin Türü			
	N	Yüzde	Konuya göre yüzde
Proje döngüsü yönetimi (PCM)	106	30,00%	40,60%
Kapasite geliştirme eğitimi (CBT)	55	15,60%	21,10%
İhtiyaç temelli eğitim (TMT)	93	26,30%	35,60%
Kurumsal gelişme eğitimi (IDT)	83	23,50%	31,80%
Eğitici eğitimi (TOT)	16	4,50%	6,10%
Toplam	353	100,00%	135,20%

Eğitimin organizasyonu ve uygulanmasıyla ilgili sorular belli bir ölçek oluşturacak şekilde tasarlanmışlardır. C3 soru grubuna dâhil olan 12 soru için yapılan güvenilirlik analizleri sonucunda bütün sorular için Cronbach alfa değeri 0.78 olarak çıkmıştır. Bunun ardından yapılan faktör analizi ile soru grubunda 3 faktör olduğu tespit edilmiştir. Bu faktörlerin

açıkladıkları toplam varyans 0.52’dir. Faktörler sırasıyla eğitim sürecinin planlanması ve uygulanması, derslerin teknik organizasyonu ve katılımcılarla etkileşim başlıkları altında ele alınabilir.

1. *Eğitimin Planlanması ve Uygulanması*

Bu etmene aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere 5 farklı açıdan bakılabilmektedir. Buna göre katılımcıların genel olarak durumdan memnun oldukları görülmektedir. Öte yandan, “kendine özgü koşullarının dikkate alınması” dışındaki bütün maddelerde memnuniyetsizlik % 10’un altındadır. Bu madde için genel yaklaşım olumlu olmakla beraber, kararsızlar ve katılmayanlar bir arada % 20’yi geçmektedir. Bu mutlaka dikkate alınması gereken bir faktördür.

Soru	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Toplam
<i>Eğitimin hedefleri en baştan açık olarak belirlenmişti</i>	1,9	3,5	76,7	17,9	100
<i>Eğitimin gerçekleştiği teknik koşullar (mekân, ulaşım, yemek vb) iyi düzenlenmişti</i>	3,8	5,4	60,8	30	100
<i>Eğitim sırasında katılımcıların kendine özgü durumları (engelliler, sağlık sorunu olanlar vb) dikkate alındı</i>	10,6	10,1	64,7	14,7	100
<i>Eğitim belirlenen hedeflere uygun olarak yürütüldü</i>	2,3	7,4	73,3	17,1	100
<i>Hocalar, konusunun uzmanı olan ve iletişimi güçlü kişiler arasından seçilmişti</i>	2,7	4,3	59,1	33,9	100

2. *Derslerin Teknik Organizasyonu*

Bu etmene 4 farklı açıdan bakılabilmektedir. Burada da önceki etmende olduğu gibi katılımcıların genel olarak memnun oldukları görülmektedir. Ancak eğitim süresiyle ilgili maddede olumsuz ve kararsız kalanların oranının % 40’a yaklaştığı görülmektedir. Bu durum derslerin kapsamıyla süre arasında uyumsuzluk algısının yüksek olduğunu göstermektedir. Katılımcıların bir şekilde sürece dâhil edilmesi ve onlar arasında deneyim ve bilgi aktarımının teşvik edilmesi konusunda olumlu görüşlerin yüksek bir oranda (% 90’nın üstünde) olması dikkate değer.

Soru	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Toplam
<i>Eğitim süresi derslerin kapsamına göre yeterliydi</i>	24,4	15,1	53,9	6,6	100
<i>Gerekli ders malzemeleri (not, slayt vb) zamanında sağlandı</i>	3,5	3,9	66,4	26,3	100
<i>Eğitim süreci, katılımcıların aktif katılımına açıldı</i>	2,3	2,7	65,3	29,7	100
<i>Katılımcılar arasında bilgi ve deneyim paylaşımı teşvik edildi</i>	2,7	7,3	65	25	100

3. Katılımcılarla Etkileşim

Bu soruya 3 farklı açıdan bakılabilecektir. Burada da genel olarak olumlu görüşlerin ağırlıkta olduğunu belirtmek gerekiyor. Ancak eğitim sırasında aktivistler arasında tesis edilen diyalogun daha sonra da sürdürülmesi konusunda olumsuz görüşlerin nispeten yüksek oranda (% 32) olduğu dikkati çekmektedir. Öte yandan katılımcıların seçilmesi konusunda da olumlu olmayan görüşlerin nispi yüksekliğine (% 17) dikkat edilmelidir.

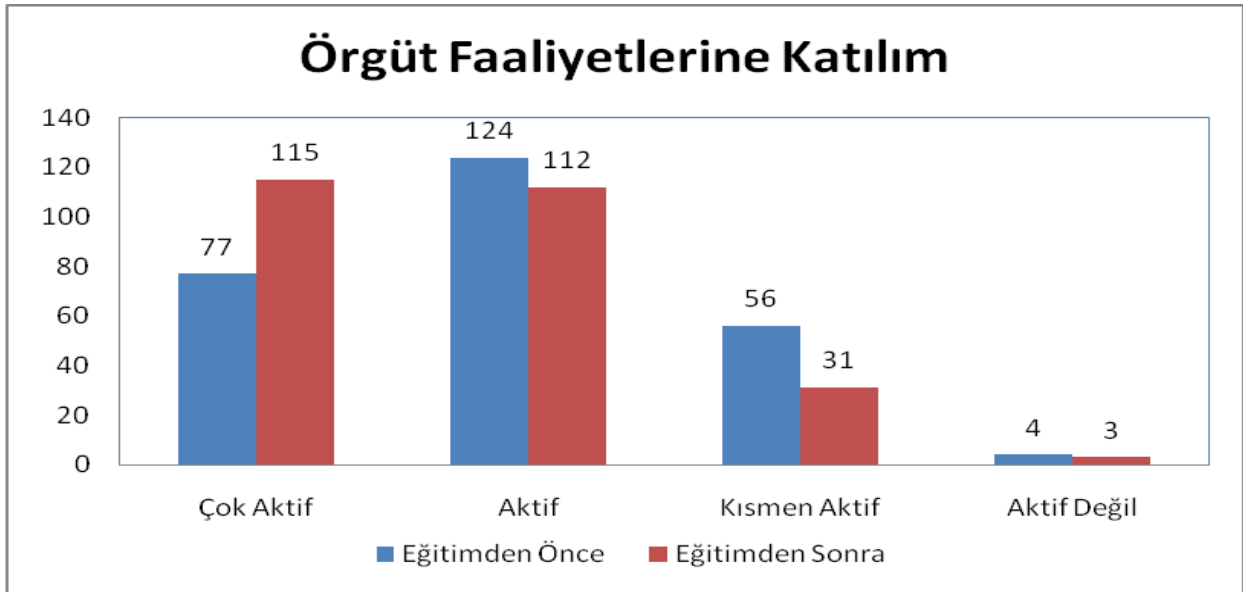
Soru	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Toplam
<i>Katılımcılar konularla ilgili insanlar arasından seçilmişti</i>	7,1	9,4	58,4	25,1	100
<i>Katılımcıların geldiği STÖ'ler yeterince çeşitliydi</i>	4,4	6	60,3	29,4	100
<i>Orada tanıdığım katılımcıların bazılarıyla halen etkileşimimiz vardır</i>	23,6	8,1	49,4	18,9	100

C. Eğitimin Bireyler Üzerindeki Etkileri

Bir eğitim çalışmasının etkisini ölçmenin belki de en anlamlı yollarından biri, ondan etkilenenlerin başka insanlara da böylesi bir eğitimi tavsiye edip etmediklerini öğrenmektir. Bu soru kendisine yöneltildiğinde katılımcıların % 91, yandaki grafikte görüldüğü üzere soruya olumlu yanıt vermiştir. Öte yandan, eğitimden önce ve sonra örgüt faaliyetlerine katılımı gösteren aşağıdaki karşılaştırmalı çubuk grafik, sonradan

katılımcıların faaliyetlere çok aktif bir biçimde katılma yönünde daha istekli olduğunu göstermektedir.

Ne var ki yukarıdaki grafik rakamlardaki mutlak değişimi göstermekte olup, aktivitelere katılım konusunda çapraz kıyaslamalara müsaade etmemektedir. Bunun için eğitim öncesini ve sonrasını bire bir kıyaslamamıza olanak sunan aşağıdaki çapraz tabloya bakmak yararlı olabilir. Bu tablo çok aktif veya aktifken daha düşük bir aktivizm düzeyine geçenlerin yüzdesinin, kısmen aktif veya aktif değilken daha yüksek bir aktivizm düzeyine geçenlerin yüzdesinden çarpıcı bir şekilde düşük olduğunu istatistikî bakımdan anlamlı ($p < 0.000$) bir ilişki çerçevesinden gösteriyor. Örneğin eğitimden önce kısmen aktif olanlar satırına dikkat

edilecek olursa, bu insanların % 32'sini çok aktif, % 48'inin ise aktif konuma geçtiği görülecektir.

		Eğitimden Sonra				Toplam
		Çok Aktif	Aktif	Kısmen Aktif	Aktif değil	
Eğitimden Önce	Çok Aktif	76,6%	15,6%	7,8%	0,0%	100,0%
	Aktif	29,8%	56,5%	12,1%	1,6%	100,0%
	Kısmen Aktif	32,1%	48,2%	17,9%	1,8%	100,0%
	Aktif değil	25,0%	75,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Anlamlılık Testi	Chi-Squared:	50,98	df:	9	p<	0,000

Ancak bu ilişkileri dönüşümün gerçekten eğitimin etkiden kaynaklanıp kaynaklanmadığını kesin olarak göstermezler. Bu yüzden etkilerin daha açık ve doğrudan soruşturulduğu C6 grubu sorularının analizi gerekli hale gelmektedir. Bu sorular belli bir ölçek oluşturacak şekilde yapılandırılmış 15 sorudan oluşmaktadır. Sorular için yapılan güvenilirlik analizleri sonucunda bütün sorular için Cronbach alfa değeri 0.78 olarak çıkmıştır. Bunun ardından yapılan faktör analizi ile soru grubunda 3 faktör olduğu tespit edilmiştir. Bu faktörlerin açıkladıkları toplam varyans 0.51'dir. Faktörler sırasıyla farkındalık yaratma, beceri geliştirme ve bilgilendirme başlıkları altında ele alınabilir.

1. Farkındalık Yaratma

Farkındalık yaratma etmenine beş farklı boyuttan bakmak mümkündür. Bu boyutlardan ilkinin oluşturan önceki önyargılara dair farkındalık oluşturma maddesi konusunda katılımcıların çoğunun olumsuz veya kararsız yargılar belirttiği görülmektedir. Ancak bunu verilen eğitimin “güçlü önyargılar” karşısında yetersiz kalması olarak yorumlamak doğru olmaz. Katılımcıların çoğunun yüksek eğitilmiş olması ve siyasal açıdan bilinçli aktivistler olması bu sonucun ortaya çıkmasına yol açmış olabilir. Öte yandan diğer sivil toplum örgütleriyle dayanışma ve diyalog geliştirmenin gerekliliği konusunda oluşturulan farkındalık oranının son derece yüksek (% 70'in üstünde) olduğu dikkati çekmektedir.

Soru	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Toplam
Önceden var olan bazı düşüncelerimin önyargılara dayalı olduğunu gördüm	47,6	11,8	36,6	4,1	100
Adlandıramadığım ama yaşadığımız bazı ayrımcılık pratiklerinin farkına vardım	34,7	6,5	52,4	6,5	100
STÖ'leri görünür kılacak faaliyetlerin önemini kavramamı sağladı	11,3	5,1	65	18,7	100
Aradaki fikir ayrılıklarına rağmen diğer katılımcılarla birbirimizi anlar hale geldik	16,5	11,8	62,2	9,4	100
Diğer örgütlerle bir arada çalışabileceğimizi gördüm	9,4	9,1	66,5	15	100

2. Beceri Geliştirme

Katılımcıların eğitimden sonra faaliyetlerinde kullanabilecekleri bazı beceriler edinmesiyle ilgili olan bu etmene de beş farklı boyuttan bakılmıştır. Burada genel olarak yanıtların olumlu olduğu dikkati çekmektedir. Özellikle “pratik görüş açıları” ve “yeni beceriler edinme” konusunda verilen yanıtların çarpıcı bir şekilde yüksek olduğuna dikkat edilmelidir.

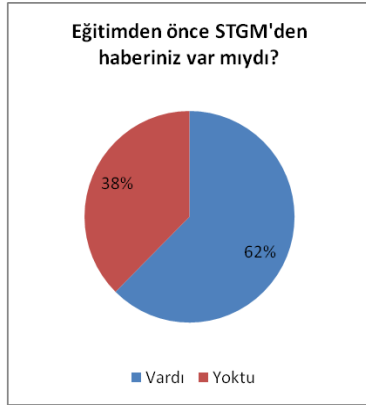
Soru	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Toplam
Anlatılan konular, genel olarak, faaliyet alanımla ilgiliydi	9,3	8,1	69,4	13,2	100
Sorunların çözümünde kullanabileceğim pratik görüş açıları kazandım	5,1	7,5	69,8	17,6	100
Faaliyetlerimizi başkalarınıninkiyle kıyaslamak benim için geliştirici oldu	8,5	5,6	65,3	20,6	100
STGM eğitimi sayesinde faaliyetlerimle ilgili yeni beceriler edindiğimi düşünüyorum	7,4	7,4	66,9	18,3	100
Bundan sonra etrafımdakilere daha farklı davranacağım	34,4	11,6	47,3	6,6	100

3. Bilgilendirme

Eğitimin bilgilendirici etkisini ölçen bu etmene de beş ayrı boyuttan bakılmaktadır. Buradaki görüşlerin de genel olarak olumlu olduğuna dikkat edilmelidir. Sadece burada kafadaki soruların eğitimden sonra yanıt bulmuş olması konusu nispeten olumsuz bir kanat ile cevap bulmuş gibi duruyor. Aktarılabılır bilgi edinme ve diğer STÖ'lerin durumu hakkındaki bilgiler ile eğitim süreci arasında ciddi bir etkileşim olduğu dikkati çekmektedir.

Soru	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Toplam
<i>Kafamdaki soruların çoğu eğitimden sonra yanıt bulmuş oldu</i>	17,4	22,9	54,9	4,7	100
<i>Ders malzemelerinden sonradan da başvuru kaynağı olarak yararlandım</i>	13,1	6,3	65,5	14,7	100
<i>Başka insanlara da aktarabileceğim açık bilgiler kazandım</i>	3,9	3,9	73,4	18,8	100
<i>Anlatılanlar STÖ'lerin çoğunun ortak sorunlarla karşı karşıya olduğunu görmemi sağladı</i>	4,3	5,1	69	21,6	100
<i>Görüş ve düşüncelerim açısından olumlu değişimler oldu</i>	9	9	68,6	13,3	100

D. STGM Hakkında Kanaatler

Yandaki grafikte eğitime katılan kişilerin bundan önce STGM'den ne oranda haberdar olduğu gösterilmektedir. Buna göre katılımcıların % 38'i eğitim faaliyeti sayesinde STGM'yi tanımıştır. Bu rakam, eğitim faaliyetlerinin tanıtıcı özelliğinin de önem taşıdığı göstermektedir. Öte yandan, aynı topluluğa yönetilmiş olan STGM'nin verdiği eğitim desteklerinin sivil toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak ölçüde çeşitlenmiş ve zengin olduğuna dair soruya verilen yanıtlar aşağıdaki tabloda

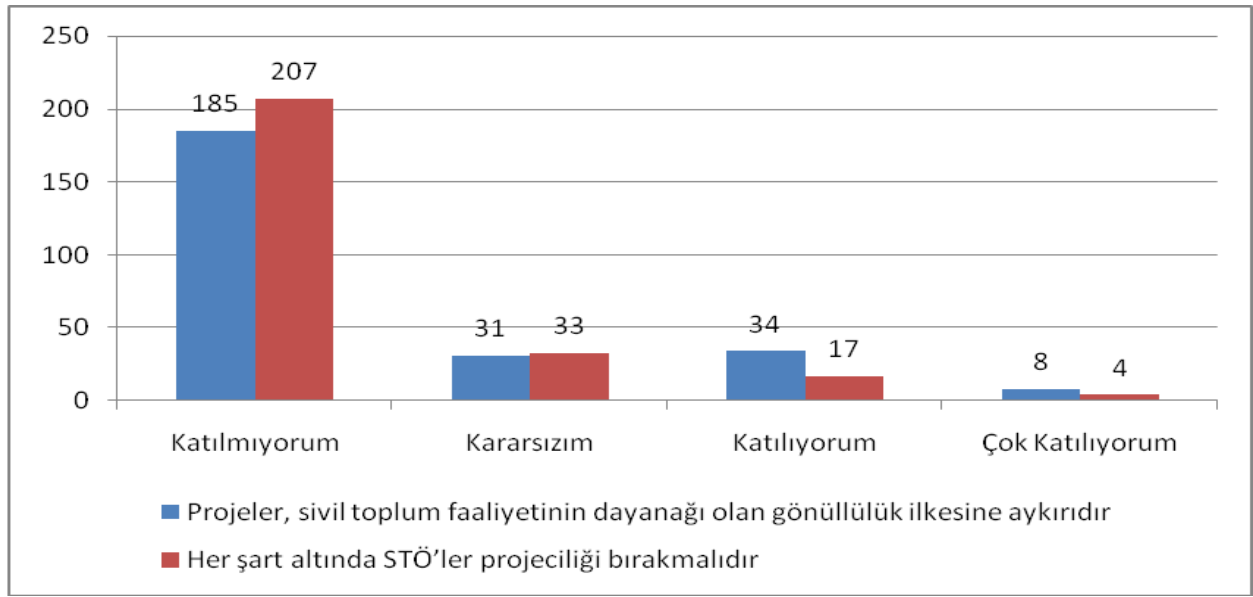
verilmiştir. Buna katılımcıların % 55 bu programların yeterince çeşitlenmiş olduğunu düşünmektedir. Geri kalan % 45 oranında katılımcı ise bu konuda olumlu bir fikir belirtmemiş durumdadır.

STGM'nin sunduğu eğitim programlarının yeterince çeşitlenmiş olduğunu düşünüyor musunuz					
		Sıklık	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplam Yüzde
Valid	Hayır	41	15,6	15,7	15,7
	Karasızım	42	16	16,1	31,8
	Evet	144	55	55,2	87
	Fikrim Yok	34	13	13	100
	Toplam	261	99,6	100	
Eksik	Sistem	1	0,4		
	Toplam	262	100		

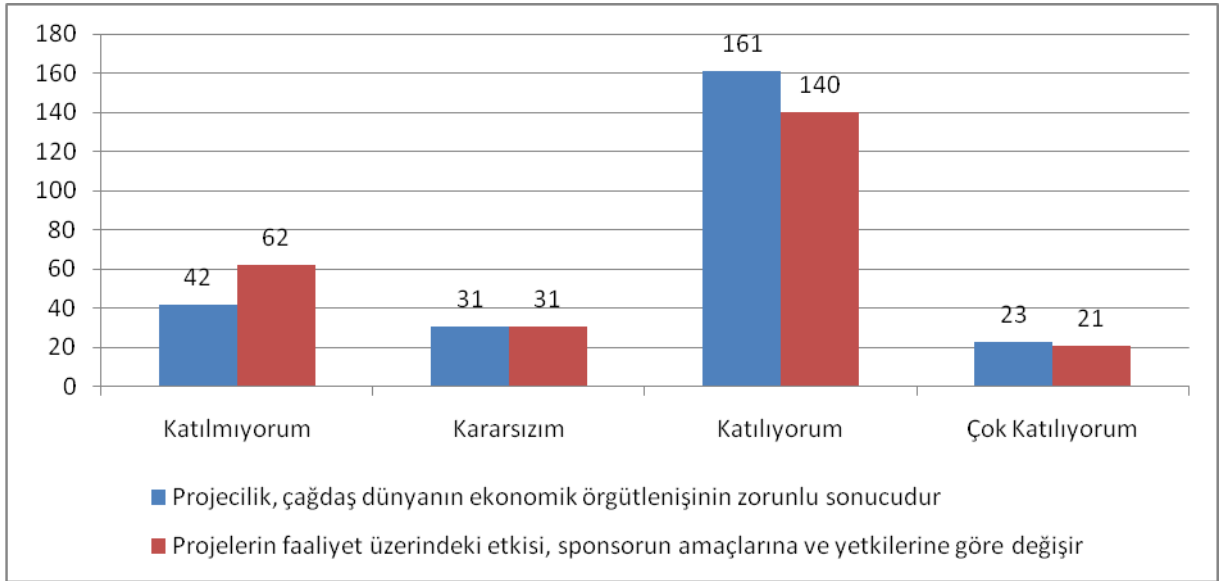
Aşağıdaki tabloda katılımcıların eğitime davet edilmesinin STGM faaliyetlerine duyduğu ilgi üzerinde etkisini dair bir çapraz tablo analiz verilmiştir. Buna göre daha önce hiç ziyaret etmeyenlerin veya çok seyrek ziyaret edenlerin % 50'den fazlasının web sitesini ayda bir kez veya daha sık bir şekilde ziyaret etmeye başladıkları istatistikî bakımdan anlamlı ($p<0.000$) bir ilişki çerçevesinde görülebilmektedir.

		Eğitimden Sonra					Toplam
		Günde bir kez	Haftada bir kez	Ayda bir kez	Çok seyrek	Hiç ziyaret etmiyorum	
Eğitimden Önce	Günde bir kez	62,5%	25,0%	0,0%	12,5%	0,0%	100%
	Haftada bir kez	16,7%	63,3%	13,3%	6,7%	0,0%	100%
	Ayda bir kez	0,0%	51,3%	35,9%	10,3%	2,6%	100%
	Çok seyrek	0,0%	10,8%	36,5%	48,6%	4,1%	100%
	Hiç ziyaret etmiyordum	2,7%	18,2%	25,5%	37,3%	16,4%	100%
Anlamlılık Testi		Chi-Squared:	50,98	df:	9	p<	0,000

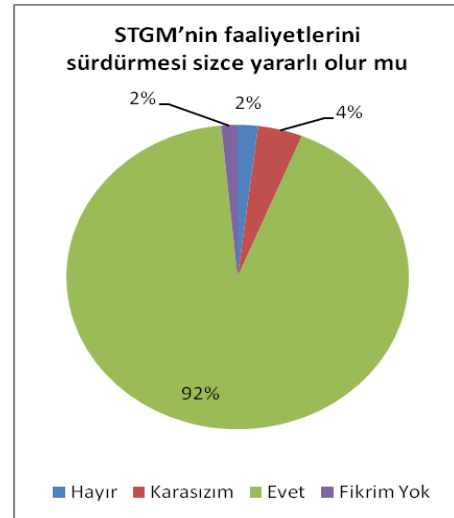
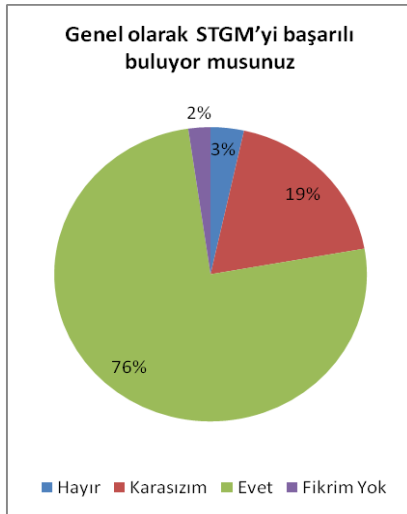
Aşağıdaki grafikte, katılımcıların projecilik ve sivil toplum faaliyeti arasındaki ilişkileri nasıl algıladıklarına dair soruya verdikleri yanıtlar karşılaştırılmaktadır. Buna göre katılımcıların ezici bir çoğunluğu (185 kişi, % 72) proje temelli çalışmaların gönüllülük ilkesine aykırı olduğu görüşüne karşı çıkmaktadır. Projeciliğin koşulsuz olarak bırakılması gerektiği fikriyse çok daha yüksek bir sayıda (207 kişi, % 79) olumsuz tepki almış gibi gözüküyor.

Projecilik ve sivil toplum faaliyeti arasındaki bağlantıya dair sorular başka bir şekilde de sorulduğunda durumun değişmediği görülmektedir. Büyük bir çoğunluğun (161 kişi, % 63) proje temelli sivil toplum faaliyetini çağdaş dünyanın ekonomik mantığının zorunlu bir sonucu olarak kabul ettiği görülmektedir. Öte yandan, proje desteklerinin sivil toplum örgütlerinin özerkliği üzerindeki etkilerini, “sponsorun yetki ve amaçlarının” nasıl belirlenmiş olduğuna bakarak değerlendirmek gerekir görüşünün de çoğunluk (140 kişi, % 55) görüşü olduğu görülmektedir.

Genel olarak STGM'yi başarılı bulanların oranı %76 iken katılımcıların % 92'si STGM'nin faaliyetlerini sürdürmesinin yararlı olacağı görüşündedir.

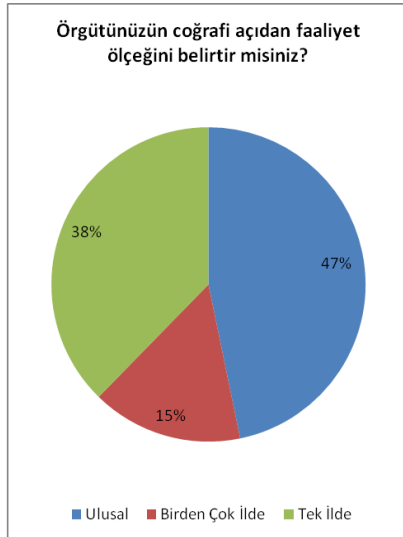

V. Kurumsal Desteklerin Etki Analizi

Etki değerlendirmesinin ikinci adımını sivil toplum örgütlerinin STGM'nin destek faaliyetlerinden nasıl etkilendiği meselesinin analizi olacaktır. Bu analiz için daha önceden belirlenen 100 STÖ temsilcisi ile görüşülmesi kararlaştırılmıştı ve bu rakam araştırmanın yürütüldüğü 8 ilde STGM ile ilişkili olan tüm örgütleri kapsamaktaydı. Ancak buna rağmen gerçekleşen görüşme adedi 77'dir. Bu durumda gerçekleştirilen görüşmelerin oranı % 77'tir. Oranın bu şekilde gerçekleşmesinde bazı STÖ'lerin şimdi faaliyetlerini durdurmuş olması kadar, bir kısım STÖ yetkilisinin görüşmeyi hiçbir şekilde kabul etmemesi de etkili olmuştur. Yapılan görüşmelerin illere dağılımı ve oranları aşağıdaki tabloda verildiği gibidir.

İller	Gerçekleşen	Hedeflenen	Oran
Ankara	31	31	100%
İstanbul	15	30	50%
Adana	10	12	83%
Diyarbakır	8	10	80%
İzmir	5	9	56%
Trabzon	2	2	100%
Van	3	3	100%
Eskişehir	3	3	100%
Toplam	77	100	77%

A. STÖ Profili

STGM etki değerlendirme kapsamında görüşme yapılan sivil toplum örgütlerinin coğrafi açıdan faaliyet ölçeğine göre dağılımları yandaki pasta grafiğinde verilmiş durumdadır. Buna göre, ulusal düzeyde faaliyet gösteren örgütler % 47 oranıyla ağırlıklı kısmı oluşturmaktadır. Tek ilde faaliyet yürüten yerel nitelikli sivil toplum örgütlerinin oranıysa % 38'dir. Bu durumda ağırlığın yerel nitelikli olmayan örgütlerde olduğunu söylemek gerekecektir. Öte yandan, aşağıdaki tabloda, yerel olmayan örgütlerin sadece % 49'u nüfusu bakımından büyük il kabul edilemeyecek olan illerde

de faaliyet yürütmektedir. Bu durumda söz konusu örgütlerin yerel örgütler olmasalar da yerel düzlemde faaliyet yürütme, katılım kültürünün ulusal düzeyde olduğu kadar mahalli düzeyde de geliştirme endişesi taşıyan örgütler olduğunu söyleyebiliriz.

Örgütünüz büyük il merkezleri dışındaki (nüfusu 500.000'den az olan) illerde de faaliyet yürütmekte midir					
		Sıklık	Yüzde	GeçerliYüzde	Toplam Yüzde
geçerli	Evet	38	49,4	79,2	79,2
	Hayır	10	13	20,8	100
	Toplam	48	62,3	100	
Eksik	Sistem	29	37,7		
	Toplam	77	100		

1. Örgüt Büyüklükleri ve Faaliyet Alanları

Örgütlerin takribi üye sayılarına göre dağılımları çek geniş bir aralıkta ($min= 11$; $max=600.000$) dalgalandığı ve büyük sıçramalar yaptığı için gruplandırılmış, böylelikle örgüt büyüklüklerinin dağılımının nispeten sağlıklı olabilecek bir görünümü elde edilmeye çalışılmıştır. Buna göre, katılımcı örgütlerin ağırlıklı bir kısmı (% 61) üye sayısı açısından 100 üyenin altındadır. 1.000 üyenin altında bir sayı ile faaliyet yürüten örgüt oranı % 80 civarında olup, örneklemin büyük bir kısmının küçük ölçekli örgütlerden oluştuğu söylenebilir

Üye Sayısı					
		Sıklık	Yüzde	GeçerliYüzde	Toplam Yüzde
geçerli	≤ 100	46	59,7	60,5	60,5
	101-1.000	15	19,5	19,7	80,3
	1.001-10.000	10	13	13,2	93,4
	10.001-100.000	4	5,2	5,3	98,7
	100.000+	1	1,3	1,3	100
	Toplam	76	98,7	100	
Eksik	Sistem	1	1,3		
	Toplam	77	100		

Örgütlerin üyeliklerinin cinsiyete göre yüzde dağılımı, üye sayısına göre ağırlıklandırıldığında kadınların oranının % 39,6 olduğu görülmektedir. Öte yandan üye sayısı bakımından büyük örgütlerin yapısal olarak toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini yansıtmaya müsait olmalarından ötürü, 1.000'den daha az üyeye sahip örgütler için aynı analiz yapıldığında, kadın üyelerin

oranının % 55,6 oranına yükseldiği gözlemlenmektedir. Burada, STGM'nin faaliyetleri açısından cinsiyetçi örüntüleri yansıtmayan örgütleri ağırlıklı hedefi olarak belirlediğini söylemek yanlış olmaz.

Faaliyet Alanı	cevaplar		Konuya göre yüzde
	N	Yüzde	
<i>Toplumsal cinsiyet</i>	42	13,5%	54,5%
<i>Çocuk, gençlik veya yaşlı hakları</i>	34	10,9%	44,2%
<i>Çevre hakları</i>	21	6,7%	27,3%
<i>Engelli hakları</i>	27	8,7%	35,1%
<i>İnsan hakları</i>	50	16,0%	64,9%
<i>Kültürel haklar</i>	30	9,6%	39,0%
<i>Yardımlaşma ve dayanışma faaliyetleri</i>	29	9,3%	37,7%
<i>Yerel yönelimli faaliyetler</i>	24	7,7%	31,2%
<i>Genel hak temelli örgütler</i>	33	10,6%	42,9%
<i>Diğer</i>	22	7,1%	28,6%
Toplam	312	100%	

Yukarıdaki tablo, örgütlerin faaliyet alanlarına göre dağılımını vermektedir. Buna göre, birden fazla faaliyet alanında etkin olduğunu vurgulayan 77 STÖ'nün beyan ettiği toplam faaliyet alanı sayısı 312'dir. Bu toplam içinde insan hakları % 16 ile ilk sırada gelmekte, onu % 13,5 ile toplumsal cinsiyet ve % 10,9 ile çocuk, gençlik veya yaşlı hakları alanındaki faaliyetler izlemektedir. Yine örgütlerin % 64,9'u insan haklarıyla, % 54,5'i toplumsal cinsiyet ile ve % 44,2'si çocuk, gençlik veya yaşlı hakları alanında faaliyet yürüttüğünü beyan etmiştir. Esasen genel insan hakları sorunları ve cinsiyet ayrımcılığının toplumsal etkileriyle mücadele eden örgütlerin belirleyici olduğu bir hak temelli dağılım söz konusu gibi durmaktadır.

2. Örgüt Yapıları ve Etkinlikler

Görüşülen örgütleri tüzelkişiliklerine göre gruplandırdığımıza, aşağıdaki tabloda görülen dağılımla karşılaşmaktayız. Buna göre dernek statüsündeki örgütlerin ağırlıklı (%63,6) olduğu dikkati çekmektedir. Öte yandan çok örgütlü çatı örgütlerinin (platformlar da dâhil) oranı % 27,3 düzeyindedir. Bunların içinde henüz tüzel kişilik kazanmamış olsa da, bir çatı örgütü olarak varlık kazanabilmesi için STGM tarafından çeşitli şekillerde desteklenmiş olan örgüt girişimleri de bulunmaktadır. Vakıf veya diğer örgüt statüsünde olan STÖ'lerin önemli bir ağırlığının olmadığı görülmektedir.

Örgütünüzün statüsünü belirtir misiniz				
	Sıklık	Yüzde	GeçerliYüzde	Toplam Yüzde
Platform (Girişim, inisiyatif gibi henüz tüzel kişilik kazanamamış örgütler dâhil)	17	22,1	22,1	22,1
Konfederasyon, federasyon, konsey vb	4	5,2	5,2	27,3
Vakıf	4	5,2	5,2	32,5
Dernek	49	63,6	63,6	96,1
Diğer	3	3,9	3,9	100
Toplam	77	100	100	

Örgütlerin etkin bir sivil toplum faaliyeti yürütebilmeleri, hem varlıklarının hem de örgütsel çabalarının istikrar ve kalıcılığına bağlıdır. Bu yüzden örgütlerin kurumsallaşma sorunları da büyük önem taşımaktadır. Kurumsallaşma açısından bakılabilecek belli başlı ölçütler arasında ilk olarak akla mekân sorunu gelmektedir. Düzenli olarak kullandıkları bir büro sorusuna örgütlerin sadece % 20,1 oranında olumsuz yanıt verdikleri görülmektedir. Bu durumda STÖ'lerin büyük oranda faaliyet mekânı sıkıntısı çekmedikleri düşünülebilir. Ne var ki, bunların önemli bir kısmı (% 52) kendilerine ait olmayan bir büroyu kullanmaktadır. Örgüt faaliyetlerinin kurumsallaşması açısından bunun bir düzeyde eksiklik kabul edilmesi gerekir.

Faaliyetlerinizi yürütmek için düzenli olarak kullandığınız büro vb bir mekân var mı				
	Sıklık	Yüzde	GeçerliYüzde	Toplam Yüzde
Yok	16	20,8	20,8	20,8
Var, ama kiralık	40	51,9	51,9	72,7
Var, örgüte ait	10	13	13	85,7
Diğer	11	14,3	14,3	100
Toplam	77	100	100	

Örgüt çalışanlarının dağılımları açısından kurumlaşma sorununa aşağıdaki tabloda bakılmaktadır. Buna göre, tamamı profesyonellerden oluşan örgütler olduğu gibi, tamamı gönüllülerden oluşan örgütlerden de söz etmek mümkündür. Ancak meseleye ortalamalar açısından bakıldığında profesyonellerin ortalamasının % 14, 4 olduğu ve esasen gönüllü çalışanların (%81,2) ağırlıklı olduğu görülmektedir. Gönüllü çalışanların varlığı ve emeği, sivil toplum tanım gereği gönüllü birliklerin alanı olduğu için büyük bir değer taşımaktadır. Ancak giderek karmaşılaşan siyasi ve toplumsal koşullar içinde varlığı sürdürebilmeleri için, örgütlerin uzman çalışanlara ihtiyaç duyması da kaçınılmazdır. Bu çerçevede, örgütlerin sahip

oldukları uzman sayısının kurumsallaşmanı gerekleri açısından yeterli olmadığını söylemek mümkündür.

Faaliyetlerde çalışan insanların yüzdesi			
	<i>Profesyonel-tam zamanlı</i>	<i>Profesyonel-yarı zamanlı</i>	<i>Gönüllü</i>
<i>Geçerli sayı</i>	77	77	77
<i>Eksik</i>	0	0	0
<i>ortalama</i>	14,38	4,39	81,23
<i>Std.sapma</i>	27,118	9,493	30,833
<i>Minimum</i>	0	0	0
<i>Maksimum</i>	100	40	100

Yapılan analizlerde STÖ'lerin mali imkânlarıyla ilgili olarak önem taşıyan bir nokta da mevcuttur. Buna göre, kurumların mali kaynakları arasında devlet desteğinin oranı %3,4 gibi düşük bir orandadır. Bu oranın düşük olması, Türkiye gibi sivil toplumun özerkliğinin ciddi sıkıntılar yaşadığı bir ülkede olumsuz karşılanamaz. Bu durumda örgütlerin alternatif mali kaynaklarının olması beklenir. Örgüt temsilcileriyle yapılan görüşmede, onlardan mali kaynaklarını 1'den başlayarak önem sırasına göre sıralamaları istendiğinde aşağıdaki tablodaki gibi bir görüntü ortaya çıkmıştır.

Mali kaynakların önem sırası					
	<i>Aidat</i>	<i>Bağış</i>	<i>Yerel yönetim desteği</i>	<i>Ulusal/uluslararası kuruluş desteği</i>	<i>Başka STÖ'lerin desteği</i>
<i>Geçerli sayı</i>	49	43	21	50	33
<i>Eksik</i>	28	34	56	27	44
<i>ortalama</i>	1,86	2,02	2,71	1,74	2,39
<i>Std. sapma</i>	1	0,707	1,488	0,922	1,171
<i>Minimum</i>	1	1	1	1	1
<i>Maksimum</i>	4	4	5	4	5

Bu tabloya göre STÖ'lerin en önemli finansman kaynağı (1,74 ortalama ile) ulusal/uluslararası kuruluşların yani devlet dışı kuruluşların desteği olarak gözükmektedir. Üye aidatları (1,86 ortalama ile) bunu izlemektedir. Başka STÖ'lerin desteği ise (2,39 ortalama ile) en son sırada gelmektedir. STÖ'ler mali kaynaklar açısından kendine yeterli

kurumlar olmadıklarından, şüphesiz öteki örgütleri desteklemeleri de ancak istisnai olarak söz konusu olabilmektedir. Burada dikkat çekici olan bir başka noktaysa, hak temelli örgütlerin finans kaynakları arasında bağışların önemli bir yerinin olmamasıdır. Ülkedeki bağış kültürü, bağışların daha çok inanç temelli kuruluşlara veya eğitimle ilgili yardım kuruluşlarına yönelmesine yol açmaktadır. Bu durumda, STÖ'lerin dış desteğe bağımlı olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Örgütlerin kurdukları uluslararası bağlantılar, onların görünürlük ve tanınırlıklarını artıran bir etken olduğu kadar, süreklilik ve kurumlaşma açısından da bir ölçü olabilecektir. Bu bakımdan örgütlerin % 44,7 oranında uluslararası bir platform veya ağa dâhil oldukları görülmektedir. Bu oluşumlarla kurdukları bağlantılar ise ortalama 7,3 yıllıktır. Türkiye’de sivil toplumun gelişim süreci düşünüldüğünde, nispeten uzun süreli bir birliktelik olduğunu ileri sürmek mümkün olabilir.

	Ortalama	En Az	En Çok
<i>Basın açıklaması vb</i>	14,94805	0	300
<i>Gösteri, yürüyüş vb</i>	12,09091	0	365
<i>Toplantı</i>	28,24675	0	500
<i>Kampanya</i>	2,675325	0	50
<i>Lobicilik</i>	11,66234	0	365
<i>Yeni proje</i>	1,766234	0	25
<i>Görünürlük/tanınırlık etkinlikleri</i>	24,67105	0	695

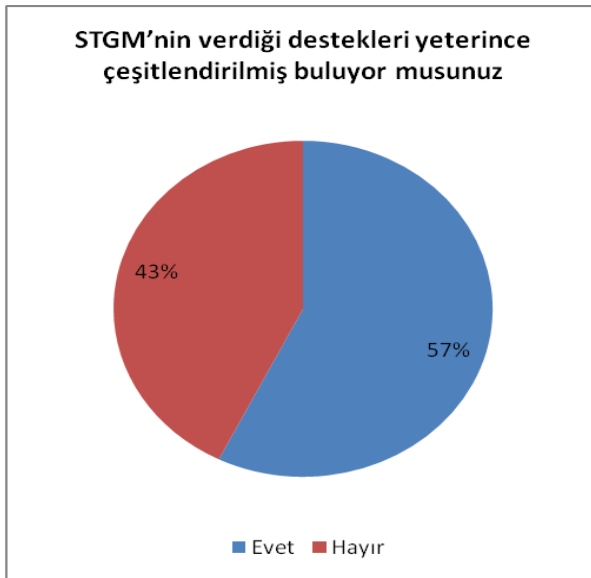
Örgütlerin faaliyetlerine yukarıdaki tablodan bakıldığında, en çok tercih edilen faaliyet türlerinin toplantı düzenlemek (28,3 ortalama ile) ve görünürlük/tanınırlık etkinlikleri (24,7 ortalama ile) olduğu dikkati çekmektedir. Bu gibi etkinlikleri hiç gerçekleştirmeyen örgütler olduğu gibi, herhangi bir etkinlik ilgili rakam 695’e de çıkabilmektedir. Örgütlerin hiç başvurmadıkları yöntemler içinde kampanya %48,1 ile ilk sırada gelmekte, onu % 45,5 ile yeni proje hazırlama izlemektedir. Bu durumda örgütlerin amaçlarını gerçekleştirmek için kampanyalara başvurmamaları önemli bir eksiklik olarak öne çıkıyor. Genel olarak sivil toplum aktivistlerinin projelere olumlu bakmasına rağmen, proje hazırlamanın hiç başvurulmayan yöntemler arasında ikinci olması da ilgiye değer.

B. STGM Destekleri Hakkında Kanaatler

STÖ'lerin dış destek almadan faaliyetlerini yürütebilmeleri konusunda katılımcıların tepkileri ilgiye değer. Özü gereği özerk olması ve sadece amacının dayandığı ilkenin gereklerine

sadakat göstermesi gereken bu gibi örgütlerin tümüyle veya kısmen destek almadan faaliyetlerini sürdüremeyeceklerine inandığını görmekteyiz. Aşağıdaki tabloda, hiç yürütemeyeceklerini söyleyenlerin oranlarının % 31,2 olduğu görülmektedir. Öte yandan, kısmen faaliyetlerini yürütebileceğini, yani çoğunlukla desteğe gereksinim duyacağını ileri sürenlerle beraber bu oran % 79,2'ye yükselmektedir. Türkiye'de sivil toplumun henüz yeterince olgunlaşmadığı düşünülecek olursa bu yaklaşımın gerçekçi bir temelini olduğu söylemek mümkün olabilir. Ne var ki STÖ destek ihtiyaçlarını karşılarken bunun uzun vadede bunun bir tür “destek bağımlılığına” dönmemesi konusuna özellikle dikkat edilmesi gerektiği de ortadır.

STÖ'lerin dış destek almadan faaliyetlerini yürütebilmesi mümkün müdür				
	<i>Sıklık</i>	<i>Yüzde</i>	<i>GeçerliYüzde</i>	<i>Toplam Yüzde</i>
<i>Yürütemezler</i>	24	31,2	31,2	31,2
<i>Kısmen yürütebilirler</i>	37	48,1	48,1	79,2
<i>Çoğunu Yürütebilirler</i>	5	6,5	6,5	85,7
<i>Yürütebilirler</i>	11	14,3	14,3	100
Toplam	77	100	100	

Bu destekleri özellikle sivil toplumu güçlendirmek ve mümkün olabildiğince kendi dinamiklerine dayanarak ayakta durmasını sağlamak amacıyla veren STGM'nin bu rolü uzun vadede giderek daha da önem kazanacaktır. Ne var ki bunun gerçekleşebilmesi için desteklerin kapsamlı ve çok boyutlu sorunları olan STÖ'lerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde çeşitlendirilmesi gerekir. Bu konuda yönetilen soruya verilen tepkiler, grafiğe

göre olumlu gibi durmaktadır. Ancak yine de, olumsuz yanıtların da nispeten yüksek olduğuna dikkat edilmelidir.

Bir başka faktör verilen desteklerin yeterli ölçütlere bağlı olarak dağıtılmasıyla ilgilidir. Bu konuda desteklerden yararlananların görüşleri aşağıdaki tabloda yansıtılmıştır. Buna göre,

katılımcıların % 44'ü ölçütleri yeterli bulurken, % 56'sı yetersiz veya kararsız seçeneklerini seçmiş durumdadır. Ölçütler, desteklerin etkin ve adil bir şekilde dağıtıldığının temel göstergesidirler. Bu yüzden bu konudaki olumsuz algıya dikkat edilmesi büyük bir önem taşımaktadır.

STGM'nin destekleri dağıtma ölçütlerini yeterli buluyor musunuz					
		Sıklık	Yüzde	GeçerliYüzde	Toplam Yüzde
geçerli	Yetersiz Buluyorum	19	24,7	25,3	25,3
	Kararsızım	23	29,9	30,7	56
	Yeterli Buluyorum	33	42,9	44	100
	Toplam	75	97,4	100	
Eksik	Sistem	2	2,6		
	Toplam	77	100		

C. Kurumsal Desteklerin Etkileri

STGM 2005-2010 yılları boyunca vizyonu ve misyonu gereği STÖ'ler üzerindeki etkileri izlenmesi gereken 5 farklı destek faaliyeti gerçekleştirmiştir: *Hibe desteği*, *ağ desteği*, *kampanya desteği*, *kurumsal koçluk desteği* ve *ihtiyaç temelli eğitim desteği*. Bu kapsamda verilen eğitim desteği, örgütün ihtiyaçları doğrultusunda yapılandırılmış bir eğitim programı olduğu için bireylere yönelik bir faaliyet olmaktan çok örgütü hedef alan bir faaliyet olarak değerlendirilmelidir. Öte yandan bir örgütün aynı destek türünden birden fazla yararlanabilmesi kadar, farklı zamanlarda farklı destek türlerinden yararlanabilmesi de mümkündür. Bu yüzden, aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere 77 örgüt olmasına rağmen, farklı destek türlerinden mükerrer olarak yararlanan örgütler desteklenen örgüt sayısının 107 olarak görünmesine yol açmıştır.

Destek Türleri	cevaplar		Konuya göre yüzde
	N	Yüzde	
<i>Hibe Desteği</i>	15	14,0%	20,3%
<i>Ağ Desteği</i>	28	26,2%	37,8%
<i>Kampanya Desteği</i>	23	21,5%	31,1%
<i>Kurumsal Koçluk Desteği</i>	14	13,1%	18,9%
<i>İhtiyaç Temelli Eğitim Desteği</i>	27	25,2%	36,5%
Toplam	107	100,0%	

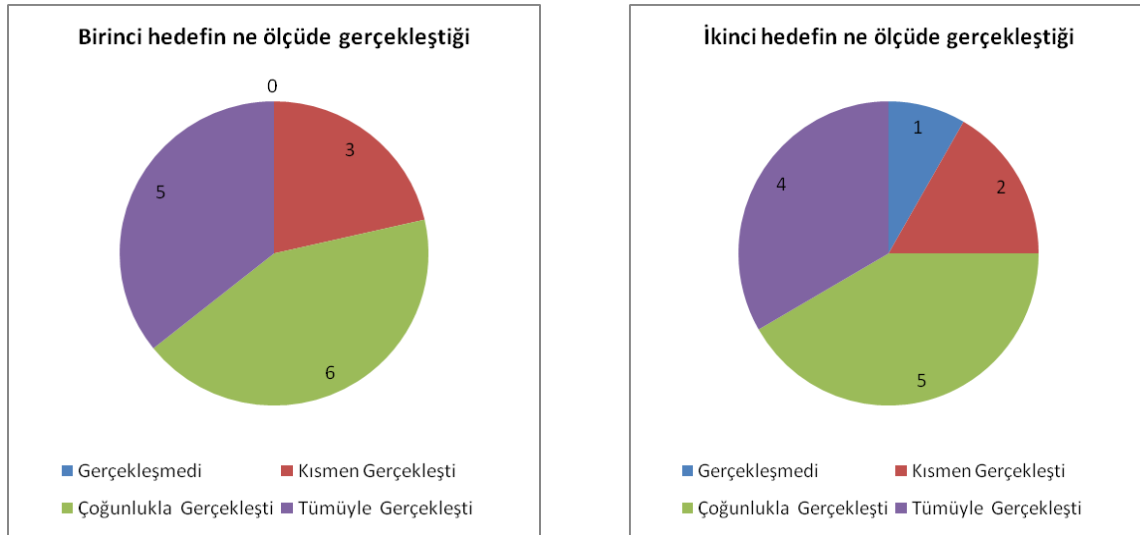
Tabloda dikkat çeken ilk şey, destek türlerine göre örgütlerin sayısının nispeten eşit dağılmış olmasıdır. Ancak yine de ağ desteği (% 26,2) ve ihtiyaç temelli eğitim desteği (% 25,2) isteyen örgütlerin bir ölçüde öne çıktığı söylenebilir. En az talep edilen destek türü kurumsal koçluk desteğidir. Fakat bu durum koçluk desteğinin nispeten geç devreye sokulmuş olmasından kaynaklanıyor olsa gerektir. Öte yandan hibe desteği ilk dönemden bu yana yürütülüyor olmasına rağmen diğer destek türlerine göre örgütler tarafından daha az oranda (% 14) kullanılmış gibi görünüyor.

Katılımcıların Yararlandığı Destek Sayısı			
Destek Türü	Örgüt Sayısı	Destek Sayısı	Ortalama
<i>Hibe Desteği</i>	15	18	1,2
<i>Ağ Desteği</i>	28	137	4,9
<i>Kampanya Desteği</i>	23	38	1,7
<i>Kurumsal Koçluk Desteği</i>	14	46	3,3
<i>İhtiyaç Temelli Eğitim Desteği</i>	27	68	2,5
Toplam	107	307	2,9

Yukarıdaki tabloda araştırmamıza dâhil edilen örgütlerin yararlandıkları destek sayısını örgüt sayılarıyla bir arada vermektedir. Buna göre ağ desteği (137) ve ihtiyaç temelli eğitim desteği (68) mutlak rakamlar açısından öne çıksa da, örgüt başına verilen destek sayısı açısından bakıldığında, yeni bir uygulama olmasına rağmen kurumsal koçluk desteğinin (3,3) ihtiyaç temelli eğitimin (2,5) önüne geçtiği görülmektedir. Ancak ağ desteğinin yine 4,9 ortalama kullanım ile birinci olduğu dikkati çekmektedir. Bu saptamalardan sonra artık kurumsal desteklerin etki analizi ile ilgili bulguları açmaya başlayabiliriz.

1. Hibe Desteği

Bu destek türü kapsamında 15 katılımcı, toplam 14 küçük, 4 büyük hibe desteği kullandığını belirtmiştir. Bu durumda görüşülen kişilerin toplam 18 hibe desteği aldığı ve iki kurumun bir küçük destekten sonra birden daha fazla büyük hibe desteği aldığı görülmektedir. Bu desteği alırken varmak istedikleri hedefleri ne ölçüde gerçekleştirdikleri sorusuna katılımcılar ilk iki hedef için aşağıdaki grafikte görünen yanıtları vermişlerdir.

Destek alırken gözettiği öncelikli amaç konusunda yanıt veren 14 kişiden 5'i amacın tümüyle gerçekleştiğini, 6'sı ise çoğunlukla gerçekleştiğini belirtmektedir. Gözetilen ikinci amaç için 12 kişi içinden 9 kişi olumlu yanıt vermiş durumdadır. Bu durumda katılımcıların alınan hibe desteğinin kendi açılarından hedeflerine uygun sonuçlar doğurduğuna inanıyor olduğunu söyleyebiliriz.

C.I.3 soru grubunda sorulan toplam 12 soru kullanılan desteğin örgüt üzerindeki etkilerini değişik boyutlardan ölçmeyi amaçlamaktadır. Yapılan güvenilirlik analizleri sonucunda bütün sorular için Cronbach alfa değeri 0.75 olarak çıkmıştır. Bunun ardından soruların bir tematik

bütünlük oluşturmaları üzerinden yapılan gruplandırmalara dayalı olarak üç ana etmen ayırt edilmiştir.

Soru	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Toplam
<i>Hibe desteği çalışmalarımızın kapsamını genişletti</i>	13,3%	0%	66,7%	20%	100%
<i>Destek almak için harcadığımız zamana ve emeğe değdi</i>	6,7%	20%	46,7%	26,7%	100%
<i>Proje sürecinde resmi kurumlarla iletişim kurma konusunda önemli deneyimler kazandık</i>	6,7%	0%	60%	33,3%	100%
<i>Destek aldıktan sonra faaliyetlerimize ilgi gösterenlerin sayısı arttı</i>	26,7%	0%	53%	20%	100%

İlk faktörü oluşturan 4 soru, hibe desteğinin etkilerinin faaliyetlerin kapsam ve niteliğini nasıl değiştirdiğini farklı boyutlardan ele almaktadır. Hem çalışmaların kapsamının genişlediği (%87) hem de örgüt faaliyetlerine yönelik ilginin arttığı (%73,4) yukarıdaki tablodan çok net olarak görülmektedir. Devlet ve sivil toplum diyalogu açısından önem taşıyan resmi kurumlarla iletişim de olumlu (%73) gözükmektedir. Ancak hibenin alınması sürecinde uygulana prosedürün maliyeti ile sonuçta elde edilenler kıyaslandığında diğer boyutlara nispetle, az da olsa, bir olumsuz hava olduğu (%27) dikkati çekmektedir.

İkinci bir faktör, hibe desteği sonucunda ortaya çıkan durumun sürdürülebilirliği ve sivil toplumun diğer bileşenlerine aktarılabilirliğiyle ilgilidir. Aşağıdaki tabloda, edinilen deneyimlerin başkalarıyla paylaşılması konusu yüksek bir oranda (%93,3), diğer STÖ'lerle bağlantı kurma meselesi de (%66,7) belli bir oranda olumlu yankı bulmuştur. Katılımcılar % 70'in üzerinde oranlarda hibe sonucunda ortaya çıkan etkinin halen devam ettiğini ve bundan sonra başka konularda fon kaynaklarının nasıl kullanılabileceğini öğrendiklerini belirtmişlerdir.

Soru	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Toplam
<i>Destek sayesinde başka STÖ'lerle de bağlantı kurabildik</i>	6,7%	26,7%	46,7%	20%	100%
<i>Bu süreçte edindiğimiz deneyimleri sonradan başka örgütlerle de paylaştık</i>	6,7%	0%	73,3%	20%	100%
<i>Projemizin sonucunda ortaya çıkan yapı halen devam etmektedir</i>	20%	6,7%	66,7%	6,7%	100%
<i>Bu destek sürecinde, başka fon kaynaklarını da nasıl kullanabileceğimizi öğrendik</i>	20%	6,7%	53,3%	20%	100%

Üçüncü faktör, desteğin görünürlük ve farkındalık konusunda yarattığı etkilerle ilgili dört boyutu gözler önüne sermektedir. Buna göre farkındalık, toplumsal duyarlılığı artışı (%83,3) ile dikkati çekmektedir. Gönüllü çalışanları sayısında hibe alınmasına bağlı bir azalış olduğu yönündeki ters sorulmuş soruya %80 oranında katılmıyorum yanıtı verilerek farkındalığın diğer bir boyutu da olumlanmış oluyor. Ne var ki, dış desteğe ihtiyaç duymama konusu büyük oranda reddedilmiş durumdadır. O halde, farkındalık ve iç tutunum artmış olsa da, tam olarak kendi ayakları üzerinde durabilecek bir noktaya gelememiştir. Son olarak görünürlük artışı proje uygulaması sonucunda artan tanınırlık (%93,3) sayesinde olumlanmaktadır.

Soru	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Toplam
Projemizin sonuçları, sorunlarımız konusundaki toplumsal farkındalığı artırdı	6,7%	6,7%	53,3%	33,3%	100%
Destek verilen proje tanınırlığımızı artırdı	6,7%	0%	73,3%	20%	100%
Hibe aldıktan sonra gönüllü çalışanların sayısı azaldı	80%	0%	6,7%	6,7%	100%
Hibe ile başlattığımız süreç için daha sonra dış desteğe ihtiyaç duymadık	66,7%	6,7%	20%	6,7%	100%

2. Ağ Desteği

Bu destek türü kapsamında 28 katılımcı, toplam 137 kere ağ desteği kullandığını belirtmiştir. Bu desteği alırken varmak istedikleri hedefleri ne ölçüde gerçekleştirdikleri sorusuna katılımcılar ilk iki hedef için aşağıdaki grafikte görünen yanıtları vermişlerdir.

Destek alırken gözettiği öncelikli amaç konusunda yanıt veren 28 kişiden 5'i amacın tümüyle gerçekleştiğini, 10'u ise çoğunlukla gerçekleştiğini belirtmektedir. Gözetilen ikinci amaç için yanıt veren 17 kişiden 7 kişi olumlu yanıt vermiş, 8 kişiye kısmen gerçekleşti şeklinde yanıt vermiş durumdadır. Bu durumda katılımcıların alınan ağ desteğinin kendi açılarından hedeflerine uygun sonuçlar doğurduğuna inandığını söyleyebiliriz.

C.II.3 soru grubunda sorulan toplam 12 soru kullanılan ağ desteğinin örgüt üzerindeki etkilerini değişik boyutlardan ölçmeyi amaçlamaktadır. Yapılan güvenilirlik analizleri sonucunda bütün sorular için Cronbach alfa değeri 0.85 olarak çıkmıştır. Bunun ardından soruların bir tematik bütünlük oluşturması üzerinden yapılan gruplandırmalara dayalı olarak üç ana etmen ayırt edilmiştir.

İlk etmen örgütlerin görünürlüğü ile ilgili 4 farklı boyutu bir araya getirmektedir. Ağ desteğinin sonucunda ortaya çıkan tablonun görünürlüğü artırdığı yönünde genel olarak olumlu bir kanaat hâkim gibi görünüyor. Aşağıdaki tabloda sorunların fark edilmesi, ilgi artışı ve görünürlük artışı ile ilgili olan maddelerin hepsinde olumlu kanaatler %60'ın üstünde durmaktadır. Ancak gönüllü katkılarının artışı % 53,6 olumlu yanıt alabilmiş. Dikkat çeken bir başka husus, katılmıyorum şeklindeki yanıtların % 25-32 gibi az denemeyecek bir oranda olmasıdır.

Soru	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Toplam
<i>Ağ çabalarımızın gelişmesi, daha geniş bir kesimin sorunlarımızı fark etmesini sağladı</i>	25%	7,1%	60,7%	7,1%	100%
<i>Oluşturduğumuz ağ sayesinde faaliyetlerimize yönelik ilgide artış oldu</i>	25%	10,7%	53,6%	10,7%	100%
<i>Ağ oluşturma çabaları aldığımız gönüllü katkıyı artırdı</i>	32,1%	14,3%	42,9%	10,7%	100%
<i>Ağ oluşumu sayesinde görünürliğümüz daha da arttı</i>	28,6%	3,6%	57,1%	10,7%	100%

Aşağıdaki tabloda ikinci etmeni oluşturan farklı boyutları görüyoruz. Bu boyutlar ağ girişimi sırasında verilen destek sürecini ve bu deneyim aktarımını açıklamaya çalışıyor. Sunulan uzman destekleri ve edinilen deneyimlerin başka örgütlere aktarımı konusunda %60'ın üzerinde olumlu yanıt alınmışken, desteğin zaman içinde süreklilik göstermesi konusunda bu oran düşüş göstermektedir. Ancak özellikle ağın destek olmadan kendi başına devam edebileceği sorusu yüksek oranda (%73,6) olumsuz tepki almış durumdadır.

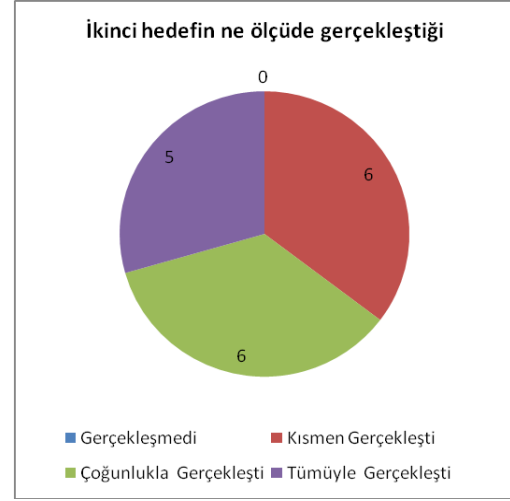
Soru	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Toplam
Bize sunulan uzmanlık destekleri, sonraki çalışmalarımızda da yol gösterici oldu	14,3%	14,3%	46,4%	25%	100%
Zaman içinde ortaya çıkan farklı ihtiyaçlar, olabildiğince desteklendi	25%	21,4%	46,4%	7,1%	100%
Artık desteğe ihtiyaç duymadan kendimizi devam ettirebiliyoruz	53,6%	25%	21,4%	0%	100%
Süreç zarfında örgütler arası iletişim kurma açısından önemli deneyimler edindik	17,9%	3,6%	60,7%	17,9%	100%

Aşağıdaki tablo üçüncü etmenin farklı boyutlarını yansıtmaktadır. Bu etmen, ortak çalışma bilincinin faaliyetler üzerindeki etkisini açıklayan dört boyuttan oluşmaktadır. Bu etmen olumlu ve olumsuz yaklaşımların dengeli olduğu bir tablo arz etmektedir. Hedeflere ulaşma hızı (%60,7) ve başka örgütlere deneyim aktarımı (%67,8) konularında olumlu görüşler ağır basmakla beraber, başka ağ oluşumlarıyla bir araya gelme ve ağ sürecinin önyargılar gidermesi konusunda olumsuz görüşlerin nispeten yüksek olduğu dikkati çekmektedir.

Soru	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Toplam
Ağ desteği hedeflerimize daha hızlı ulaşmamızı sağladı	17,9%	21,4%	57,1%	3,6%	100%
Bu süreçte edindiğimiz deneyimleri, talep oldukça başka örgütlere de aktardık	25%	7,1%	46,4%	21,4%	100%
Destek çerçevesinde başka ağ oluşumlarıyla da bir araya gelebildik	42,9%	14,3%	42,9%	0%	100%
Farklı örgütlerin mensupları arasındaki önyargıların bu süreç sayesinde aşılması mümkün olabildi	14,3%	32,1%	46,4%	7,1%	100%

3. Kampanya Desteği

Bu destek türü kapsamında 23 katılımcı, toplam 38 kere kampanya desteği kullandığını belirtmiştir. Bu desteği alırken varmak istedikleri hedefleri ne ölçüde gerçekleştirdikleri sorusuna katılımcılar ilk iki hedef için aşağıdaki grafikte görünen yanıtları vermişlerdir.

Kampanya desteği alırken gözetdiği ilk amaç konusunda yanıt veren 23 kişiden 7'si amacın tümüyle gerçekleştiğini, 8'iye çoğunlukla gerçekleştiğini belirtmektedir. Gözetilen ikinci amaç için yanıt veren 17 kişiden 5 kişi tümüyle gerçekleştiği, 6 kişi çoğunlukla gerçekleştiği yanıtını vermiş durumdadır. Bu durumda katılımcıların alınan kampanya desteğinin kendi görüş açılarından amaca uygun sonuçları olduğuna inandığını söyleyebiliriz.

C.III.3 soru grubunda sorulan toplam 12 soru, kullanılan kampanya desteğinin örgüt üzerindeki etkilerini değişik boyutlardan ölçmeyi amaçlamaktadır. Yapılan güvenilirlik analizleri sonucunda bütün sorular için Cronbach alfa değeri 0.74 olarak çıkmıştır. Bunun ardından soruların bir tematik bütünlük oluşturması üzerinden yapılan gruplandırmalara dayalı olarak üç ana etmen ayırt edilmiştir.

Kampanya desteğinin etkilerini açığa çıkaran ilk etmen, farkındalık ve görünürlük ile ilgili boyutları açığa çıkarmaktadır. Aşağıdaki tabloda bu boyutlar değişik açılardan görülmektedir. Öncelikle farkındalığın artışı (%82,6) ve daha çok kişi tarafından tanınma (86,8) yüksek oranda olumlu yanıtla dikkati çekmektedir. Gönüllü sayısındaki artış da %65,2 gibi bir oranla yüksek bir kabul görmektedir. Ne var ki, basılı malzemelere verilen desteğin görünürlüğe katkısı konusunda %56,5 oranında olumsuz bir yanıt ortaya çıkmıştır. Basılı malzeme desteğinin görünürlüğe bir katkısının olmadığı anlaşılmaktadır.

Soru	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Toplam
<i>Kampanyamız hedeflerimiz konusundaki farkındalığın gelişmesine katkı yaptı</i>	8,7%	8,7%	60,9%	21,7%	100%
<i>Basılı malzemeler için verilen destek sayesinde daha geniş bir kesimin dikkatini çekebildik</i>	4,3%	52,2%	39,1%	4,3%	100%
<i>Yürüttüğümüz kampanya sayesinde gönüllü sayımız arttı</i>	13%	21,7%	52,2%	13%	100%
<i>Bu faaliyetler sayesinde daha çok kişi tarafından tanınmaya başladık</i>	8,7%	4,3%	52,2%	34,8%	100%

Aşağıdaki tabloda, kampanya desteğinin çalışmaları geliştirici ve deneyim artırıcı boyutlarını içeren ikinci etmene verilmiş tepkilerin yüzde dağılımını görmektedir. Burada genel olarak olumlu bir tablonun ortaya çıktığı görülmektedir. Bütün farklı maddeler için olumlu yanıtların oranı %70'in üzerinde görünmektedir. Özellikle deneyimlerin aktarımı konusu %80 oranının üzerinde etki yaratmış gibi durmaktadır.

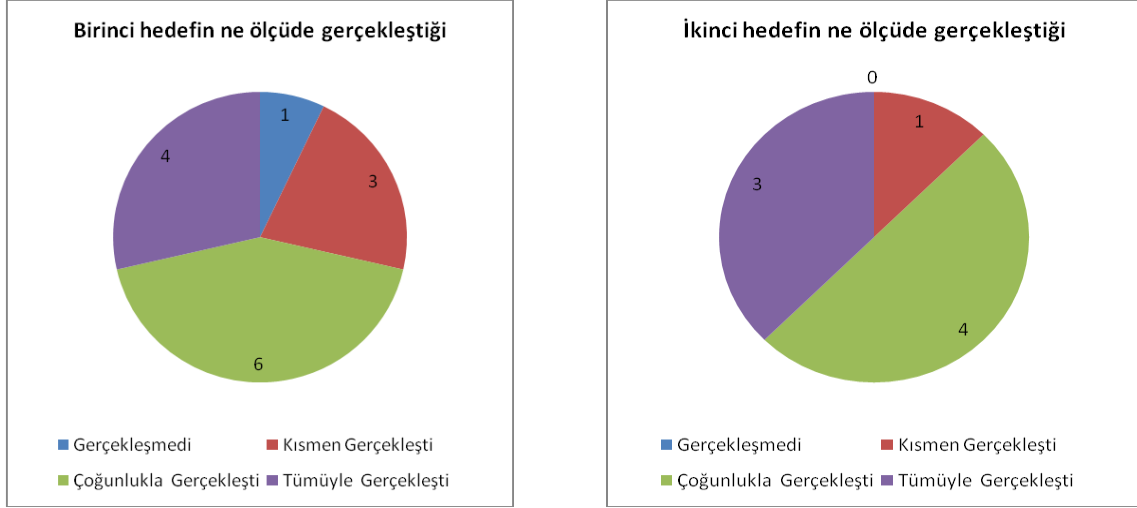
Soru	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Toplam
<i>Kampanyamız destek sayesinde daha hızlı ilerledi</i>	21,7%	4,3%	56,5%	17,4%	100%
<i>Verilen danışmanlık desteği sonraki çalışmalarımıza da katkı yaptı</i>	8,7%	13%	65,2%	13%	100%
<i>Kampanya organizasyonu konusunda önemli deneyimlerimiz oldu</i>	17,4%	8,7%	52,2%	21,7%	100%
<i>Deneyimlerimizi gerekli olduğunda başka örgütlere de aktardık</i>	8,7%	8,7%	47,8%	34,8%	100%

Son olarak kampanya sürecinin örgüt içi ve dışı etkilerini görmemiz sağlayan boyutlarıyla üçüncü bir faktör devreye girmektedir. Bu faktör için olumlu ve olumsuz yargıların kısmen dengeli olduğu dikkati çekmektedir. Başka örgütleri faaliyetine katma için %78,3, örgüt içi dayanışmanın artması %73,9 oranında olumlu cevaplar almışken, bu oran toplum üzerindeki etkiye gelince %60,8'e düşmektedir. Öte yandan, kendi başına kampanya organize edecek hale gelmek konusunda %69,5 oranında olumsuz yanıt bulunmaktadır.

Soru	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Toplam
<i>Aldığımız destekler diğer örgütlerin de faaliyetlerimize katılmasını sağladı</i>	13%	8,7%	60,9%	17,4%	100%
<i>Artık dış desteğe ihtiyaç duymadan da kampanya organize edebilecek duruma ulaştık</i>	39,1%	30,4%	26,1%	4,3%	100%
<i>Kampanya faaliyetleri toplum üzerindeki etkimizi artırdı</i>	8,7%	30,4%	56,5%	4,3%	100%
<i>Kampanya sürecinin yarattığı motivasyon örgüt içi dayanışmayı daha da artırdı</i>	8,7%	17,4%	52,2%	21,7%	100%

4. Kurumsal Koçluk Desteği

Kurumsal koçluk desteği kapsamında 14 katılımcı, toplam 46 kere destek aldığını belirtmiştir. Bu desteği alırken varmak istedikleri hedefleri ne ölçüde gerçekleştirdikleri sorusuna katılımcılar ilk iki hedef için aşağıdaki grafikte görünen yanıtları vermişlerdir.

Kurumsal koçluk desteği alırken gözettiği ilk amaç konusunda yanıt veren 14 kişiden 4'ü amacın tümüyle gerçekleştiğini, 6'sıysa çoğunlukla gerçekleştiğini belirtmektedir. Gözetilen ikinci amaç için yanıt veren 8 kişiden 3 kişi tümüyle gerçekleştiği, 4 kişi çoğunlukla gerçekleştiği yanıtını vermiş durumdadır. Bu durumda katılımcıların alınan kurumsal koçluk desteğinin kendi görüş açılarından amaca uygun sonuçları olduğuna inandığını söyleyebiliriz.

C.IV.3 soru grubunda sorulan toplam 12 soru, verilen kurumsal koçluk desteğinin örgüt üzerindeki etkilerini değişik boyutlardan ölçmeyi amaçlamaktadır. Yapılan güvenilirlik analizleri sonucunda bütün sorular için Cronbach alfa değeri 0.90 olarak çıkmıştır. Bunun ardından soruların bir tematik bütünlük oluşturması üzerinden yapılan gruplandırmalara dayalı olarak üç ana etmen ayırt edilmiştir.

Soru	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Toplam
Bu desteği aldıktan sonra faaliyetlerimiz daha planlı bir nitelik kazandı	14,3%	21,4%	42,9%	21,4%	100%
Muhasebe gibi teknik konularda daha az güçlük çekiyoruz	42,9%	28,6%	21,4%	7,1%	100%
Artık dışarıdan desteğe gerek duymadan da örgütsel sorunlarımızı yoluna koyabiliyoruz	21,4%	28,6%	50%	0%	100%
Gönüllülerin katkılarını daha etkin kılan bir yapı haline geldik	28,6%	14,3%	35,7%	21,4%	100%

Yukarıdaki tablo desteğin organizasyon verimliliğiyle ilişkili boyutlarını açığa çıkarmaktadır. Ancak tablodan görüldüğü kadarıyla olumlu ve olumsuz kanaatlere denge hâkim gibi duruyor. Faaliyetlerin daha etkin planlanması konusunda katılımcılar %64,3 oranında, gönüllü katkılarını etkin kılma konusunda %57,1 oranında olumlu bir etki olduğunu bildiriyorlar. Ancak diğer iki başlık konusundaki olumsuzluk öne çıkıyor. Özellikle dış desteğe gerek duymadan devam etme konusundaki olumsuz eğilimin (%71,5) yüksekliğine dikkat edilmelidir.

Kurumsal koçluk desteğinin ikinci faktörünü farkındalık artışı oluşturmaktadır. Bu faktör genel olarak olumlu bir görünüm arz etmektedir. Aşağıdaki tablodaki olumlu eğilim %71-%100 arasında değişmektedir. Özellikle amaçların daha net biçimde açığa çıkması konusuna (%100) dikkat edilmesi gerekiyor.

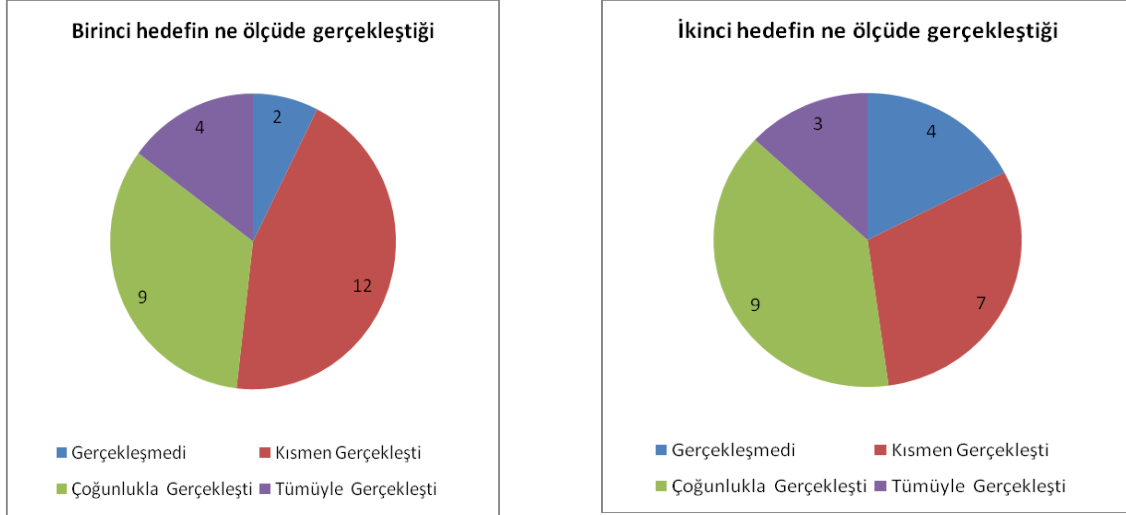
Soru	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Toplam
<i>Destek amaçlarımızın daha net bir şekilde farkına varmamızı sağladı</i>	0%	0%	78,6%	21,4%	100%
<i>Koçluk desteği, çalışmalarımızın sonraki gelişimine de yön verdi</i>	7,1%	7,1%	71,4%	14,3%	100%
<i>Kurumsal koçluk süreci örgüt içi uyumu daha da öne çıkardı</i>	14,3%	14,3%	50%	21,4%	100%
<i>Bu tarz bir kurumsallaşma bizi temel hedeflerimize daha da yaklaştırdı</i>	14,3%	7,1%	50%	28,6%	100%

Son etmen ise sivil toplum dayanışması ve görünürlük ile ilgili boyutları öne çıkarıyor. Burada da genel hava olumlu olmakla beraber, olumsuz tepkilerin de dikkat çekici olduğunu vurgulamak gerekiyor. Özellikle kurumsal koçluk desteğinden elde edilen deneyimi sivil toplumun geneline yaymak yönündeki eğilimin %42 dolayında bir olumsuz kanaate yol açtığı gözlemlenmektedir.

Soru	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Toplam
<i>Deneyimlerimizi ihtiyaç duyan başka STÖ'lerle de paylaşmamız mümkün oldu</i>	35,7%	7,1%	50%	7,1%	100%
<i>Faaliyetlerin odaklanması örgütümüze yönelik ilgiyi artırdı</i>	21,4%	21,4%	42,9%	14,3%	100%
<i>Kurumsal yapımızın sağlamlaşması, kamuoyu nezdinde görünürlüğümüzü artırdı</i>	7,1%	21,4%	57,1%	14,3%	100%
<i>Burada oluşturduğumuz ortak zemini daha geniş platformlara da taşımayı başardık</i>	14,3%	28,6%	42,9%	14,3%	100%

5. İhtiyaç Temelli Eğitim Desteği

İhtiyaç temelli eğitim kapsamında 27 katılımcı, toplam 68 defa destek aldığını belirtmiştir. Bu desteği alırken varmak istedikleri hedefleri ne ölçüde gerçekleştirdikleri sorusuna katılımcılar ilk iki hedef için aşağıdaki grafikte görünen yanıtları vermişlerdir.

Bu desteği alırken gözettiği ilk amaç konusunda yanıt veren 27 kişiden 4'ü amacın tümüyle gerçekleştiğini, 9'sıysa çoğunlukla gerçekleştiğini belirtmektedir. Gözetilen ikinci amaç için yanıt veren 23 kişiden 4 kişi tümüyle gerçekleştiği, 9 kişi çoğunlukla gerçekleştiği yanıtını vermiş durumdadır. Bu durumda katılımcıların çoğunun alınan ihtiyaç temelli eğitimi amaca uygunluk açısından olumlu kabul etmekte zorlandıklarını söyleyebiliriz.

C.V.3 soru grubunda sorulan toplam 12 soru, verilen ihtiyaç temelli eğitimin örgüt üzerindeki etkilerinin boyutlarını ölçmeyi amaçlamaktadır. Yapılan güvenilirlik analizleri sonucunda bütün sorular için Cronbach alfa değeri 0.89 olarak çıkmıştır. Bunun ardından soruların bir tematik bütünlük oluşturması üzerinden yapılan gruplandırmalara dayalı olarak üç ana etmen ayırt edilmiştir.

Soru	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Toplam
Böyle bir eğitim almasaydık da çok fazla bir şey kaybetmezdik	66,7%	18,5%	14,8%	0%	100%
Eğitime katılanların çoğunluğu halen faaliyetlerimizin bir parçasıdır	14,8%	14,8%	51,9%	18,5%	100%
Eğitim aldığımız konuda sonradan benzer bir eğitime gerek duymadık	44,4%	18,5%	29,6%	7,4%	100%
Eğitime katılanlar sonradan birbirleriyle daha uyumlu bir şekilde çalıştılar	14,8%	18,5%	63%	3,7%	100%

İlk olarak eğitimin örgüt içi etkileşime etkisi ile ilgili boyutları ele alan faktörü analiz edelim. Yukarıdaki tabloda bu faktörün boyutları açıklanmaktadır. Eğitim almanın bir şey kazandırmadığını söyleyen madde büyük oranda (%85,2) reddedilmişken, eğitimin örgüt içi uyum artırdığı görüşü olumlu (%66,7) bulunmuştur. Tekrar böyle bir eğitim ihtiyacının büyük oranda (%62,9) hissedilmesi ve eğitim alanların öğrendikleri bilgileri halen kendi örgütleri yararına kullanacak şekilde örgütte bulunmaları, genel olarak görünümün olumlu olduğunu göstermektedir.

Soru	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Toplam
<i>Eğitimin sonraki faaliyetlerimiz üzerinde geliştirici etkisi oldu</i>	11,1%	0%	70,4%	18,5%	100%
<i>Eğitimde öğretilenler, bazı önyargıların aşılmasını sağladı</i>	7,4%	7,4%	74,1%	11,1%	100%
<i>Faaliyetlerimizin sivil toplumun dayandığı genel ilkelere uygun olması gerektiğini kavradık</i>	14,8%	0%	55,6%	29,6%	100%
<i>Görüş ve düşüncelerimiz açısından olumlu gelişmeler oldu</i>	7,4%	0%	70,4%	22,2%	100%

Eğitimin faaliyetler üzerindeki etkisi ikinci etmende kendini göstermektedir. Burada da eğilimin yüksek oranda olumlu olduğu görülmektedir. Özellikle görüş ve düşüncelerdeki olumlu gelişmeler başlığının %92,6 oranında olumlu bir eğilimle karşılanmasına dikkat edilmelidir.

Soru	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Toplam
<i>Kendi içimizdeki fikir ayrılıklarına rağmen birbirimizi anlamaya başladık</i>	14,8%	7,4%	66,7%	11,1%	100%
<i>Eğitimin sonuçları faaliyetimize yansıdıkça görünürlüğüümüz daha da arttı</i>	14,8%	18,5%	55,6%	11,1%	100%
<i>Öğrendiklerimizi başka insanlara da aktardık</i>	7,4%	3,7%	77,8%	11,1%	100%
<i>Hak arayışının bütünlüklü bir sivil toplum anlayışıyla daha etkili olacağını öğrendik</i>	11,1%	7,4%	51,9%	29,6%	100%

Son olarak eğitimin örgüt içi ve dışı, yani diğer örgütlerle dayanışma ve diyalog boyutlarını gösteren etmeni gelmektedir. Bu etmenin de büyük oranda olumlu bir eğilimi yansıttığı söylenebilir. Özellikle öğrendiklerini aktarma konusunda oranın bir hayli yüksek olduğu (%88,9) göze batmaktadır.

Sonuçlar ve Öneriler

Araştırmamızın bulguları, esasen STGM faaliyetlerin hedef kitlesini oluşturan topluluğun, bu faaliyetlerin sonuçları hakkında açıkladığı kanaatlere dayanmaktadır. Nihayetinde bu kanaatler, STGM faaliyetlerinin gerçek etkisini göstermesi beklenen topluluğun üyelerinin ve örgüt temsilcilerinin kanaatleri olduğundan ötürü, etkiyi değerlendirmek üzere bir ölçü olarak da alınabilirler.

A. Genel Bulgular

Araştırma bulguları STGM faaliyetlerinin etkisi konusunda bizi şu sonuçlara ulaştırmaktadır:

- STGM, bazı alanlarda STÖ üyelerinin kapasitelerini geliştirebilecek bir iyi eğitim desteği sağlamış ve bu eğitim faaliyetlerinin farkındalık artırma, beceri kazandırma ve bilgilendirme boyutları hakkındaki kanaatlerinin esas olarak olumlu olduğu görülmüştür. Öte yandan, katılımcıların azımsanmayacak bir kısmının eğitim konularının çeşitliliği ve yeterliliği konusunda olumsuz bir kanaat taşıdığı gözlenmiştir.
- STGM, örgütlere verdiği destek açısından etkin bir hibe organizasyonu geliştirmeyi başarabilmiş, sürdürdüğü diğer destek faaliyetlerinin sonuçları hakkında genel olarak olumlu bir kanaat oluşturmayı başarabilmiştir. Bu faaliyetlerin destekten yararlananların beklentileriyle büyük oranda uyumlu sonuçlar doğurduğu da ayrıca kaydedilmelidir. Ancak desteklerin STÖ'lerin kapsamlı ve çok boyutlu sorunlarını karşılayacak şekilde zenginleştirilmesi, desteklerin adil ve etkin dağılımı konusunda bazı iyileştirmeler beklendiği de saptanmıştır.
- STGM'nin proje destekleri konusunda katılımcıların olumsuz bir kanaat içinde olmadıkları, hatta proje faaliyetlerini çağdaş dünyanın bir zorunluluğu olarak gördükleri sonucu ortaya çıkmıştır.
- STGM'nin kendini, hak temelli STÖ'ler arasında iletişim, ortaklık ve deneyim aktarımı konusunda bir zemin olarak sunma konusundaki çabalarının olumlu sonuçlar vermiş olduğu görülmektedir. Ayrıca, siyasal ve toplumsal yapıdan kaynaklanan etnik,

sınıfsal ve cinsiyetçi bölünmelerin ötesine geçmeye çalışan katılımcı bir demokrasi kültürünü geliştirme çabasının da katılımcılar tarafından olumlu karşılandığı gözlemlenmiştir.

Genel olarak bakıldığında STGM'nin gerek sivil toplum örgütleri arasındaki ilişkilerde, gerek sivil toplum ve devlet ilişkilerinde henüz belirleyici dönüşümlere neden olamadığı söylenebilir. Buna rağmen görüşülen örgüt temsilcileri, hem sivil alanda dayanışma ve diyalog hem de kamu ile diyalog konusunda önemli deneyimler edindiğini belirtmişlerdir. Uzun bir siyasal geçmişin ve güçlü kültürel önyargıların sivil toplum kültürünün gelişimi önüne diktiği engeller düşünüldüğünde bunun bir politika başarısızlığı olarak kabul edilemeyeceği açıktır. Farklı proje dönemlerinde benimsenen hedefler ve bu hedeflere ulaşmak için geliştirilen araçlar, uzun vadede böylesi bir dönüşümü yaratacak çekirdeği, yani hak temelli örgütleri geliştirmeye odaklanmıştır. Bu yüzden uzun vadede böylesi bir gelişmenin nüvelerinin oluşturulmasını yeterli kabul etmek gerekir. Bu düzeyde STGM faaliyetlerinin etkili olduğunu söylemek mümkün.

Bazı hak temelli örgütlerin kapasite geliştirme, görünürlük, ağ oluşturma ve siyasete etki etme gibi konularda STGM'den aldıkları destekler sayesinde daha iyi bir duruma geldikleri görülmektedir. Hiç şüphesiz sivil toplum örgütlerinin sayısal büyüklüğüne kıyasla bu gibi örgütlerin sayısının az olduğunu kabul etmek gerekir. Ancak desteklenen ve geliştirilen örgütlerin, insan hakları, cinsiyet ayrımcılığı veya çevre hakları gibi siyasi potansiyeli ulusal ve uluslararası düzeyde yüksek örgütler olması uzun vadede bu etkinin katlanarak artması konusunda haklı bir beklenti yaratmaktadır.

2005-2010 yılları arasında yürütülen faaliyetlerin etkileri, bu faaliyetleri mümkün kılmak için kullanılan kaynakları haklı kılmakta mıdır? Bu soru hangi zaman aralığının esas alındığına bağlı olarak değerlendirilebilir. Kısa vadeli olarak bakıldığında, yani söz konusu beş yıllık dönemde sivil toplum alanında STGM ekseninde ortaya çıkan gözle görülür bir dönüşüm olmadığını söyleyebiliriz. Ancak kapasite geliştirme ve siyasi kültürü dönüştürme amacının gerektirdiği uzun vadede bakıldığında, önümüzdeki yıllarda daha kesin ölçülebilir bazı etkilerin ortaya çıkmasını bekleyebiliriz. Toplumsal ve yasal alanda meydana gelen ve sivil toplum için öncesine kıyasla daha elverişli bir siyasal ortam oluşturan bazı dönüşümlerin gerçek etkilerini, STÖ'leri bugünden güçlendiren STGM gibi örgütlerin attığı temeller

sayesinde ortaya çıkacağını düşünüyoruz. Bu aşama için elde ettiğimiz bulgular, STGM'nin uzun vade için olumlu bir başlangıç hamlesi teşkil ettiğini göstermektedir.

B. Öneriler

Buradaki bulguları, araştırmanın niteliği de göz önünde bulundurularak, sivil toplum aktivistlerini doğrudan hedefleyen eğitim çalışmaları ve örgütleri hedefleyen destek yöntemleri açısından ayrı ayrı değerlendirerek bazı öneriler geliştirmeye çalışacağız. Katılımcıların STGM hakkındaki genel kanaati olumlu olsa da her zaman daha iyiye gitmek mümkün, hatta gereklidir. Bu yüzden mevcut durumu daha iyiye götürmek amacıyla nispeten bazı olumsuzluklar içeren alanlardaki bulguları da dikkate almak gerekmiştir. Bu öneriler öncelikle aşağıda maddeler halinde sıralanmış, sonra da ilgili başlıklar altında açıklanmaya çalışılmıştır.

Eğitim desteği hakkındaki bulgulardan hareketle geliştirilen öneriler üç başlık altında toplanmaktadır:

- Kapasite geliştirme ve eğitim stratejisinin daha uzmanlaşması ve STÖ'lerin çeşitlenen ihtiyaçlarının karşılanmasını hedeflemek.
- Farkındalık artırma konusunda katılımcıların düzeylerini gözetmek ve buna uygun eğitim programları hazırlanmak.
- Eğitimlerin planlanması ve organizasyonu sürecini daha etkin kılmak.

Örgüt desteği hakkındaki bulgulardan hareketle geliştirilen öneriler ise dört başlık altında toplanmıştır:

- Örgütlere verilen destekleri çeşitlendirilmek ve yerel destek merkezlerinin etkinliğini bu çerçevede artırmak.
- Örgüt desteklerinin varmayı amaçladığı hedeflerin istikrar ve sürekliliğini sağlanmak.
- Hak temelli örgütlerin desteklenmesi yoluyla katılım kültürünü geliştirmeye devam etmek.
- Ülke siyasetinde barış ve uzlaşmanın hâkim olmasında STÖ'lerin etkinliğini artıracak müdahalelerde bulunmak.

1. *Eğitim Desteği Bulguları Hakkında Öneriler*

Kapasite geliştirme ve eğitim stratejisinin daha uzmanlaşması ve STÖ'lerin çeşitlenen ihtiyaçlarının karşılanmasını hedeflemek: Bundan sonraki faaliyet döneminde STGM, daha önce gerçekleştirdiği eğitim faaliyetlerinden elde ettiği kazanımları daha da ilerletmelidir. Sivil toplum genişleyip etkisi arttıkça, STÖ'ler de buna uygun bir dönüşüm geçirmektedirler. Bu yüzden aktivistlerin eğitim ihtiyacı arttıkça, örgütlerin de kapasite sorunları daha karmaşık hale gelmektedir. Katılımcıların azımsanmayacak bir kısmının verilen eğitim desteklerini yeterince çeşitlenmemiş bulmalarını bu çerçevede değerlendirmek gerekir.

Beş yıllık dönem içinde sivil toplum aktörlerine proje döngüsü yönetimi, kurumsal gelişim, kapasite geliştirme eğitimleri yanı sıra eğitici eğitimi ve ihtiyaç temelli bazı eğitimler verilmiştir. Henüz sivil toplum hayatının karmaşık sorunlarının çözümünün gerektirdiği ileri düzey yaklaşımları özümseyecek bir kapasitede olmayan STÖ'ler için bu yaklaşımın önemli bir katkı sunacağı açıktır. Proje hazırlama, hibelere başvurma, diyalog ve iletişim stratejilerinin aktarılması vb gibi konularda eğitimin ilk aşamalarındaki yararları tartışılmaz.

Ne var ki artık STGM ile ilişkili olan ve hatta ilişkili olmayan birçok örgüt sivil topluma özgü yasal ve siyasal dönüşümlerin etkisiyle pozisyonu korumak veya ilerletmek yönünde çeşitlenen ihtiyaçlara sahip gibi duruyor. Bu eğitimlerin konusunun ne olacağını söylemek bu çalışma kapsamında olanaklı değil. Zaten bunu STÖ'lerin belirlemesi daha uygun ve anlamlı olacaktır. Bu çerçevede ihtiyaç temelli eğitimlerin belli bir işlev yerine getirmesi mümkündür. Ancak bu tür “esnek” bir eğitim verilmesi, tek yönlü olarak STÖ'lerden gelen taleplerle bağlı olmak anlamına gelmemelidir. Özellikle bu eğitimlerin STGM'nin genel hedefleri ve genel olarak sivil toplum konjonktürüne dair stratejik saptamalarıyla uyumlu kılınarak hazırlanması yerinde olacaktır.

Farkındalık artırma konusunda katılımcıların düzeylerini gözetmek ve buna uygun eğitim programları hazırlanmak: Eğitimler bilgilendirme ve beceri kazandırma konularında son derece olumlu tepkilerle değerlendirilmiş olmasına rağmen, katılımcıların bir kısmı farkındalık yaratma ile ilgili sorulara olumsuz yanıt vermiştir. Söz konusu yanıtlar gerçekten de dikkate değer bir durum ortaya çıkarmaktadır. Bu durum, eğitimlerin içerik olarak farkındalık artırma duyarlılığı taşımadığı anlamına gelmemektedir. Esas olarak eğitim için

seçilenlerin bir kısmının gerek eğitim düzeyleri, gerek aktivist olarak deneyimleri bakımından zaten belli bir farkındalık düzeyinde olmalarından ileri gelmektedir.

Eğitimde uzmanlaşma ve çeşitlenme ihtiyacıyla bir arada düşünüldüğünde, söz konusu mesele bu gibi katılımcıların farkındalık seviyelerine katkı yapacak ileri düzey eğitim programlarının yapılandırılmasının gerekli kılıyor gibidir. Gönüllü seferberliği, ağ oluşturma veya savunuculuk gibi konularda *ileri düzey* programlar hazırlanması ilk akla gelen öneriler olarak not edilebilir. Böylelikle eğitim programlarında farklı düzeylerdeki katılımcıların beklentilerini karşılama konusunda bir aşama kaydedileceği gibi, sivil toplum sorunlarında gerçekten farkındalık artırma ihtiyacı içinde olan kesimi daha geniş bir kapsamda kucaklamak da bu sayede mümkün olabilecektir.

Eğitimlerin planlanması ve organizasyonu sürecini daha etkin kılmak: Bu aşamayla ilgili öneriler iki bakımdan geliştirilebilir. İlk olarak derslerin yapıldığı meknların düzenlenişinde ve ders sürecinin organizasyonunda katılımcıların kendine özgü durumlarının daha çok dikkate alınması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Hak temelli örgütlerde faaliyet yürüten katılımcıların pekâlâ faaliyet konusunu oluşturan sorunun bir parçası olması mümkündür. Engelli hakları için mücadele eden bir örgüt mensubunun da engelli olması (rneğin görme engelli olması) veya anadil eğitimi için mücadele veren bir örgütün mensubunun resmi dili bilmemesi mümkündür. Bu durumun giderilmesi dersin fiziki-teknik organizasyonu konusunda nispeten esnek olmayı gerekli kılmaktadır.

İkinci olarak derslerin içeriği ve bu içeriği uygulanması için öngörülen süre arasındaki uyumsuzluk ne çıkmaktadır. Katılımcılar genel olarak ders içeriklerinden memnun olmakla beraber, bazı katılımcıların çok sıkışık bir sürede yoğun bir eğitim almaktan ötürü bir sıkıntı yaşadığı görülmektedir. Bu durumda özellikle ders süreleri ile içerik arasındaki uyuma, derslerin planlanma aşamasında ilgili eğitmen ile de n görüşme yapılarak dikkat gösterilmelidir. Gerekli durumlarda eğitim süreleriyle ilgili standart uygulamaların dışına çıkılarak daha geniş süre kullanımından kaçınılmamalıdır.

2. Örgüt Desteği Bulguları Hakkında neriler

Örgütlere verilen destekleri çeşitlendirilmek ve yerel destek merkezlerinin etkinliğini bu çerçevede artırmak: Destek faaliyetlerinin çeşitliliği sorunu, eğitim faaliyetlerinin çeşitlenmesi için önceden aıkladıklarımıza benzer nedenlerle ortaya çıkmaktadır. Değişen

yasal, siyasal ve sosyal ortamın talepleriyle karşı karşıya kalan STÖ'lerin örgütsel ihtiyaçları ve başvurabilecekleri faaliyet türleri bir hayli geniş bir çeşitlilik sergileyebilmektedir. Bu çeşitlilik, özellikle görünürlük ve diyalog becerilerini artıracak faaliyetler ile örgütsel kapasiteyi geliştirecek yenilikçi ve yaratıcı yaklaşımları gerekli kılıyor.

Bu çerçevede örgütlerin faaliyet yürüttükleri farklı coğrafi düzeylerin dikkate alınması önem kazanmaktadır. Örgütler ulus, bölge veya il düzeyi olmak üzere üç farklı düzeyde çalışmalar yapmakta ve bu düzeylerden dünyanın geneliyle ilişkiye geçebilmekte, bazen de küresel aktörlerle doğrudan muhatap olabilmektedir. Yerel ve bölgesel olanın küresel olanla bu şekilde sarmal oluşturması günümüz dünyasının doğal bir sonucu olarak görülmelidir. İhtiyaç çeşitliliği ve karmaşıklığının büyük bir kısmı bu sarmallaşmadan kaynaklanmaktadır.

Özellikle bölge veya il düzeyindeki faaliyetlerde ortaya çıkması muhtemel ihtiyaçların ulusal düzeyde faaliyet yürüten bir örgüt olan STGM tarafından merkezi bir şekilde öngörülebilmesi ve destek sürecinin izlenebilmesinin bazı güçlükler yaratması muhtemeldir. STGM bünyesindeki yerel destek merkezlerinin bu doğrultuda etkin kılınması, yerel ve bölgesel düzeyli örgütler için lokal ihtiyaçların saptanması, desteklerin sağlanması ve sonuçların izlenerek STGM'nin genel hedefleriyle uyumlu kılınması konusunda inisiyatif kazandırılması bu ihtiyaca cevap verebilir gibi durmaktadır.

Örgüt desteklerinin varmayı amaçladığı hedeflerin istikrar ve sürekliliğini sağlanmak: Örgüt temsilcileriyle yapılan görüşmelerde, destek alınmasına esas teşkil eden hedef veya hedefleri örgütün kendi başına devam ettirebilmesi konusunda olumsuz kanaatlerin ağır bastığı görülmüştür. Bu durumu Türkiye'deki STÖ'lerin "destek bağımlılığı" içinde olduğu şeklinde yorumlamak yanlış olmaz. Ancak sivil toplumda desteklenecek örgütlerin hayatındaki süreklilik sorunu mali, örgütsel ve faaliyet sürekliliği gibi üç farklı düzeyde ele alınabilir. Şüphesiz bu düzeyler birbiriyle yakından bağlantılı olup karşılıklı olarak birbirlerini koşullandırmaktadırlar. Ancak STGM örgütlere üç farklı düzeyde de destek sağlayabildiği için, bu düzeylerin birbirinden ayırt edilmesi stratejik açıdan önem taşımaktadır.

Derneklerin hukuki ve örgütsel varlığı çoğu zaman dışarıdan bir destek alınmasına gerek olmadan da devam edebilmektedir. Bu gibi örgütler için esasen faaliyet desteği öne çıkmakta ve burada destek konusunu oluşturan faaliyetin sürekliliğinin sağlanması esas alınmalıdır. Ağ oluşumu gibi konulardaysa örgütsel, mali ve faaliyet sürekliliği de büyük oranda alınacak desteklere bağlıdır. O halde bu gibi oluşumlara sürekliliği sağlayacak karma ve sürekliliği

olan desteklerin verilmesi yararlı olacaktır. Örgütlerin mali, örgütsel veya teknik desteğe bağımlı olması Türkiye’de sivil toplumun yapısal özelliklerinden kaynaklanmakta olup, kısa vadede çözümü mümkün olmayan bir sorundur. Ne var ki, STÖ’ler için esas olan özerk yapılar şeklinde varlığını sürdürmek olduğundan uzun vadede bu bağımlılığın giderilmesi perspektifi kaybedilmemelidir.

Hak temelli örgütlerin desteklenmesi yoluyla katılım kültürünü geliştirmeye devam etmek: Araştırma sonuçları bakımından hak temelli STÖ’lerin özellikle üye ve gönüllü profili açısından gelişkin oldukları görülse de, Türkiye koşullarında dışarıdan destek alma ihtimali en az olan kesim olduğunu saptamak yanlış olmaz. Görüşülen kurumların temsilcilerinin beyanları, destek alan örgütlerin faaliyetlerinin insan hakları ve toplumsal cinsiyet gibi alanlarda toplandığını göstermektedir. Amacı katılım ve demokrasiyi geliştirmek olan STGM, bu gibi hak temelli örgütleri sivil toplumun uzun vadeli dönüşümünün çekirdeği oldukları için hedef seçmişti. STGM’nin hak savunuculuğu konusundaki yaptığı özel vurgunun devam ettirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Ülke siyasetinde barış ve uzlaşmanın hâkim olmasında STÖ’lerin etkinliğini artıracak müdahalelerde bulunmak: . STGM tarafından sağlanan değişik destek türlerinin görünürlük, sivil toplum diyalogu, sivil toplum ve devlet etkileşimi gibi alanlarda yarattığı etkiler konusunda genel olarak olumlu kanaatler bildirilmiştir. Ancak Türkiye’de hâkim kültürün sivil toplum faaliyeti konusunda yarattığı güçlüklerin taşıdığı tarihsel derinlik, siyasetin son otuz yıldır içine sürüklenmiş olduğu şiddet döngüsüyle birleşince STÖ’lerin bazı alanlarda yürüttükleri faaliyetlerin kapsamını daraltmakta ve sonuçlarını kısmen etkisizleştirebilmektedir.

STGM’nin bugüne kadar ülke siyasetinde mevcut çatışma hatlarının ve yapılaşmış ayrımcılık uygulamalarının ötesine geçerek hak temelli örgütleri kucaklayan, kimlik, cinsiyet, çevre, gençlik veya insan hakları gibi alanlarda faaliyet yürüten örgütleri bir araya getiren bir çalışma çizgisi izlemesi büyük önem taşımaktadır. Bu çizginin özellikle devlet ve sivil kesim diyalogu, sivil toplum örgütleri arası dayanışma çalışmalarının önümüzdeki dönemde daha da artırılması yoluyla devam ettirilmesi yararlı olur. Esasen sivil toplumun siyasal potansiyellerini sınırlandıran ve onu etnik hatlar boyunca bölen çatışma ve şiddet kültürünün yerini diyalog ve uzlaşmaya bırakmasında STÖ’lerin en az siyasi partiler kadar, hatta onlardan daha çok rol oynaması gerekecektir.

3. *Sonuç Özeti*

Araştırmanın bulguları, STGM'nin 2005-2010 yıllarında yürüttüğü faaliyetlerin genel etkilerini uzun vadede gösterecek nitelikte olduğunu ve bu açıdan bakıldığında STGM'nin olumlu bir başlangıç hamlesi sayılabileceğini göstermektedir. O halde STGM'nin bir yandan verdiği mali ve teknik desteklerle öbür yandan verdiği eğitim destekleriyle sivil toplum gelişimine katkıda bulunduğunu söyleyebiliriz. Ulaşılan dört sonuç ve sunulan yedi öneri, bu katkıların uzun vadede ülkenin siyasal ve toplumsal ortamını demokratik katılım kültürü ve özgürlüklerin güçlenmesi yararına dönüştürülmesine katkı yapacak şekilde geliştirilmiştir.

Söz konusu önerilerin bir kısmının tek başına ya da sadece ait olduğu öneri grubuna bağlı olarak ele alınması mümkün olsa da, esasen bu önerilere bir bütün olarak bakılmalıdır. Hepsi bir arada ve tamamlayıcı değerlendirmeler olarak ele alındığında bu önerilerin katılımcı bir demokrasi kültürünün oluşmasına etkisi mutlaka daha olumlu olacaktır. STGM, sivil toplum ve devlet etkileşimini hibe, eğitim, danışmanlık gibi zaten yürütüyor olduğu destek faaliyetlerinin yanı sıra, yeni ve yaratıcı yöntemler de geliştirerek Türkiye'de hak savunuculuğu ve demokratik yurttaşlık bilincinin artmak yoluyla dönüştürme sürecindeki rolünü oynamaya devam etmelidir.

Ek I: STGM Etki Analizi Araştırması (Birey Anketi)

A. Kişisel Bilgiler

A.1. Adınız ve soyadınız? (Kod= X001)

A.2. Cinsiyetiniz? (Kod=X002)	
1) Erkek ()	2) Kadın ()

A.3. Cinsiyet kimliğiniz? (Kod=X003)

A.4. Doğum yılınız? (Kod=X004)

A.5. Doğum yeriniz? (Kod=X005)

A.6. (Konusamazsanız dahi) Türkçe dışında bir anadiliniz varsa belirtir misiniz? (Kod=X006)		
1) Kürtçe ()	2) Zazaca ()	3) Arapça ()
4) Arnavutça ()	5) Çerkezce ()	6) Lazca ()
7) Ermenice ()	8) Rumca ()	9) Türkçe ()
10) Diğer (): (Kod=X007)		

A.7. Öğrenim durumunuzu belirtir misiniz? (Kod=X008)		
1) İlk Okul ()	2) Orta Okul ()	3) Lise veya Meslek Okulu ()

4) Ön Lisans ()	5) Lisans ()	6) Lisansüstü ()
7) Herhangi bir okul mezunu değil ()		

A.8. Çalışma durumunuzu belirtir misiniz? (Kod=X009)	
1) Kamu sektöründe ücretli/maaşlı ()	2) Özel sektörde ücretli/maaşlı ()
3) Sivil toplum alanında ücretli/maaşlı ()	4) Kendi hesabına/serbest çalışıyor ()
5) Sadece öğrenci ()	6) Ev kadını ()
7) İşsiz ()	

A.9. Kaç tane günlük gazete izliyorsunuz? (Kod=X010)

A.10. Kendinize <u>en yakın</u> bulduğunuz dünya görüşü aşağıdakilerden hangisidir? (Kod=X011)		
1) Komünizm ()	2) Devrimci-Demokrasi ()	3) Ekolojizm ()
4) Feminizm ()	5) Sosyal-Demokrasi ()	6) Atatürkçülük ()
7) Ulusçuluk ()	8) Liberalizm ()	9) Muhafazakârlık ()
10) Dindarlık ()	11) Cevaplamak istemiyorum ()	
12) Diğer () (Kod=X012):		

A.11. İnterneti hangi amaçlar için kullanıyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)		
1) e-posta () (Kod=X013)	2) Sosyal paylaşım () (Kod=X014)	3) Eğlence ve hobi () (Kod=X015)
4) Haber izleme. () (Kod=X016)	5) Araştırma ve bilgi toplama () (Kod=X017)	6) Finansal işlemler, alışveriş, rezervasyon vb () (Kod=X018)
7) Diğer () (Kod=X019):	(Kod=X020)	8) İnternet kullanmıyorum () (Kod=X021)

B. STÖ Faaliyeti Bilgileri

B.1. Hangi yıldan beridir STÖ faaliyetleri içinde bulunuyorsunuz? (Kod=X022)

--

B.2. STGM'nin eğitim çalışmalarına katıldığınızda hangi STÖ'de faaliyet yürütüyordunuz? (Kod=X023)

--

B.3. Üyesi olduğunuz STÖ kaç yılında kuruldu? (Kod=X024)

--

B.4. Üyesi olduğunuz STÖ'nün coğrafi açıdan faaliyet ölçeğini belirtir misiniz? (Kod=X025)

1) Bir ilde ()

2) Birden çok ilde ()

3) Ulusal ()

Yukarıdaki soruya verilen yanıt "Bir ilde" ise B.6 numaralı soruya geçiniz.

B.5. Siz örgütün hangi kademesinde faaliyet yürütüyordunuz? (Kod=X026)

1) Örgüt merkezi ()

2) Şube/ Yerel Örgüt ()

B.6. Üyesi olduğunuz STÖ birden fazla örgütten mi oluşuyor? (Kod=X027)

1) Evet ()

2) Hayır ()

Yukarıdaki soruya verilen yanıt "Hayır" ise B.8 numaralı soruya geçiniz.

B.7. Örgütünüzün çatısı altında faaliyet yürüten kaç örgüt mevcuttu? (Kod=X028)

--

B.8. Örgütünüzün faaliyet alanını belirtir misiniz? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)		
1) Toplumsal Cinsiyet () (Kod=X029)	2) Çocuk, Gençlik veya Yaşlı Hakları () (Kod=X030)	3) Çevre Hakları () (Kod=X031)
4) Engelli Hakları () (Kod=X032)	5) İnsan Hakları () (Kod=X033)	6) Kültürel Haklar () (Kod=X034)
7) Yardımlaşma ve Dayanışma Faaliyetleri () (Kod=X035)	8) Yerel Yönelimli (yerel gündem, yerel yönetim, kent konseyi gibi örgütlerin) Faaliyetler () (Kod=X036)	9) Genel Hak Temelli (eğitim, hasta, hayvan, sağlık, tüketici hakları) Örgütler () (Kod=X037)
10) Diğer () (Kod=X038):	(Kod=X039):	

B.9. Söz konusu STÖ'nün faaliyetlerine hangi nedenlerle katıldınız? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)	
1) Diğer insanlarla bir araya gelmek istedim. () (Kod=X040)	2) İnandığım değerlerin güç kazanması için bir şey yapmak istedim.() (Kod=X041)
3) Sivil toplum alanında bir kariyer yapmak istedim () (Kod=X042)	4) Kamusal hayatta aktif biri olmak istedim.() (Kod=X043)
5) Bu dünyada bir şeyleri değiştirmenin mümkün olduğunu göstermek istedim () (Kod=X044)	6) Kendimi geliştirmek istedim.() (Kod=X045)
7) Diğer () (Kod=X046):	(Kod=X047)

B.10. Eğitime gelmeden önceki süreçte kendi konumunuzu nasıl tanımladınız? (Kod=X048)	
1) Çok aktif ()	2) Aktif()
3) Kısmen aktif()	4) Aktif değil()

B.11. STÖ içindeki faaliyetleriniz sonucunda beklentilerinizin karşılandığını düşünüyor musunuz? (Kod=X049)	
1) Tam olarak evet ()	2) Çoğunlukla evet ()
3) Kısmen evet ()	4) Hayır ()

B.12. Halen aynı STÖ’de mi faaliyette bulunuyorsunuz? (Kod=X50)

1) Evet ()

2) Hayır ()

Yukarıdaki soruya verilen yanıt “Evet” ise C grubu sorularına geçiniz.

B.13. Eğitim aldıktan ne kadar sonra çalıştığınız STÖ’den ayrıldınız? (Kod=X051)

B.14. Mümkünse ayrılış nedeninizi belirtir misiniz? (Kod=X052)

C. Eğitim ve Eğitim Sonrası Bilgileri

C.1. Katıldığınız STGM eğitimlerinin adını ve yılını belirtir misiniz?

1. Eğitim: (Kod=X053)		Yıl: (Kod=X054)	
2. Eğitim: (Kod=X055)		Yıl: (Kod=X056)	
3. Eğitim: (Kod=X057)		Yıl: (Kod=X058)	

Aşağıdaki soru sorulmayacak, anketör tarafından doldurulacak.

C.2. STGM tarafından düzenlenen hangi eğitimlere katıldınız? (Sorulmayacak, anketör tarafından girilecek) (*Birden fazla seçenek işaretlenebilir.*)

1) Proje Döngüsü Yönetimi () (Kod=X059)

2) Kapasite Geliştirme Eğitimi () (Kod=X060)

3) İhtiyaç Temelli Eğitim () (Kod=X061)	4) Kurumsal Gelişim Eğitimi () (Kod=X062)
5) Eğitici Eğitimi () (Kod=X063)	

C.3. Aşağıda katıldığınız eğitim(ler)in hazırlık ve uygulanma aşamasıyla ilgili muhtemel bazı yargılar “katılmıyorum”dan “çok katılıyorum”a doğru derecelendirilerek verilmiştir. Lütfen size uygun görünen şıkkı işaretleyiniz.

	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Fikrim Yok
1. Eğitimin hedefleri en baştan açık olarak belirlenmişti. (Kod=X064)	()	()	()	()	()
2. Eğitimin gerçekleştiği teknik koşullar (mekân, ulaşım, yemek vb) iyi düzenlenmişti. (Kod=X065)	()	()	()	()	()
3. Katılımcılar konularla ilgili insanlar arasından seçilmişti. (Kod=X066)	()	()	()	()	()
4. Eğitim süresi derslerin kapsamına göre yeterliydi. (Kod=X067)	()	()	()	()	()
5. Eğitim sırasında katılımcıların kendi özgü durumları (engelliler, sağlık sorunu olanlar vb) dikkate alındı. (Kod=X068)	()	()	()	()	()
6. Eğitim belirlenen hedeflere uygun olarak yürütüldü. (Kod=X069)	()	()	()	()	()
7. Gerekli ders malzemeleri (not, slayt vb) zamanında sağlandı. (Kod=X070)	()	()	()	()	()
8. Hocalar, konusunun uzmanı olan ve iletişimi güçlü kişiler arasından seçilmişti. (Kod=X071)	()	()	()	()	()
9. Eğitim süreci, katılımcıların aktif	()	()	()	()	()

katılımına açıktı. (Kod=X072)					
10. Katılımcılar arasında bilgi ve deneyim paylaşımı teşvik edildi. (Kod=X073)	()	()	()	()	()
11. Katılımcıların geldiği STÖ'ler yeterince çeşitliydi. (Kod=X074)	()	()	()	()	()
12. Orada tanıdığım katılımcıların bazılarıyla halen etkileşimimiz vardır. (Kod=X075)	()	()	()	()	()

C.4.Arkadaşlarınıza STGM'nin eğitim programlarına katılmalarını önerdiğiniz oldu mu? (Kod=X076)	
1) Evet ()	2) Hayır ()

C.5. Eğitimden sonraki süreçte örgütünüz içindeki konumunuzu nasıl tanımlardınız? (Kod=X077)	
1) Çok aktif ()	2) Aktif ()
3) Kısmen aktif ()	4) Aktif değil ()

C.6. Aşağıda katıldığınız eğitim(ler)in sonraki etkileriyle ilgili muhtemel bazı düşünceler verilmiştir. Lütfen bu düşünceler hakkında size en uygun görünen yargıyı işaretleyiniz.					
	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Fikrim Yok
1. Önceden var olan bazı düşüncelerimin önyargılara dayalı olduğunu gördüm. (Kod=X078)	()	()	()	()	()
2. Adlandıramadığım ama yaşadığımız bazı ayrımcılık pratiklerinin farkına vardım. (Kod=X079)	()	()	()	()	()
3. STÖ'leri görünür kılacak faaliyetlerin önemini kavramamı	()	()	()	()	()

sağladı. (Kod=X080)					
4. Aradaki fikir ayrılıklarına rağmen diğer katılımcılarla birbirimizi anlar hale geldik. (Kod=X081)	()	()	()	()	()
5. Diğer örgütlerle bir arada çalışabileceğimizi gördüm. (Kod=X082)	()	()	()	()	()
6. Anlatılan konular, genel olarak, faaliyet alanımla ilgiliydi. (Kod=X083)	()	()	()	()	()
7. Sorunların çözümünde kullanabileceğim pratik görüş açıları kazandım. (Kod=X084)	()	()	()	()	()
8. Faaliyetlerimizi başkalarınıninkiyle kıyaslamak benim için geliştirici oldu. (Kod=X085)	()	()	()	()	()
9. STGM eğitimi sayesinde faaliyetlerimle ilgili yeni beceriler edindiğimi düşünüyorum. (Kod=X086)	()	()	()	()	()
10. Bundan sonra etrafımdakilere daha farklı davranacağım. (Kod=X087)	()	()	()	()	()
11. Kafamdaki soruların çoğu eğitimden sonra yanıt bulmuş oldu. (Kod=X088)	()	()	()	()	()
12. Ders malzemelerinden sonradan da başvuru kaynağı olarak yararlandım. (Kod=X089)	()	()	()	()	()
13. Başka insanlara da aktarabileceğim açık bilgiler kazandım. (Kod=X090)	()	()	()	()	()
14. Anlatılanlar STÖ'lerin çoğunun ortak sorunlarla karşı karşıya olduğunu görmemi sağladı. (Kod=X091)	()	()	()	()	()

15. Görüş ve düşüncelerim açısından olumlu değişimler oldu. (Kod=X092)	()	()	()	()	()
--	-----	-----	-----	-----	-----

C.7. STGM'nin sunduğu eğitim programlarının yeterince çeşitlenmiş olduğunu düşünüyor musunuz? (Kod=X093)			
1) Hayır ()	2) Kararsızım ()	3) Evet ()	4) Fikrim Yok ()

C.8. Eğitim programlarının geliştirilmesi için önerilerinizi belirtir misiniz? (Kod=X094)

D. STGM Hakkında Kanaatler

D.1. Eğitim(ler)e katılmadan önce de STGM hakkında bilginiz var mıydı? (Kod=X095)	
1) Vardı ()	2) Yoktu ()

D.2. STGM'nin web sitesini <u>en az</u> hangi sıklıkta ziyaret ediyorsunuz?	
Eğitim(ler)den Önce (Kod=X096)	Eğitim(ler)den Sonra (Kod=X097)
1) Günde bir ()	1) Günde bir ()
2) Haftada bir ()	2) Haftada bir ()
3) Ayda bir ()	3) Ayda bir ()
4) Çok seyrek ()	4) Çok seyrek ()
5) Hiç ziyaret etmiyordum ()	5) Hiç ziyaret etmiyorum ()

D.3. STGM'nin yayınlarından hangilerini izliyorsunuz?	
Eğitim(ler)den Önce	Eğitim(ler)den Sonra
1) Basın açıklamaları, duyurular vb () (Kod=X098)	1) Basın açıklamaları, duyurular vb () (Kod=X103)

2) Broşürler () (Kod=X099)	2) Broşürler () (Kod=X104)
3) Periyodik Yayınlar () (Kod=X100)	3) Periyodik Yayınlar () (Kod=X105)
4) Kitaplar () (Kod=X101)	4) Kitaplar () (Kod=X106)
5) Hiçbir yayını izlemiyordum () (Kod=X102)	5) Hiçbir yayını izlemiyorum () (Kod=X107)

D.4. STGM tarafından eğitim, mali vb araçlarla bazı proje destekleri verilmektedir. Aşağıda proje tabanlı sivil toplum faaliyetiyle ilgili muhtemel bazı yargılar “katılmıyorum”dan “çok katılıyorum”a doğru derecelendirilerek verilmiştir. Lütfen size uygun görünen şıkkı işaretleyiniz.

	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Fikrim Yok
1. Projeler, sivil toplum faaliyetinin dayanağı olan gönüllülük ilkesine aykırıdır. (Kod=X108)	()	()	()	()	()
2. Projecilik, çağdaş dünyanın ekonomik örgütlenişinin zorunlu sonucudur. (Kod=X109)	()	()	()	()	()
3. Projelerin faaliyet üzerindeki etkisi, sponsorun amaçlarına ve yetkilerine göre değişir. (Kod=X110)	()	()	()	()	()
4. Her şart altında STÖ’ler projeciliği bırakmalıdır. (Kod=X111)	()	()	()	()	()

D.5. STGM’nin faaliyetlerinin hak temelli sivil toplum mücadelesine yaptığını düşündüğünüz somut bir katkı varsa belirtir misiniz? (Kod=X112)

--

D.6. Genel olarak STGM’yi başarılı buluyor musunuz? (Kod=X113)

1) Hayır ()	2) Kararsızım ()	3) Evet ()	4) Fikrim Yok ()
--------------	-------------------	-------------	-------------------

D.7. STGM’nin faaliyetlerini sürdürmesi sizce yararlı olur mu? (Kod=X114)

--

1) Hayır ()	2) Kararsızım ()	3) Evet ()	4) Fikrim Yok ()
--------------	-------------------	-------------	-------------------

Yukarıdaki soruya yanıtınız “Fikrim Yok” ise D.9 numaralı soruya geçiniz.

D.8. Kanaatinizin nedenini belirtir misiniz? (Kod=X115)

--

D.9. STGM’nin faaliyetlerini daha etkin kılabilmesi için önerileriniz var mı? (Kod=X116)

--

Ek II: STGM Etki Analizi Araştırması (Kurum Anketi)

A. Genel Bilgiler

A.1. Adınız ve soyadınız? (Kod= X001)

--

A.2. Örgütünüzün adı? (Kod= X002)

--

A.3 Örgütünüz ne zaman kuruldu? (Kod= X003)

--

A.4. Örgütünüzün kuruluşunda inisiyatif üstlenen kişi veya gruplar kimler oldu? (Kod= X004)

--

A.5. Örgütünüz birden fazla örgütten mi oluşuyor? (Kod=X005)

1) Evet ()	2) Hayır ()
-------------	--------------

Yukarıdaki soruya verilen yanıt “Hayır” ise A.7 numaralı soruya geçiniz.

A.6. Örgütünüzün çatısı altında faaliyet yürüten kaç örgüt mevcut? (Kod=X006)

--

A.7. Örgütünüzün gerçekleştirmek istediği nihai amacı belirtebilir misiniz? (Kod= X007)

--

A.8. Örgütünüzün coğrafi açıdan faaliyet ölçeğini belirtir misiniz? (Kod=X008)		
1) Ulusal ()	2) Birden çok ilde ()	3) Tek ilde ()

Yukarıdaki soruya verilen yanıt “Tek İlde” ise A.10 numaralı soruya geçiniz.

A.9. Örgütünüz büyük il merkezleri dışındaki (nüfusu 500.000’den az olan) illerde de faaliyet yürütmekte midir? (Kod=X009)	
1) Evet ()	2) Hayır ()

A.10. Örgütünüzün üye sayısını (en azından yaklaşık olarak) söyleyebilir misiniz? (Kod=X010)

A.11. Üyelerinizin cinsiyete göre dağılımını (<i>kesin olarak bilmiyorsanız tahminen</i>) yüzde olarak belirtir misiniz?			
1) Erkek (Kod=X011):	% ()	2) Kadın (Kod=X012):	% ()

A.12. Örgütünüzün faaliyet alanını belirtir misiniz? (<i>Birden fazla seçenek işaretlenebilir</i>)		
1) Toplumsal Cinsiyet () (Kod=X013)	2) Çocuk, Gençlik veya Yaşlı Hakları () (Kod=X014)	3) Çevre Hakları () (Kod=X015)
4) Engelli Hakları () (Kod=X016)	5) İnsan Hakları () (Kod=X017)	6) Kültürel Haklar () (Kod=X018)
7) Yardımlaşma ve Dayanışma Faaliyetleri () (Kod=X019)	8) Yerel Yönelimli (yerel gündem, yerel yönetim, kent konseyi vb) Faaliyetler () (Kod=X020)	9) Genel Hak Temelli (eğitim, hasta, hayvan, sağlık, tüketici hakları) Örgütler () (Kod=X021)
10) Diğer () (Kod=X022):	(Kod=X023)	

A.13.Örgütünüzün hedef kitlesini belirtir misiniz? <i>(Birden fazla seçenek işaretlenebilir)</i>		
1) Tüm insanlık () (Kod=X024)	2) Cinsel yönelim/cinsiyet kimliği toplulukları () (Kod=X025)	3) Kadınlar () (Kod=X026)
4) Gençler () (Kod=X027)	5) Çocuklar () (Kod=X028)	6) Yaşlılar () (Kod=X029)
7) Engelliler () (Kod=X030)	8) Belli bir bölgedeki insanlar veya topluluklar () (Kod=X031)	9) Belli bir hastalığı olanlar () (Kod=X032)
10) Diğer () (Kod=X033)		(Kod=X034)

B. Örgütsel Yapı ve Faaliyetler

B.1. Örgütünüzün statüsünü belirtir misiniz? (Kod= X035)	
1) Platform (Girişim, inisiyatif gibi henüz tüzel kişilik kazanamamış örgütler dahil) ()	2) Konfederasyon, federasyon, konsey vb ()
3) Vakıf ()	4) Dernek ()
5) Diğer ():	
(Kod= X036)	

B.2. Örgütsel faaliyetlerin yürütülebilmesi için çalışan insanların dağılımını <i>(kesin olarak bilmiyorsanız tahmini olarak)</i> yüzde olarak belirtir misiniz?	
1) Profesyonel-Tam zamanlı çalışanlar (Kod= X037)	% ()
2) Profesyonel-Yarı zamanlı çalışanlar (Kod= X038)	% ()
3) Gönüllü çalışanlar (Kod= X039)	% ()

B.3. Kullandığınız mali kaynaklarınızı önem sırasına göre sıralayabilir misiniz? <i>(Sıralama 1'den başlanarak yapılacak ve kullanılmayan mali kaynaklar boş bırakılacak.)</i>	
1) Aidatlar (Kod= X040)	
2) Bağışlar (Kod= X041)	
3) Yerel yönetimlerin desteği (Kod= X042)	

4) Ulusal/Uluslararası kuruluşların desteği (Kod= X043)	
5) STÖ'lerin desteği (Kod= X044)	

B.4. Ayrıca herhangi bir devlet kuruluşundan aynı veya nakdi destek aldıysanız, aldığınız desteklerin toplam geliriniz içindeki payını (<i>kesin bilmiyorsanız tahmini</i>) yüzde olarak belirtir misiniz? (Kod= X045)
% ()

B.5. Faaliyetlerinizi yürütmek için <u>düzenli</u> olarak kullandığınız büro vb bir mekân var mı? (Kod= X046)	
1) Yok ()	
2) Var, ama kiralık ()	
3) Var, örgüte ait ()	
4) Diğer ():	(Kod= X047)

B.6. Örgütünüzde kararlar nasıl alınmaktadır. Size uygun olanı belirtiniz.				
	Uymuyor	Kararsızım	Kısmen Uyuyor	Tam Uyuyor
1. Çoğu zaman başkanın önemli kararları tek başına alması gerekmektedir. (Kod= X048)	()	()	()	()
2. Kararlar, genellikle yönetim kurulunda tartışılarak alınır. (Kod= X049)	()	()	()	()
3. Kararlar alınırken üyelerle bir etkileşim içine girmek pek mümkün olamamaktadır. (Kod= X050)	()	()	()	()
4. Kararlar alınırken, içimizdeki değişik eğilimlerin temsili dikkate alınır. (Kod= X051)	()	()	()	()

B.7. Örgütünüz son bir yıl içinde aşağıda belirtilen faaliyetleri (<i>kesin olarak bilmiyorsanız tahmini olarak</i>) kaç kez gerçekleştirdi.	
1) Basın açıklaması vb (Kod= X052)	
2) Gösteri, yürüyüş vb (Kod= X053)	

3) Toplantı (Kod= X054)	
4) Kampanya (Kod= X055)	
5) (Milletvekili ziyareti vb gibi) Lobicilik faaliyeti (Kod= X056)	
6) Başlatılan yeni proje (Kod= X057)	
7) Medyada tanıtım/görünürlük etkinlikleri (Kod= X058)	

B.8. Örgütünüzün son bir yılda yaptığı yayın sayısını *(kesin olarak bilmiyorsanız tahmini olarak)* belirtiniz.

1) Broşür (Kod= X059)	
2) Süreli Yayın (Kod= X060)	
3) Kitap (Kod= X061)	
4) Belgesel (Kod= X062)	

B.9. Bağlantılı olduğunuz bir uluslararası ağ veya platform var mı? (Kod=X063)

1) Var ()	2) Yok ()
------------	------------

Yukarıdaki soruya verilen yanıt “Yok” ise B.12 numaralı soruya geçiniz.

B.10. Bağlantılı olduğunuz uluslararası kuruluşun adını belirtir misiniz? (Kod=X064)

--

B.11. Bu kuruluşla hangi yıldan beridir ilişkidesiniz? (Kod=X065)

--

B.12. Örgütünüzün bir web sitesi varsa ne zaman yayına başladığını belirtir misiniz? (Kod=X066)

--

C. STGM Desteği Hakkındaki Bilgiler

C.1. Sizce Türkiye’deki STÖ’lerin dış destek almadan faaliyetlerini yürütebilmesi mümkün müdür? (Kod=X067)

1) Yürütemezler ()	2) Kısmen yürütebilirler ()	3) Çoğunu Yürütebilirler ()	4) Yürütebilirler ()
---------------------	------------------------------	------------------------------	-----------------------

Yukarıdaki soruya yanıtınız “Evet” ise C.3 numaralı soruya geçiniz.

C.2. STÖ’lerin desteğe bağımlı olmasının nedenleri nedir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

1) Aidatların düzenli toplanamaması () (Kod=X068)	2) Hak temelli örgütlerin bağış toplayamaması () (Kod=X069)
3)STÖ’ler için uygun bir siyasi-hukuki ortamın olmaması () (Kod=X070)	4) Genel olarak örgüt kültürünün zayıf olması () (Kod=X071)
5) Diğer () (Kod= X072):	(Kod= X073)

C.3. Sizce STÖ’lere verilen desteklerde nihai başarı ölçütü ne olmalıdır? (Kod=X074)

C.4. STGM’nin verdiği destekleri yeterince çeşitlendirilmiş buluyor musunuz? (Kod=X075)

1) Evet	2) Hayır ()
---------	--------------

C.5. STGM’nin destekleri dağıtma ölçütlerini yeterli buluyor musunuz? (Kod=X076)

1) Yetersiz Buluyorum ()	2) Kararsızım()	3) Yeterli Buluyorum ()
---------------------------	------------------	--------------------------

Yukarıdaki soruya yanıtınız “Yeterli buluyorum” ise C.7 numaralı soruya geçiniz.

C.6. Bu düşüncenizin nedenini belirtir misiniz? (Kod=X077)

--

C.7.STGM'nin verdiği desteklerden hangilerinden yararlandınız? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)	
1) Hibe desteği () (Kod=X078)	C.I grubu soruları sorulacak.
2) Ağ desteği (toplantı, seminer desteği dâhil) () (Kod=X079)	C.II grubu soruları sorulacak.
3) Kampanya desteği () (Kod=X080)	C.III grubu soruları sorulacak.
4) Kurumsal koçluk desteği () (Kod=X081)	C.IV grubu soruları sorulacak.
5) İhtiyaç temelli eğitim desteği () (Kod=X082)	C.V grubu soruları sorulacak.

C.I. Projelere Hibe Desteği

C.I.1. Bugüne kadar STGM'den kaç kez hibe desteği aldınız?			
1) Küçük hibe (Kod=X083):		2) Büyük hibe (Kod=X084)	

C.I.2. Hibe alırken ulaşmak istediğiniz hedeflerden <u>en fazla</u> dört tanesini yazarak, bunların ne ölçüde gerçekleştiğini belirtir misiniz?						
		Gerçekleşmedi	Kısmen Gerçekleşti	Çoğunlukla Gerçekleşti	Tümüyle Gerçekleşti	
1.	(Kod=X085)	()	()	()	()	(Kod=X086)
2.	(Kod=X087)	()	()	()	()	(Kod=X088)
3.	(Kod=X089)	()	()	()	()	(Kod=X090)
4.	(Kod=X091)	()	()	()	()	(Kod=X092)

C.I.3. Almış olduğunuz hibe desteğiyle ilgili aşağıdaki yargılara ne ölçüde katıldığınızı belirtiniz.				
	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum

1. Hibe desteği çalışmalarımızın kapsamını genişletti (Kod= X093).	()	()	()	()
2. Projemizin sonuçları, sorunlarımız konusundaki toplumsal farkındalığı artırdı (Kod= X094).	()	()	()	()
3. Destek almak için harcadığımız zamana ve emeğe değdi (Kod= X095).	()	()	()	()
4. Destek verilen proje tanınırlığımızı artırdı (Kod= X096).	()	()	()	()
5. Destek sayesinde başka STÖ'lerle de bağlantı kurabildik (Kod= X097).	()	()	()	()
6. Proje sürecinde resmi kurumlarla iletişim kurma konusunda önemli deneyimler kazandık (Kod= X098).	()	()	()	()
7. Destek aldıktan sonra faaliyetlerimize ilgi gösterenlerin sayısı arttı (Kod= X099).	()	()	()	()
8. Bu süreçte edindiğimiz deneyimleri sonradan başka örgütlerle de paylaştık (Kod= X100).	()	()	()	()
9. Hibe aldıktan sonra gönüllü çalışanların sayısı azaldı (Kod= X101).	()	()	()	()
10. Projemizin sonucunda ortaya çıkan yapı halen devam etmektedir (Kod= X102).	()	()	()	()
11. Hibe ile başlattığımız süreç için daha sonra dış desteğe ihtiyaç duymadık (Kod= X103).	()	()	()	()
12. Bu destek sürecinde, başka fon kaynaklarını da nasıl kullanabileceğimizi öğrendik (Kod= X104).	()	()	()	()

C.I.4. İlişkili olduğunuz başka örgütlere de bu destekten yararlanmalarını önerdiniz mi? (Kod=X105)	
1) Evet ()	2) Hayır ()

C.I.5. Bu destek programının geliştirilmesi için önerilerinizi belirtir misiniz? (Kod=X106)

C.II. Ağ Desteği

C.II.1 Bugüne kadar STGM'den kaç kez ağ desteği aldınız? (Kod=X107)

C.II.2 Ağ desteği alırken ulaşmak istediğiniz hedeflerden en fazla dört tanesini yazarak, bunların ne ölçüde gerçekleştiğini belirtir misiniz?

		Gerçekleşmedi	Kısmen Gerçekleşti	Çoğunlukla Gerçekleşti	Tümüyle Gerçekleşti	
1.	(Kod=X108)	()	()	()	()	(Kod=X109)
2.	(Kod=X110)	()	()	()	()	(Kod=X111)
3.	(Kod=X112)	()	()	()	()	(Kod=X113)
4.	(Kod=X114)	()	()	()	()	(Kod=X115)

C.II.3. Almış olduğunuz ağ desteğiyle ilgili aşağıdaki yargılara ne ölçüde katıldığınızı belirtiniz.

	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum
1. Ağ çabalarımızın gelişmesi, daha geniş bir kesimin sorunlarımızı fark etmesini sağladı (Kod= X116).	()	()	()	()
2. Ağ desteği hedeflerimize daha hızlı ulaşmamızı sağladı (Kod= X117).	()	()	()	()
3. Bize sunulan uzmanlık destekleri, sonraki çalışmalarımızda da yol gösterici oldu (Kod= X118).	()	()	()	()
4. Zaman içinde ortaya çıkan farklı ihtiyaçlar, olabildiğince desteklendi (Kod= X119).	()	()	()	()

5. Artık desteğe ihtiyaç duymadan kendimizi devam ettirilebiliyoruz (Kod= X120).	()	()	()	()
6. Bu süreçte edindiğimiz deneyimleri, talep oldukça başka örgütlere de aktardık (Kod= X121).	()	()	()	()
7. Oluşturduğumuz ağ sayesinde faaliyetlerimize yönelik ilgide artış oldu (Kod= X122).	()	()	()	()
8. Ağ oluşturma çabaları aldığımız gönüllü katkıyı artırdı (Kod= X123).	()	()	()	()
9. Süreç zarfında örgütler arası iletişim kurma açısından önemli deneyimler edindik (Kod= X124).	()	()	()	()
10. Destek çerçevesinde başka ağ oluşumlarıyla da bir araya gelebildik (Kod= X125).	()	()	()	()
11. Ağ oluşumu sayesinde görünürlüğümüz daha da arttı. (Kod= X126).	()	()	()	()
12. Farklı örgütlerin mensupları arasındaki önyargıların bu süreç sayesinde aşılması mümkün olabildi (Kod= X127).	()	()	()	()

C.II.4. İlişkili olduğunuz başka örgütlere de bu destekten yararlanmalarını önerdiniz mi? (Kod=X128)	
1) Evet ()	2) Hayır ()

C.II.5. Bu destek programının geliştirilmesi için önerilerinizi belirtir misiniz? (Kod=X129)

C.III. Kampanya Desteği

C.III.1. Bugüne kadar STGM'den kaç kez kampanya desteği aldınız? (Kod=X130)

C.III.2. Kampanya desteği alırken ulaşmak istediğiniz hedeflerden en fazla dört tanesini yazarak, bunların ne ölçüde gerçekleştiğini belirtir misiniz?

		Gerçekleşmedi	Kısmen Gerçekleşti	Çoğunlukla Gerçekleşti	Tümüyle Gerçekleşti	
1.	(Kod=X131)	()	()	()	()	(Kod=X132)
2.	(Kod=X133)	()	()	()	()	(Kod=X134)
3.	(Kod=X135)	()	()	()	()	(Kod=X136)
4.	(Kod=X137)	()	()	()	()	(Kod=X138)

C.III.3. Almış olduğunuz kampanya desteğiyle ilgili aşağıdaki yargılara ne ölçüde katıldığınızı belirtiniz.

	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum
1. Kampanyamız hedeflerimiz konusundaki farkındalığın gelişmesine katkı yaptı (Kod= X139).	()	()	()	()
2. Kampanyamız destek sayesinde daha hızlı ilerledi (Kod= X140).	()	()	()	()
3. Verilen danışmanlık desteği sonraki çalışmalarımıza da katkı yaptı (Kod= X141).	()	()	()	()
4. Kampanya organizasyonu konusunda önemli deneyimlerimiz oldu (Kod= X142).	()	()	()	()
5. Basılı malzemeler için verilen destek sayesinde daha geniş bir kesimin dikkatini çekebildik (Kod= X143).	()	()	()	()
6. Yürüttüğümüz kampanya sayesinde gönüllü sayımız arttı (Kod= X144).	()	()	()	()
7. Aldığımız destekler diğer örgütlerin de faaliyetlerimize katılmasını sağladı (Kod= X145).	()	()	()	()
8. Deneyimlerimizi gerekli olduğunda başka örgütlere de aktardık. (Kod= X146)	()	()	()	()
9. Artık dış desteğe ihtiyaç duymadan da kampanya organize edebilecek duruma ulaştık	()	()	()	()

(Kod= X147).				
10. Kampanya faaliyetleri toplum üzerindeki etkimizi artırdı (Kod= X148).	()	()	()	()
11. Kampanya sürecinin yarattığı motivasyon örgüt içi dayanışmayı daha da artırdı (Kod= X149).	()	()	()	()
12. Bu faaliyetler sayesinde daha çok kişi tarafından tanınmaya başladık (Kod= X150)	()	()	()	()

C.III.4. İlişkili olduğunuz başka örgütlere de bu destekten yararlanmalarını önerdiniz mi? (Kod=X151)	
1) Evet ()	2) Hayır ()

C.III.5. Bu destek programının geliştirilmesi için önerilerinizi belirtir misiniz? (Kod=X152)

C.IV. Kurumsal Koçluk Desteği

C.IV.2. Bugüne kadar STGM'den kaç kez kurumsal koçluk desteği aldınız? (Kod=X153)

C.IV.2. Kurumsal koçluk desteği alırken ulaşmak istediğiniz hedeflerden <u>en fazla</u> dört tanesini yazarak, bunların ne ölçüde gerçekleştiğini belirtir misiniz?						
		Gerçekleşmedi	Kısmen Gerçekleşti	Çoğunlukla Gerçekleşti	Tümüyle Gerçekleşti	
1.	(Kod=X154)	()	()	()	()	(Kod=X155)
2.	(Kod=X156)	()	()	()	()	(Kod=X157)
3.	(Kod=X158)	()	()	()	()	(Kod=X159)
4.	(Kod=X160)	()	()	()	()	(Kod=X161)

C.IV.3 Almış olduğunuz kurumsal koçluk desteğiyle ilgili aşağıdaki yargılara ne ölçüde katıldığınızı belirtiniz.				
	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum
1. Bu desteği aldıktan sonra faaliyetlerimiz daha planlı bir nitelik kazandı (Kod= X162).	()	()	()	()
2. Muhasebe gibi teknik konularda daha az güçlük çekiyoruz (Kod= X163).	()	()	()	()
3. Destek amaçlarımızın daha net bir şekilde farkına varmamızı sağladı (Kod= X164).	()	()	()	()
4. Koçluk desteği, çalışmalarımızın sonraki gelişimine de yön verdi (Kod= X165).	()	()	()	()
5. Artık dışarıdan desteğe gerek duymadan da örgütsel sorunlarımızı yoluna koyabiliyoruz (Kod= X166).	()	()	()	()
6. Deneyimlerimizi ihtiyaç duyan başka STÖ'lerle de paylaşmamız mümkün oldu (Kod= X167).	()	()	()	()
7. Faaliyetlerin odaklanması örgütümüze yönelik ilgiyi artırdı (Kod= X168)	()	()	()	()
8. Gönüllülerin katkılarını daha etkin kılan bir yapı haline geldik (Kod= X169).	()	()	()	()
9. Kurumsal koçluk süreci örgüt içi uyumu daha da öne çıkardı (Kod= X170)	()	()	()	()
10. Kurumsal yapımızın sağlamlaşması, kamuoyu nezdinde görünürlüğümüzü artırdı (Kod= X171).	()	()	()	()
11. Bu tarz bir kurumsallaşma bizi temel hedeflerimize daha da yaklaştırdı (Kod= X172).	()	()	()	()
12. Burada oluşturduğumuz ortak zemini daha geniş platformlara da taşımayı başardık (Kod= X173).	()	()	()	()

C.IV.4. İlişkili olduğunuz başka örgütlere de bu destekten yararlanmalarını önerdiniz mi? (Kod=X174)	
1) Evet ()	2) Hayır ()

C.IV.5. Bu destek programının geliştirilmesi için önerilerinizi belirtir misiniz? (Kod=X175)

C.V. İhtiyaç Temelli Eğitim Desteği

C.V.1. Bugüne kadar STGM'den kaç kez ihtiyaç temelli eğitim desteği aldınız? (Kod=X176)

C.V.2. Desteği alırken ulaşmak istediğiniz hedeflerden <u>en fazla</u> dört tanesini yazarak, bunların ne ölçüde gerçekleştiğini belirtir misiniz?						
		Gerçekleşmedi	Kısmen Gerçekleşti	Çoğunlukla Gerçekleşti	Tümüyle Gerçekleşti	
1.	(Kod=X177)	()	()	()	()	(Kod=X178)
2.	(Kod=X179)	()	()	()	()	(Kod=X180)
3.	(Kod=X181)	()	()	()	()	(Kod=X182)
4.	(Kod=X183)	()	()	()	()	(Kod=X184)

C.V.3. Almış olduğunuz ihtiyaç temelli eğitim desteğiyle ilgili aşağıdaki yargılara ne ölçüde katıldığınızı belirtiniz.				
	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Çok Katılıyorum
1. Böyle bir eğitim almasaydık da çok fazla bir şey kaybetmezdik (Kod= X185).	()	()	()	()
2. Eğitimin sonraki faaliyetlerimiz üzerinde geliştirici etkisi oldu(Kod= X186).	()	()	()	()
3. Eğitime katılanların çoğunluğu halen faaliyetlerimizin bir parçasıdır (Kod= X187).	()	()	()	()
4. Eğitimde öğretilenler, bazı önyargıların	()	()	()	()

aşılmasını sağladı (Kod= X188).				
5. Faaliyetlerimizin sivil toplumun dayandığı genel ilkelere uygun olması gerektiğini kavradık (Kod= X189).	()	()	()	()
6. Eğitim aldığımız konuda sonradan benzer bir eğitime gerek duymadık (Kod= X190).	()	()	()	()
7. Görüş ve düşüncelerimiz açısından olumlu gelişmeler oldu (Kod= X191).	()	()	()	()
8. Kendi içimizdeki fikir ayrılıklarına rağmen birbirimizi anlamaya başladık (Kod= X192).	()	()	()	()
9. Eğitimin sonuçları faaliyetimize yansidikça görünürlüğümüz daha da arttı (Kod= X193).	()	()	()	()
10. Eğitime katılanlar sonradan birbirleriyle daha uyumlu bir şekilde çalıştılar (Kod= X194).	()	()	()	()
11. Öğrendiklerimizi başka insanlara da aktardık (Kod= X195).	()	()	()	()
12. Hak arayışının bütünlüklü bir sivil toplum anlayışıyla daha etkili olacağını öğrendik (Kod= X196).	()	()	()	()

C.V.4. İlişkili olduğunuz başka örgütlere de bu destekten yararlanmalarını önerdiniz mi? (Kod=X197)	
1) Evet ()	2) Hayır ()

C.V.5. Bu destek programının geliştirilmesi için önerilerinizi belirtir misiniz? (Kod=X198)

D. STGM Hakkında Kanaatler

D.1. Destek almadan önce de STGM hakkında bilginiz var mıydı? (Kod=X199)
--

1) Vardı ()	2) Yoktu ()
--------------	--------------

D.2. STGM'nin web sitesini en az hangi sıklıkta ziyaret ediyorsunuz?

Destek Almadan Önce (Kod=X200)	Destek Aldıktan Sonra (Kod=X201)
1) Günde bir ()	1) Günde bir ()
2) Haftada bir ()	2) Haftada bir ()
3) Ayda bir ()	3) Ayda bir ()
4) Çok seyrek ()	4) Çok seyrek ()
5) Hiç ziyaret etmiyordum ()	5) Hiç ziyaret etmiyorum ()

D.3. STGM'nin yayınlarından hangilerini izliyorsunuz?

Destek Almadan Önce	Destek Aldıktan Sonra
1) Basın açıklamaları, duyurular vb () (Kod=X202)	1) Basın açıklamaları, duyurular vb () (Kod=X207)
2) Broşürler () (Kod=X203)	2) Broşürler () (Kod=X208)
3) Periyodik Yayınlar () (Kod=X204)	3) Periyodik Yayınlar () (Kod=X209)
4) Kitaplar () (Kod=X205)	4) Kitaplar () (Kod=X210)
5) Hiçbir yayınını izlemiyordum () (Kod=X206)	5) Hiçbir yayınını izlemiyorum () (Kod=X211)

D.4. STGM tarafından eğitim, mali vb araçlarla bazı proje destekleri verilmektedir. Aşağıda proje tabanlı sivil toplum faaliyetiyle ilgili muhtemel bazı yargılar “katılmıyorum”dan “çok katılıyorum”a doğru derecelendirilerek verilmiştir. Lütfen size uygun görünen şıkkı işaretleyiniz.

	Katılmıyorum	Kararsız	Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Fikrim Yok
1. Projeler, sivil toplum faaliyetinin dayanağı olan gönüllülük ilkesine aykırıdır. (Kod=X212)	()	()	()	()	()
2. Projecilik, çağdaş dünyanın ekonomik örgütlenişinin zorunlu	()	()	()	()	()

sonucudur. (Kod=X213)					
3. Projelerin faaliyet üzerindeki etkisi, sponsorun amaçlarına ve yetkilerine göre değişir. (Kod=X214)	()	()	()	()	()
4. Her şart altında STÖ'ler projeciliği bırakmalıdır. (Kod=X215)	()	()	()	()	()

D.5. STGM'nin hak temelli sivil toplum örgütlerinin gelişmesine somut katkıları varsa, bunlardan en önemlisinin ne olduğunu belirtir misiniz? (Kod=X216)

--

D.6. Genel olarak STGM'yi başarılı buluyor musunuz? (Kod=X217)

1) Hayır ()	2) Kararsızım ()	3) Evet ()	4) Fikrim Yok ()
--------------	-------------------	-------------	-------------------

D.7. STGM'nin faaliyetlerini sürdürmesi sizce yararlı olur mu? (Kod=X218)

1) Hayır ()	2) Kararsızım ()	3) Evet ()	4) Fikrim Yok ()
--------------	-------------------	-------------	-------------------

Yukarıdaki soruya yanıtınız "Fikrim Yok" ise D.9 numaralı soruya geçiniz.

D.8. Kanaatinizin nedenini belirtir misiniz? (Kod=X219)

--

D.9. STGM'nin faaliyetlerini daha etkin kılabilmesi için önerileriniz var mı? (Kod=X220)

--